ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 Г.

2013 г.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

I. ВЪВЕДЕНИЕ 6

II. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА 8

III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г. 59

IV. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА 75

V. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ НА РАЙОНИТЕ ЗА ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ПОДКРЕПА 79

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА 90

VII. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ 109

VIII.ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ 114

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: КЛЮЧОВИ ПРОЕКТИ, ВКЛЮЧЕНИ В ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА 2014-2020 116

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

AGTC	Европейско споразумение за важните международни линии за комбиниран транспорт и свързани инсталации - European Agreement on Important International Combined Transport Lines and Related Installations (AGTC).
БАН	Българска академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водноелектрическа централа
МВЕЦ	Малка ВЕЦ
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГИС	Географската информационна система
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ГФИ	Геофизичен институт
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДВХФУ	Дом за възрастни хора с физически увреждания
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДДМУИ	Дом за деца и младежи с умствена изостаналост
ДДУИ	Дом за деца с умствена изостаналост
ДКЦ	Диагностично-консултативен център
ДОВЛРГ	Дом за отглеждане и възпитаване на деца лишени от родителска грижа
ДП "РАО"	Държавно предприятие "Радиоактивни отпадъци“
ДРСЗ	Дирекция „Регионална служба по заетостта“
ДСХ	Дом за стари хора
ДЦВХУ	Дневен център за възрастни хора с увреждания
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания

TEN-T	Транс-европейска транспортна мрежа - Trans-European Transport Network
ЕП	Европейски парламент
ЕС	Европейски съюз
ЗЖ	Защитено жилище
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИКТ	Информационно комуникационни технологии
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТ	Информационни технологии
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МСП	Малки и средни предприятия
МТБ	Материално-техническа база
НИРД	Научно изследователска и развойна дейност
НИХМ	Национален институт по метеорология и хидрология.
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
NUTS	Номенклатура на териториалните единици за статистиката - Nomenclature of Territorial Units for Statistics
ОДЗ	Обединено детско заведение
ОП	Оперативна програма
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Областна стратегия за развитие
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите за опазване на околната среда
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧП	Публично частно партньорство
РДНО	Регионално депо за неопасни отпадъци

РЕСАК	Център за приложение на спътникови изображения – Remote Sensing Application Center
РИМ	Регионален исторически музей
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РПР на СЗР	Регионален план за развитие на Северозападен район
РСЗ	Регионална служба по заетостта
СЗР	Северозападен район
СН	Сдружения за напояване
ТБО	Твърди битови отпадъци
ТИЦ	Туристически информационен център
ФПЧ10	Фини прахови частици 10 □m
ЦДГ	Целодневна детска градина
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦОП	Център за обществена подкрепа

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Областната стратегия за развитие на област Враца за периода 2014 – 2020 г. е разработена на основание чл. 12 от Закона за регионалното развитие и в съответствие със стратегическата ориентация на регионалната политика в Европейския съюз и националните цели и приоритети за регионално развитие.

Документът е съобразен с Методическите указания за разработване на Областни стратегии за развитие (2014-2020), одобрени със със Заповед № РД-02-14-2402/22.11.2011 на Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

При разписването на Стратегията за развитие са взети предвид новите насоки за развитие на Европейския съюз, залегнали в стратегията за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020", Националната програма за развитие: България 2020, Националната стратегия за регионално развитие 2012г.-2022 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 г.-2025 г. и Регионалния план за развитие на Северозападен район от ниво 2 за периода 2014 – 2020 г. Отчетени са предвижданията, приоритетите и финансовите параметри на новата политика за сближаване на Европейския съюз и оперативните програми, които ще действат в България в периода 2014 – 2020 г.

Визията, целите, приоритетите и мерките за развитие на област Враца са определени на базата на установените проблеми и потребности на територията ѝ, природните, икономическите, социалните и културно-историческите ѝ дадености, и възможностите за постигане на интегриран устойчив и балансиран напредък на общините Враца, Борован, Мездра, Криводол, Хайредин, Мизия, Бяла Слатина, Оряхово, Роман и Козлодуй. Стратегическата рамка е съобразена и синхронизирана с перспективите за развитие, очертани в Регионалния план за развитие на Северозападен район от ниво 2 за периода 2014 г. – 2020 г.

Отчетено е влиянието на усвоените средства от Структурните и Кохезионния фонд и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони в периода 2007 – 2013 г. върху общото развитие на област Враца, като в новото планиране са търсени възможности за надграждане и усъвършенстване на постигнатото, и ориентиране в нови посоки за растеж и добавена стойност.

Стратегията включва аналитична част със SWOT анализ, стратегическа част с ориентирани цели и приоритети към перспективите за по-добро бъдещо състояние, обща рамка на необходимите ресурси за изпълнението ѝ, териториален обхват на районите за целенасочена подкрепа, система от критерии за оценка изпълнението на стратегията, насоки за разработване целите и приоритетите на общинските планове за развитие и описание на необходимите действия за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност.

Всички анализи и заключения в документа се основават на данни от официални източници (НСИ, РС3), актуални изследвания, разработки и Междинната оценка на областната стратегия за развитие на област Враца 2005-2015, извършена през 2011 г., която има важно значение за анализиране на текущото състояние, идентифициране на тенденциите, проследяване на прогреса и извличане на поуки с цел коригиране на действията в променящите се условия и посрещане на новите предизвикателства.

Областната стратегия за развитие на област Враца за периода 2014 – 2020 г. е предпоставка за:

- Създаване на на обща координирана идея и съгласие за развитие на областта чрез единни политики, съответстващи на потенциала й;
- Възприемането и разбирането в общността за тенденциите на бъдещото развитие на област Враца;
- Подобряване на партньорствата между органите на управление, бизнеса, социалните и браншовите организации, и неправителствения сектор за решаване на важни регионални проблеми.

Областната стратегия за развитие на област Враца е отворен документ, който може да се актуализира в съответствие с нормативната база и динамично променящите се условия и потребности на обществото.

II. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА

II.1. ПРОФИЛ НА ОБЛАСТ ВРАЦА

II.1.1 Географско положение

Област Враца е разположена в северозападната част на Република България. На север област Враца има граница с окръг Долж, Румъния по течението на река Дунав, която е и държавна граница между Република България и Република Румъния. На запад областта граничи с област Монтана, на юг - със София област, а на изток - с областите Ловеч и Плевен.

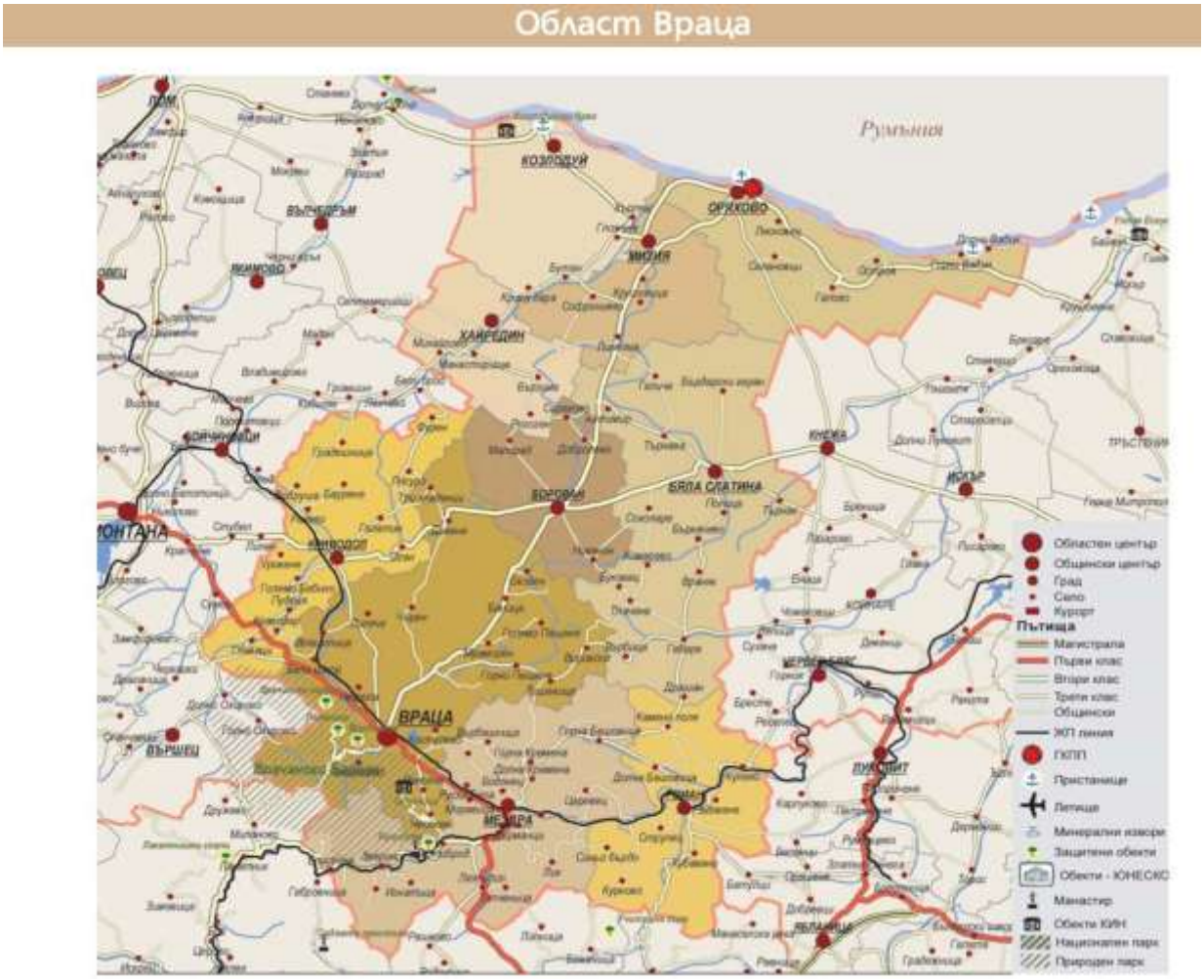

Фиг.1 Карта на област Враца

II.1.2 Обща характеристика на територията

Област Враца (район от ниво NUTS 3) е част от Северозападен район (ниво NUTS 2), включващ областите Видин, Враца, Ловеч, Монтана и Плевен. Територията на област Враца заема 3619.7 км^2 в или 1/26 част от територията на България. В днешните си предели област Враца е създадена с Указ № 1 от 05.01.1999 г. на Президента на Република България. В нейните административни граници попадат десет общини: Борован, Бяла Слатина, Враца, Мездра, Мизия, Козлодуй, Криводол, Оряхово, Роман и Хайредин. През територията на област

Враца минават международни транспортни коридори: номер IV – път Е 79 и номер VII – река Дунав.

Релефът е сравнително разнообразен – от равнинен по поречието на река Дунав, хълмист с преобладаваща надморска височина 150-300 м. в посока север и на юг - планински, включващ Врачанската планина.

Релефът е прорязан от редица напречни и надлъжни речни долини, образуващи сложно устроена долинна мрежа. През територията на областта преминават реките – Искър, Ботуня, Лева, Огоста, Скът и др.

В климатично отношение областта попада в умерено-континенталната подобласт от европейско-континенталната климатична област. Средната годишна сума на валежите за района на областта варира от 550-650 мм. Сравнително най-много валежи падат през пролетта и лятото, съответно 230- 240 мм и 250-260 мм. Дните със снежна покривка са около 60-65, а дебелината й се движи от 30 до 70 см. Годишните температури варират от - 20,5°С през зимата до 38-40°С през лятото. Средната годишна температура на въздуха е около 10,5-11°С. Температурните условия за района на област Враца се характеризират със сравнително бързо затопляне през месец април. По принцип най-високи температури са отбелязани през периода юли - август. Средно-месечната относителна влажност на въздуха е около 70-75%. Типично за Дунавската равнина са температурните инверсии през преходните сезони и сланите.

Земеделските земи заемат площ от 2.717 милиона декара, а горските територии - 570 993 декара.

II.1.3. Териториално развитие и селищна мрежа

В област Враца има общо 123 населени места. На територията на областта са разположени 8 града, които са и общински центрове. Преобладаваща част от общините в областта отговорят на критериите за селски общини.
С изключение на Враца, Мездра, Козлодуй и Бяла Слатина, общините от област Враца се отнасят към категорията малки и много малки общини. Периферно положение имат 4 от общо 10 общини. По отношение на числеността на населението около 59 % от жителите на областта живеят в градовете, а 41 % - в селата.

Според категоризацията на центровете в България, заложена в НКПР, системата от полюси на растежа в областта се представя от следните йерархични нива:
3-то ниво - средни градове, центрове с регионално значение. За територията на област Враца е определен град Враца.
4-то ниво - малки градове с микрорегионално значение за територията на групи Общини. За област Враца това са Бяла Слатина, Козлодуй, Мездра, Оряхово.
5-то ниво - много малки градове и села, центрове на общини. За територията на област Враца са определени Борован, Криводол, Мизия, Роман, Хайредин
Основната ос на урбанизационно развитие в област Враца е ориентирана по трасето на трансевропейския транспортен коридор № 4 - Видин – Монтана – Враца – Мездра – София.
Второстепенна ос на развитие се формира по направлението Козлодуй – Враца.

II.1.4. *Население – дял и гъстота*

В област Враца живеят 2.5% от населението на страната или 186 848 души, което я нарежда на 15 място сред останалите области (по данни от последното

официално преброяване на населението осъществено от Националния статистически институт през 2011 година).

Гъстотата на населението в област Враца по данни за населението към 31.12.2011 година на НСИ е 51,6 д/км^2 – по-висока от средната гъстота на населението в Северозападния район - 43.8 д/км^2 и по-ниска от средната за страната 66.01 д/ км^2.

Най-гъсто населени са общините – Враца (108.8 д/км^2), Козлодуй (74.1 д/км^2), Бяла Слатина (43 д/км^2) и Мездра (41,9 д/км^2). Най-слабо населени са общините Роман (20.5 д/км^2), Борован (27 д/км^2), Хайредин (26.3 д/км^2) и Криводол (29 д/км^2).

В периода 1992 – 2011 година се отчита трайно намаляване гъстотата на населението за областта като цяло и за общините в частност.

Най-значително е намалението на гъстотата на населението в общините Хайредин (- 45.4%), Мизия (- 37.6%), Оряхово (- 36.7%)и Криводол (-36.5%). Най-малко е намаляла гъстотата на населението в общините Козлодуй (- 11.3%) и Враца (- 22.8%).

II.2. ИКОНОМИКА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ

II.2.1. Обща характеристика

Област Враца има благоприятното географско разположение – близост до столицата, добри транспорти връзки, наличие на международни транспортни коридори, както и на ферибот Оряхово. Областта се отличава с природните си дадености и културни забележителности, които благоприятстват развитието на туризма. Налице са и добри възможности за развитие на модерно селско стопанство и производство на екологично чисти продукти.

Инвестиционната активност в областта остава ниска към 2012 година в сравнение с тази в други области на страната, но за разлика от общите за страната негативни тенденции броят на работещите фирми се запазва относително стабилен след 2008 година.

Бизнес средата в област Враца е облагодетелствана от ниско ниво на местните данъци и от добре функциониращa областна и общински администрации (източник "Регионални профили", Институт за пазарна икономика, София, 2012).

II.2.1.1 Брутен вътрешен продукт

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Враца през 2010 година по данни на Института за пазарна икономика е 6979 лв. По същество, област Враца осигурява 30% от БВП за целия Северозападен район.

В периода 2000-2009 г. Враца е областта с най-бавно нарастващ брутен вътрешен продукт (БВП) на човек от населението (около 70% ръст за периода). Една от причините е високата, спрямо средната за страната, база в началото на периода.

През 2009 област Враца се намира на девето място по БВП на глава от населението в страната, като до голяма степен за поддържането на високи нива на показателя за БВП се дължи на АЕЦ „Козлодуй".

През 2010 г. се наблюдава значителен растеж на икономиката като нивото на брутния вътрешен продукт в областта надхвърля стойностите, регистрирани

през 2009 г. с над 9% или в абсолютни стойности е регистрирано увеличение от почти 64 милиона евро.

В тази връзка е необходима подкрепа за средата, като се осигури възможност за развитие на МСП с висока добавена стойност, ползващи индустриалния, земеделския и природен потенциал на областта.

II.2.1.2 Производителност на труда в област Враца

Плавно и бавно нарастване с около 2% средногодишно отбелязва производителността на труда в област Враца, измерена чрез приходите от продажби на 1 зает на трудово или служебно правоотношение в периода 2006 – 2011 година по данни НСИ. Областта е сред водещите райони в СЗР по отношение на този показател. През 2010 година, производителността на труда е 60.98 лева, средната стойност за региона от същия период е 56.00 лева.

Съпоставена с данните за останалите 4 области в СЗР, област Враца има най-висока производителност на труда. Въпреки това, производителността на труда като цяло е далеч под средната за страната (90 лв. за 2010 година). Предвид това е необходимо да се създадат условия за подобряване на конкурентоспособността на областта, инвестиции в човешките ресурси и технологично обновяване на предприятията.

II.2.2 Структура на икономиката на област Враца

Структурата на регионалната икономика по икономически дейности и брой заети лица има следната характеристика:

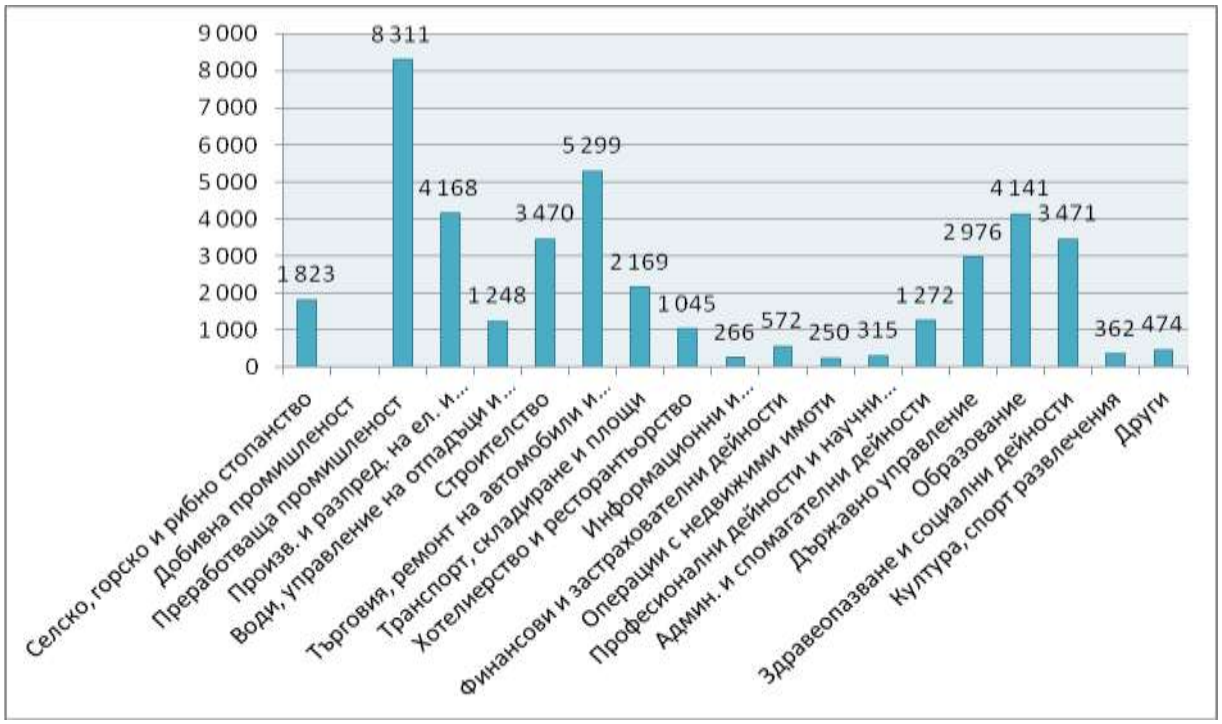

Фиг.2 Структура на икономиката на област Враца

Основно място в икономиката на област Враца, като генератор на заетост заема преработващата промишленост, почти 20% от заетите в регионалната икономика през 2010 г. работят в преработващата промишленост.

Относително голям е делът на заетите в търговията, производството на електрическа енергия и строителството, като заетите в тези три сектора на стопанството в област Враца са почти 30%.

Селското, горско и рибно стопанство генерира малко над 4,3% от заетостта в региона, а делът на хотелиерството и ресторантьорството е почти 2,5%. Сравнително голям е делът на заетите в секторите образование, държавно управление, здравеопазване и социални дейности – основни звена на преразпределение на средствата от държавния бюджет - около 25% от заетите в икономиката на областта.

II.2.2.1 БДС по икономически сектори

Нивото и динамиката на икономическо развитие на Област Враца показват относително устойчив ръст. Делът на БДС в отделните сектори на икономиката към края на 2010 показва, че водещо място има индустрията – с около 52%. След индустрията, секторът на услугите осигурява почти 38% от БДС на областта. Въпреки икономическата криза, към 2010 година, селското стопанство осигурява почти 10% от БДС на областта, което й отрежда второ място, след област Плевен, по принос в производството на селскостопанска продукция за СЗР – 21%.

II.2.2.2 Структура на предприятията

Към 2010 г. на територията на област Враца са функционирали общо 6120 предприятия. Заетите лица в тях са 35 252. По брой на заетите в тях лица, преобладаващата част от тях са от типа "микро" и "малки". Средните и големите предприятия са малко на брой. Относителният дял на предприятията с до 9 наети души персонал към 2011 година за област Враца е 92.1% от общия брой предприятия на територията на областта. За същия период предприятията с 10 – 49 наети лица са 6.3% от общия брой, а тези с 50 – 249 заети – 1.4% (по данни на НСИ). Най-малък е относителният дял на предприятията с над 250 наети лица – 0.2% от общия брой регистрирани предприятия. Единствено предприятията с до 9 наети души персонал отбелязват слаба, но отчетлива тенденция за увеличение на дела си спрямо общия брой предприятия на територията на областта. При големите или средни предприятия се наблюдава известен спад, който може да бъде обяснен с преминаване в друг разред или закриване, което е неблагоприятна тенденция.

II.2.3 Състояние и перспективи на земеделието в областта

II.2.3.1 Обработваеми площи

В Северозападния район се намира около 12-13% от използваемата земеделска земя на страната. Най-голям е делът на област Враца – 50,15%. Структурата на използваемата земеделска земя по начин на трайно ползване в област Враца показва, че нивите заемат сравнително най-висок дял – 95,57%, ливади – 3,26% и трайни насаждения – 1,17%. Между отделните общини на областта е налице добре изразена поляризация. Така например делът на нивите в структурата на използваните земеделски земи варира от 68,73% за община Мездра до 99,57% за община Хайредин. Към общините със сравнително висок дял на нивите в структурата на използваемите земеделски земи могат да се отнесат още Борован, Бяла Слатина, Козлодуй, Мизия и Оряхово (96,93 - 99,35%). Със сравнително най-висок относителен дял на ливади и трайни насаждения за сметка на нивите в структурата на използваемите земеделски земи са общините Мездра и Роман, съответно 26,24% и 5,03% и 13,62% и 1,63%.

II.2.3.2 Собственост

Частната земеделска земя заема 95,70% (1 324 120 дка), собствеността на юридически лица – 2,84% (39 301 дка), държавната собственост – 1,15% (15903 дка) и общинска собственост – 0,31% (4233 дка). Необработваемата

земеделска земя в областта заема около 10 – 15%, като в общините Роман, Враца и Мездра делът й достига 20% от обработваемите земеделски площи.

II.2.3.3 Земеделски стопанства

Според данните в последното официално преброяване на Министерство на земеделието и храните в област Враца има 10 224 земеделски стопанства. Те представляват почти 20% от всички земеделски стопанства в Северозападния район и почти 35 от всички земеделски стопанства в страната. Общата използваема земеделска площ (ИЗП), с която разполагат е 159 598.87 хектара или 21.2% от ИЗП за Северозападния район. Единствено област Плевен разполага с по-голяма ИЗП – 291 261.8 хектара. Средно използваната земеделска площ на едно земеделско стопанство в област Враца е 17.95 хектара. За сравнение, средната ИЗП на едно стопанство в Северозападния район е 15.41 хектара, а в България – 10.13 хектара. Тези факти показват, че земеделските стопанства в областта имат съществен потенциал за развитие и уедряване. Земеделската земя в областта има конкурентни предимства, които трябва да бъдат използвани при провеждане на политиките, свързани с развитие на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост. Важен аргумент в тази посока е, че 93.7% от ИЗП на земеделските стопанства в област Враца е обработваема земя.

II.2.3.4 Растениевъдство

През 2010 година 54.2% от обработваемата земя в областта е заета от зърнени култури, а 39.2% от маслодайни такива. По площ на маслодайните култури като дял от обработваемата земя, областта е на трето място в страната след областите Плевен и Добрич. От тях 68.5% или 47 108 хектара се засяват със слънчоглед. Най-много маслодайни култури се отглеждат в общините Бяла Слатина, Враца, Криводол, Борован. При маслодайната рапица най-големи площи са отделени в община Бяла Слатина, следвана от Оряхово и Козлодуй. 34 512 хектара от обработваемата земя в областта е заета с царевица. Най-големи производители са общините Бяла Слатина, Борован, Враца и Криводол.

Трайните насаждения в стопанствата на територията на област Враца заемат 849.7 хектара или 0.56% от цялата обработваема земя. Постоянно затревените площи са 8 940 хектара или 5.9% от обработваемата земя на стопанствата. Семейните градини обхващат 0.16% от обработваемата земя на стопанствата или 246 хектара според данните на МЗХ от последното преброяване през 2010 година. Общо затревените площи са 10 234 хектара. Общо 13.36% от обработваемата земя в стопанствата на областта е заета от трайни насаждения, затревени площи и семейни градини. В периода 2008 – 2010 година се наблюдава увеличение на новите насаждения с лозя в областта. Зеленчукопроизводството е слабо застъпено, което според някои експерти се дължи на липсата на тържища за продукцията.

В областта преимущество имат зърнените и маслодайните култури, като при последните се очертава тенденция към нарастване на обема на засетите площи и увеличаване на добивите. За сметка на пшеницата, тенденцията при овеса и ечемика е за намаление на засетите площи през последните няколко години. Като общини с преобладаващо производство на пшеница се очертават Враца, Бяла Слатина и Криводол. По-лесното отглеждане и съхранение на продукцията от зърнени и маслодайни култури ориентира големите производители – кооперации и арендатори към тях. Развитието на животновъдните и птицефермите в областта стимулира производството на царевица.

II.2.3.5 Животновъдство

По данни на МЗХ, 22.3% от стопанствата в областта отглеждат 11 558 млечни крави. В област Враца се отглеждат 22.3% от говедата в СЗР или 16 290 животни. Общините, в които се отглеждат най-много такива животни са Бяла Слатина, Враца, Криводол и Хайредин. Макар едва 1.5% от стопанствата в областта да отглеждат биволи, в тях се полагат грижи за 1021 бивола или 42.6% от всички животни за Северозападния район и 10% от поголовието за България. Най-много биволи са регистрирани в Бяла Слатина, Враца и Роман. Отглежданите в областта еднокопитни са 3 778 животни или 20.6% от общия брой животни в СЗР. Въпреки че, 40% от стопанствата в областта отглеждат кози (16 618 брой), поголовието, за което полагат грижи е едва 20% от поголовието в Северозападния район. Козевъдството е развито в общините Враца, Криводол и Бяла Слатина. Данните посочват, че говедовъдството и млечното животновъдство, както и биволовъдството са важен и значителен за земеделието в областта ресурс. Особено внимание заслужава биволовъдството, с което регионът е уникален в рамките на страната и СЗР. Птицевъдството наред с говедовъдството и свиневъдството е един от развиващите се сектори в животновъдството за област Враца. Най-голям брой кокошки носачки има в общините Враца, Мизия, Бяла Слатина, Козлодуй и Криводол.

Рибарството и аквакултурите са специфичен сектор, който осигурява заетост на част от населението по крайбрежието на р. Дунав и в някои райони на територията на областта в сладководно рибовъдство - рибовъдни стопанства и язовири. На територията на областта съществуват 130 частни, общински и държавни водоеми. Част от тях са предоставени на концесия от общините. Рибовъдството и развитието на спортния риболов са важни елементи за разнообразяване на икономическите дейности особено в изостаналите селски райони. Този тип дейности трябва да се разглеждат в комплекса мерки за разнообразяване на икономическите дейности на изостаналите райони.

II.2.3.6 Механизация и хидромелиорации

Изследванията на земеделието в област Враца в периода 2008 показват, че наличният машинен парк е остарял. Необходимо е внедряване на енергоспестяващи технологии и технологични линии, които отговарят на екологичното земеделие. Не трябва да се акцентира само на техниката, която е предназначена за обработване на земята, но и тази за механизиране и автоматизиране в животновъдството. Помощта на Програмата за развитие на селските райони чрез мерките за модернизиране на селските стопанства повлиява значително върху темповете на обновяване на техническия парк и оборудване след 2010 година. Анализът на данните в преброяванията на ЗС през 2010 година показва увеличаване на новото техническо оборудване за стопанствата.

Хидромелиоративните системи и съоръжения в България, в това число и в област Враца се поддържат и експлоатират от "Напоителни системи" ЕАД. На територията на ареала поливането на земеделски култури се извършва от пет напоителни системи с обща изградена поливна площ 502 000 дка. В следствие на промяната в начина на управление и развитие на земеделието, една значителна част от напоителните системи и съоръжения не са използвани и са бракувани. С оглед прогнозите за почвено и почвено-атмосферно засушаване в региона на Националния институт по хидрология и метеорология към БАН, необходимостта от възстановяване и развитие на хидромелиорациите в областта е осезателна. Към 2010 година на територията на областта има учредени две сдружения за напояване – СН "Роса", с. Горна Бешовица, община Мездра и СН "Гайтан" с. Лесура, община Криводол. Насърчаването на

инвестициите и организирането на стопаните в тази посока е важен елемент от местните и регионални политики за развитие на сектора. Инвестициите, особено чуждестранните, също могат да осигурят необходимия ресурс за решаването на този въпрос.

II.2.4 Място на общините в икономическия профил на Областта

В четирите най-големи общини на областта – Враца, Козлодуй, Бяла Слатина и Мездра са концентрирани преобладаващата част от икономическите дейности, работната сила и обектите на социалната и техническата инфраструктура. Към тези общини са ориентирани и основната част от инвестициите.

Община Враца концентрира 48 на сто от работещите средни и големи предприятия в областта. Следва я община Бяла Слатина с 16% от средните и големи предприятия на територията на областта и общините Оряхово, Мизия и Мездра с по 8% от този тип предприятия. В общините Бороване и Хайредин няма седалище на средно или голямо предприятие. Най-голям дял от работещите средни и големи предприятия произвеждат в сектора на леката промишленост – 22%. От тях над половината са разположени в община Враца, следвана от община Бяла Слатина и община Мездра.

Хранително-вкусовата промишленост (производство на млечни продукти, птичи продукти и яйца, консервна промишленост) заедно с различни типове други производства са секторите, които има 14% дял от общия брой на всички работещи средни и големи предприятия в областта. Половината предприятията в хранително-вкусовата промишленост за областта са в община Враца, следвана от общините Бяла Слатина и Мизия.

Предприятията за производство на метали и метална продукция са четвърти по дял от общия брой функциониращи в областта средни и големи предприятия – 12%.

На територията на общините Враца и Козлодуй са разположени предприятията за областта, в които са заети над 250 души. Трябва да отбележим, че в обхвата на област Враца попада единствената българска ядрена централа – АЕЦ „Козлодуй", която осигурява 36.25 от енергията на Република България (Енергийна стратегия на Република България до 2020 година).

Устойчивостта на големите предприятия в региона, предполага местните и регионални власти да се стремят да поддържат и развиват благоприятната среда за малките и средни предприятия, като насърчават и подкрепят усилията им за технологично обновление, инвестиции в иновации и подобряване качеството на човешките им ресурси. Една сфера, в която усилията на местните власти трябва и могат да продължат, е подкрепата и насърчаването на сдружаването и съвместното развитие на продукти и услуги на производители и предприемачи от селските райони на областта.

Община Бороване

В общината е развито земеделието и свързаното с него животновъдство. Земеделското производство в общината се базира на 163 хил.дка обработваема земя и 24 хил. дка естествени ливади, пасища и мери, гори, овощни градини и трайни насаждения. Традиционно за община Бороване е зърнопроизводството. В животновъдството се наблюдава увеличаване броя на животните. В домашния сектор се отглеждат крави, овце, кози, биволи, свине, птици и др. Общината има потенциал за развитие на говедовъдство, овцевъдство, свинепроизводство и бубарство, при наличие на благоприятни икономически условия.

Община Бяла Слатина

Селското стопанство е традиционен отрасъл, който определя основният облик на Община Бяла Слатина и се утвърждава като водещ отрасъл, чийто нетни приходи от продажби за 2010 г. бележат най-високия ръст от 37% спрямо базовата 2007 г. И като дял от общите нетни приходи от продажби за 2010 г. отново е най-висок този на селското стопанство – 33%, следван от преработвателна промишленост (30%) и търговия (27%). Малките разлики в процентните съотношения затвърждават характеристиките на трите сектора като структурообразуващи за развитието на местната икономика.

Освен производството на хлебно и фуражно зърно, зеленчуци и плодове, в общината има отлични условия за производство на едролистен тютюн "Виржиния". Традиция стана в Общината да се отглежда посочената култура на най-добрите поливни площи, от които се получават високи добиви и най-добро качество. На територията на Общината има изградена материална база, сушилни със 170 халета и възможност за добив на 1 200 тона сух тютюн. Производството на тютюн "Виржиния" е основен приход за семейния бюджет на 800 – 1000 човека.

Основният акцент в развитието на промишлеността в община Бяла Слатина пада върху шивашката и текстилната промишленост, осигуряващи и най-съществения дял на заетостта. През последните години с относително стабилни темпове се развива фармацевтичната и хранително-вкусовата промишленост, които могат да се разглеждат като стратегически за общината отрасли.

Бъдещето на икономиката в община Бяла Слатина е в създаването на подходящ микс от селско стопанство и други диверсифицирани икономически дейности, съсредоточени в микро, малки и средни предприятия, в съчетание с няколко по-големи, стратегически работодатели.

Община Враца

Промишлените предприятия в общината са специализирани главно в машиностроенето, металообработването, текстилната промишленост, химическо производство, производство на мебели, строителни материали, дървообработване, строително-ремонтни дейности, заготовки и строително-монтажни работи, хранително-вкусова промишленост и др.

Активно работещи предприятия на територията на община Враца, към края на 2012 г. са 3253 бр. (по информация на Сиела). Структурата на фирмите по икономически дейности показва, че 51 % развиват дейност в областта на търговията и ремонта. Делът на фирмите от добивната и преработваща промишленост е 12% и близо до нея са заетите в хотелиерство и ресторантьорство. Ангажираните със селско, ловно, горско и рибно стопанство са едва 2 %.

В обществен сектор на икономиката на Община Враца са заети 43 %, а в частния сектор 57 % от работещите.

В частния сектор преобладават търговските и ремонтни дейности (63 %), добивната и преработваща промишленост (8%), хотелиерството и ресторантьорството (7%).

В обществения сектор основните дейности са - образованието (37%), държавно управление и задължително обществено осигуряване (21%), здравеопазване и социални дейности (12%).

Чуждестранните инвестиции в Община Враца са в промишлеността, туризма, селското стопанство, а така също и в изграждането на подходяща инфраструктурата, която стимулира развитието на бизнеса. Стабилен и бързо развиващ се частен сектор навлиза в търговията, общественото обслужване, хранителната промишленост, строителството и някои други сектори.

Община Козлодуй

Водещи в икономиката на община Козлодуй са производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия и строителството. Застъпени са и услугите, селско стопанство и търговия.

На територията на община Козлодуй се намира най-големият производител на електрическа енергия в страната и голям работодател АЕЦ "Козлодуй".

Други по-големи работодатели, работещи в сферата на енергетиката и строителството са средни и големи фирми с над 50 служители като ДП "РАО" (Държавно предприятие "Радиоактивни отпадъци"), "Атоменергостройпрогрес" ЕАД, "Атоменергоремонт" ЕАД, "Енергоремонт – Козлодуй" ЕООД в състава на "Енергоремонт Холдинг" АД, "Интерприборсервиз" ООД, "Енергомонтаж-АЕК" АД, "Заводски строежи-Козлодуй" АД, „ГБС Енергостроймонтаж", "Стромет" ООД, "Комос" ООД, "Мистрал ТСС" СД, СД "Регионa" "Хидростройкомплект-97" АД.

Останалите от активните стопански единици са малки и средни предприятия. Сред тях преобладават микрофирмите с брой на заетите лица до 10 души, които изграждат близо 90% от местния пазар и работят в сферата на търговията и услугите, транспорт и обществени услуги, производството на хляб и хлебни изделия и сладкарски изделия, хотелиерство и ресторантьорство и са предимно собственост на местни жители.

Селското стопанство има потенциал за постигане на по-голям растеж и се очертава като привлекателна перспектива за развитие на региона в бъдеще.

Община Криводол

Важен отрасъл за развитието на общината е селското стопанство. Развито е растениевъдството, по-специално зърно производството и животновъдството - главно млечно говедовъдство. Общината разполага със 198 000 дка орна земя и 31 700 дка естествени ливади и пасища.

На територията на Общината има регистрирани 269 земеделски производители, 6 земеделски кооперации, 24 арендатора, 4 мандри, 2 маслобойни, 4 мелници, 1 зайце и птицекланица, 1 зърнобаза.

Структурообразуващи за икономическия облик на общината са "Строител - Криводол" и "Мебел - Криводол" АД.

Община Мездра

Промишлените предприятия в общината са специализирани главно в машиностроенето, производство на кабелни компоненти за автомобилната индустрия, текстилната промишленост, производство на строителни материали и строителни керамични изделия, добив и обработка на скални и облицовъчни материали, дървообработване, строително-ремонтни дейности, хранително-вкусова промишленост и др.

По-големите и структурообразуващи фирми са "Газоснабдяване- Враца" ЕАД-клон Мездра (дъщерно дружество на "Овергаз"), "Хемус-М"АД, "Стройкерамика"АД, "Инертстрой Калето" АД, SE Bordnetze -Bulgaria ЕООД и др.

Стопанисваната земеделска земя в община Мездра е 291 360 х.дка. Основната насока за развитие на земеделието в общината е в областта на зърнопроизводството : пшеница, ечемик, царевица и слънчоглед.

Община Мизия

Основен икономически сектор за общината е селското стопанство, като над 60% от земеделските земи се обработват от земеделски производители.

В общината основно са развити лека промишленост, търговията и услугите. Търговията и услугите са изцяло съсредоточени в частния бизнес.

Действащите малки предприятия са в сферата на търговията, транспорта и хранителната промишленост. Индустриалното развитие на общината се

представя от фирмите "Скът Мизия"АД, Яйца и птици"АД и фирмата на територията на бившия комбинат за целулоза и хартия "Текон Инвест"АД.
Земеделието, животновъдството, зърнопроизводството също са съсредоточени изцяло в частния бизнес, като животновъдството е ограничено с отглеждане на животни и птици главно в домакинствата. Забелязва се интерес към пчеларството и птицевъдство.

Община Оряхово

Икономическа структура на общината се определя от частни фирми в областта на превоз на леки и товарни автомобили по фериботния маршрут Оряхово – Бекет, производство на хидравлични и механични крикове; производство на резервни части и селскостопански инвентар, производство на хляб и хлебни изделия; обработка на земеделска земя и засаждането на нови лозови масиви, винопроизводство и търговия. По-големите сред тях са "Хидком", "Агротехчаст" АД, "Фериботен комплекс" АД, ЕТ "Росица Николова", ЕФ "Томи – 91-3, ЕТ "Агромет 2003", Агротехрем"ЕООД, „Бургозоне"ЕООД.

Община Роман

Икономическият облик на община Роман се определя от фирмите: "СТАЛ Инвест" ЕООД - предприятие за производство на товарозахватни съоръжения; "МЕТИЗИ" АД - предприятие за производство на стоманени телове и въжета; ЕТ "ЕВРОПА – Валери Ролански" - Търговска верига и складове на едро.
По поречието на р. Искър са изградени Водно-електрически централи за използване на енергия от възобновяеми енергоизточници.
Селското стопанство в община Роман е насочено предимно към развитие на животновъдството и е свързано с наличните ресурси - мери, пасища и ливади. Почти цялата животновъдна продукция се произвежда в частния сектор. Растениевъдството е насочено предимно към производството на хлебна пшеница, овес и ечемик за животновъдството. Преобладават площите, обработвани от земеделски кооперации. Предимно за лично ползване се отглеждат царевица, картофи и зеленчуци. Трайните насаждения са по-малко застъпени и са представени главно от ябълки. Обработваемата земя е 56 264 дка, а горският фонд - 86 175 дка.

Община Хайредин

Общинската икономическа инфраструктура има ясно изразена аграрно-промишлена характеристика. Селското стопанство е основен отрасъл в икономиката на община Хайредин. Земеделското производство доминира над промишленото Традиционно за Общината е зърнопроизводството. Около 40% от обработваемата земя се засява с пшеница, ечемик и овес, а останалата се засажда с царевица, слънчоглед и рапица.
Интензивните отрасли на земеделието зеленчукопроизводство, лозарство и овощарство не дават почти никаква стокова продукция, а задоволяват само собствените потребности на производителите.
Цялата производствена инфраструктура на територията на общината е частна собственост.
На територията на община Хайредин са регистрирани над 100 фирми - болшинството с предмет на дейност търговия.
През 2010-2011г. са построени МВЕЦ „Елена" с инвеститор „Елена Билд" гр.София и ФВЕ „Рогозен" с инвеститор ФВЕ , Рогозен ЕООД гр. София

II.2.5 Инвестиции

Въпреки че, инвестиционната активност в областта остава ниска в сравнение с тази в други области на страната, броят на работещите фирми се запазва относително стабилен след 2008 година. Прави впечатление намалелият дял на инвестициите в отрасъл търговия и увеличеният дял за тези в селското стопанство (17%), като за последното принос имат и европейските фондове.

II.2.5.1 Средства, инвестирани в област Враца по линия на оперативните програми на ЕС

Враца е една от областите, на територията на чиито общини са усвоени и се усвояват най-много средства по оперативните програми на ЕС (съотнесени към населението), като по-добри резултати постигат единствено областите Габрово и Ловеч. Договорените средства за периода 2007 – 2013 година (към 03 юни 2013 година по данни на ИСУН) възлизат на близо 370 968 224 евро. Над 92% от всички договорени проекти по общини са реализирани/в процес на изпълнение, като почти 90% от договорените средства са усвоени или са в процес на усвояване. Най-големият ресурс по оперативните програми под формата на осъществени/ осъществявани проекти е съсредоточен в общините Враца (62 проекта на стойност 188 198 282 лева), Бяла Слатина (23 проекта на стойност 34 392 204 лева)и Мездра (22 проекта на стойност 38 731 915 лева). Най-малко средства са постъпили в общините Борован (145 483 лева), Хайредин (2 086 669 лева) и Мизия (2 490 280 лева).

В областта са инвестирани или се инвестират почти 31% от всички договорени средства за Северозападния район и почти 2% от всички договорени средства за България.

Близо 3 357 299 лева са вложени в бизнес-инфраструктура или такава, която пряко подпомага бизнеса.

В периода 2007 – 2013 година 11 предприятия от област Враца са инвестирали във внедряване на нови технологии и продукти, иновации и подобряване на системите си за управление с помощта на оперативните програми на ЕС. Средният размер на инвестираните средства за предприятие е 404 355, 45 лева.

II.2.5.2 Чуждестранните инвестиции в област Враца

Данните на Института за пазарна икономика показват тенденция за плавно повишение на чуждестранните преки инвестиции на човек от населението в област Враца до 915.81 евро през 2010 година.

По данни на НСИ (Регионална статистика) средногодишно за периода 2007 – 2011 година в област Враца се инвестират пряко по 159 801.2 хиляди евро в нефинасови предприятия (с натрупване към 31.12). В периода 2008 -2010 г. се очертава тенденция за нарастване от около 6% на база предходна година. Само през 2011 е регистриран спад от около 3.4% спрямо предходната година. От 2007 г. насам и всяка следваща година чуждестранните преки инвестиции в област Враца нарастват, но съотнесени към броя на населението, нивата им остават под средните за страната. Основните сектори, обект на чуждестранни инвестиции в областта са: текстилна промишленост, химическа промишленост, електроника и електротехника, добивна промишленост, търговия.

Общият брой на по-значими инвестиционни проекти в област Враца за разглеждания период са както следва:

- Текстил и облекло – 1 инвестиционен проект;

- Химическа промишленост – 3 инвестиционни проекта;
- Други производства - 1 инвестиционен проект.

Областта и общините трябва да използват опита си от периода 2010 – 2012 г. и възможностите за инвестиции в селскостопански дейности с висока добавена стойност и свързаните с тях производства, за да поддържат и увеличават чуждестранните инвестиции по места и в региона. Инвестициите в подобряване на услугите за МСП и фирмите в региона, както и в базова инфраструктура ще подпомогне процеса на нарастване на чуждестранните инвестиции в региона, които са ключов фактор за устойчивия му растеж.

*II.*3 СОЦИАЛЕН КАПИТАЛ, СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ И ВКЛЮЧВАНЕ

II.3.1 Демографско състояние

Населението на областта е разпределено в 10 общини. Най-голяма по броя на населението е община Враца, където живеят 73 894 души, или 39.5% от населението на областта. На второ място е община Бяла Слатина с 24 606 души, или 13.2%. Следват общините Мездра с 21 748 души, или 11.6%, и Козлодуй - 21 180 души, или 11.3%. Най-малобройно е населението на община Хайредин - 5 001 души, или 2.7%.

Като последица от продължаващата демографска криза в страна се наблюдава тенденция на намаляване броя на населението. Процесът на обезлюдяване на областта продължава, като към 2011 г. населението е с 41 027д по-малко срямо данните от преброяването от 2001 г. Област Враца е на четвърто място по най-намаляло население в страната.

В област Враца е налице продължаващ процес на демографско остаряване, който се изразява в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 65 и повече години. В община Криводол всеки трети е над тази възраст. Само в община Борован делът на младото население надскача средното ниво за областта - 16.4%.

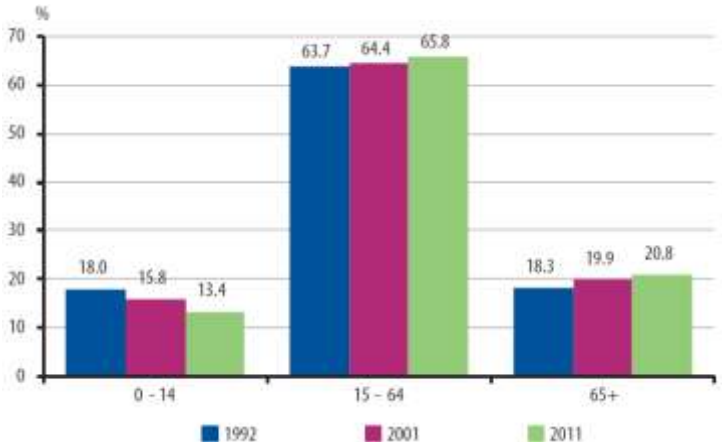

Фиг. 3 Структура на населението по възраст и години на преброяване

Към 1.02.2011 г. в област Враца са преброени 77 077 домакинства, в които живеят 186 848 лица. Повече от половината (57.7%) от домакинствата живеят в градовете на областта. Между последните две преброявания домакинствата в областта намаляват с 13 320.

По данни на НСИ от преброяването през 2011 година, в градовете на областта живеят 110 173 души, или **59.0%,** а в **селата** - 76 675 души, или **41.0%** от населението на областта.

При съпоставка на данните от преброяванията 2001 – 2011 година, градското население в областта се е увеличило с 1.8% пункта.

Образователната структура на населението на 7 и повече навършени години значително се подобрява през 2011 г. в сравнение с предходните години, следвайки ясно изразената тенденция на увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование, при същевременно намалява не на броя на лицата с основно и по-ниско образование. Значителни са и различията в образователната структура по местоживеене - почти три четвърти от жителите на градовете (72.1%) са със завършено най-малко средно образование, докато за жителите на селата този относителен дял е 46.3%.

В областта се наблюдава относително нисък дял на населението с основно или по-ниско образование, но и по-нисък от средния за страната дял на населението със завършено висше образование.

При последното преброяване относителният дял на неграмотните лица (неумението да се чете или пише) в област Враца е 1.3% от населението на 9 и повече навършени години. С най-нисък относителен дял на неграмотното население в областта са общините Роман и Хайредин с по 0.7%, а най-висок е този дял в общините Бороване и Бяла Слатина - по 2.1%.

Най-многобройната етническа общност в област Враца е българската. Към нея са се самоопределили 151 183, или 92.7% от лицата, отговорили на доброволния въпрос при преброяването на населението през 2011 година. Най-висок е относителният дял на българите в община Мездра (96.2%), а най-нисък - в община Криводол (84.9%).

Ромският етнос е вторият по численост в областта. Към 1.02.2011 г. той наброява 10 082 души с относителен дял от 6.2%. В териториален аспект се открояват общините Криводол (14.4%), Роман (13.0%) и Бяла Слатина (12.2%), където делът на ромската етническа група е значително по-голям от този за областта.

Турската етническа група е третата по численост. Към 1.02.2011 г. 565, или 0.3% от всички лица, доброволно декларирали етническата си принадлежност, са се самоопределили като част от нея.

Към **други етнически групи** са се самоопределили 434 души, или 0.3%.

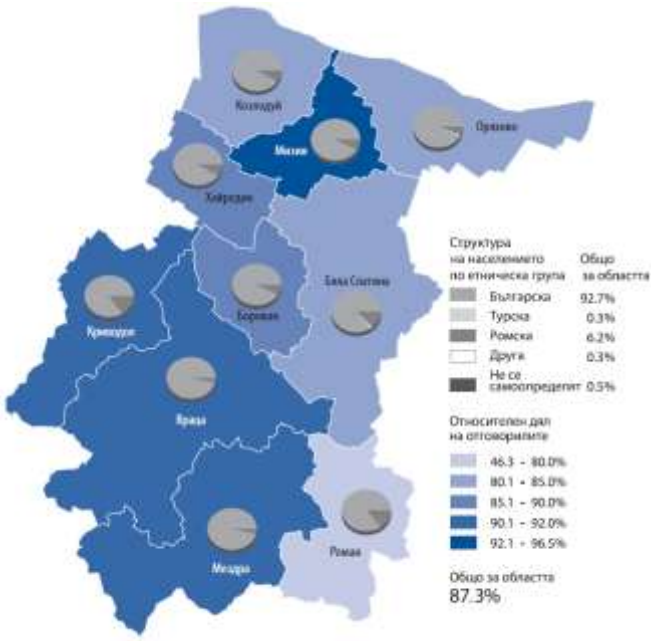

Фиг. 4 Структура на населението по етнически признак (доброволно отговорили на въпроса за етническо самоопределение)

II.3.2 Образователна структура

Образованието в област Враца е представено от всички видове и степени на образователната система – от предучилищното обучение, средното общо (в т.ч. и профилирано), професионално и висше образование.
В периода 2005 – 2012 година в областта са закрити или преобразувани 50 училища. Най-много от тях са в община Враца – 22, следвана от община Бяла Слатина – 13, общините Мездра и Оряхово – с по 4, община Криводол – 3, община Роман – 2 и общините Мизия и Козлодуй – с по 1 училище. Най-голям дял от закритите по вид училища се пада на основните училища, следвани от началните училища и професионалните гимназии. Прави впечатление, че повечето от закритите или преобразувани училища са в селата на съответните общини. Въпреки значителното намаляване или преобразуване, съотнесен към населението, броят на действащите училища остава висок сравнен със средните стойности в страната.

Към 31.12.2012 година, по данни на Регионалния инспекторат по образованието има 74 училища. От тях: 2 помощни училища, 10 начални училища, 28 основни училища, 1 основно училище с професионални паралелки, 1 прогимназия, 16 средни общообразователни училища, 13 професионални гимназии, 1 природо-математическа гимназия, 1 езикова гимназия и 1 спортно училище.

Най-много училища са концентрирани в община Враца – 22, следвана от община Бяла Слатина – 12, общините Козлодуй и Мездра – с по 8, общините Оряхово и Роман – с по 5, а по 4 училища има в общините Криводол, Бороване и Мизия. В община Хайредин има едно основно училище и едно средно общообразователно училище. Средногодишният брой на учениците в областта в периода 2009 – 2011 година е 20 934.

Предучилищното обучение се осъществява в два типа детски заведения – Целодневни детски градини (ЦДГ) и Обединени детски заведения (ОДЗ). На територията на областта има 30 обединените детски заведения и 21 целодневните детски градини.

Най-много детски заведения (11 ОДЗ и 6 ЦДГ) има в община Враца – 17, а най-малко - само 1(ОДЗ) – в община Хайредин.

Поради последиците от демографската криза се наблюдава спад на броя на учениците. Средногодишните стойности за периода 2008 - 2011 година са от около 9.8%. 20 325 са учениците в образователната система на областта в началото на учебната 2012/2013 година. Спрямо учебната 2010/2011 година спадът в броя на учениците в областта е 2.7%. Намалението е с различни темпове в различните общини на областта. Общините, при които този процес е видим, са Бороване, Козлодуй, Мездра, Мизия, Роман и Хайредин. Проблемът с намаляващите ученици е най-ясен в общините Мездра – 13.2% намаление за периода, Хайредин – 12.7% и Мизия – 11.5%.

Намаляващият брой ученици може да бъде обяснен с общото намаляване на населението (в частност на децата и младежите) в областта и възможността учениците да избират къде да продължат със средното си образование в рамките на областта, страната и Общността.

Същевременно, в останалите 4 общини на областта – Враца, Бяла Слатина, Криводол и Оряхово - наблюдаваме нарастване броя на учениците с около 4.6% средногодишно. Между 5.1% и 5.8% е увеличението в общините Бяла Слатина, Враца и Оряхово.

Един от проблемите на общото образование (особено на неговата основна степен, която е задължителна) е немалкия брой на преждевременно

напусналите училище ученици. За област Враца през последните 5 години се забелязва тенденция за намаляване на броя на преждевременно напусналите образователната система ученици. Прави впечатление, че 37% от всички ученици, които излизат от системата, са деца, които заминават при родителите си в чужбина. Това означава, че икономическите фактори за намаляване в броя на учениците, включително излизането им от системата, са един от ключовите проблеми изискващи въздействие в новия програмен период.

Всички общини разполагат с образователна мрежа, която позволява покриването на начален, основен и среден етап на образование. Общините Оряхово, Мизия, Мездра, Козлодуй, Враца и Борован разполагат с детски комплекси или центрове за работа с деца, което позволява обхващането на подрастващите в допълнителни дейности извън училище.

Средната осигуреност с компютри на 100 ученика в област Враца в периода 2009 – 2011 година е 9,4 ученика на едно компютърно място. Средното съотношение за системата на българското образование е 12 ученика на 1 компютърно място. Общините, при които този показател надхвърля средния за областта (между 10 и 11 ученика на едно място) са Бяла Слатина, Оряхово, Роман и Хайредин. Общините, които са в рамките на този показател или под него (от 9 до 6 ученика на 1 компютърно място) са Борован, Враца, Козлодуй, Мездра, Мизия и Криводол. В периода 2009 – 2011 година, броят на компютрите в училищата на областта нараства с 22.12%. С 12.3% е увеличен броят на компютърните кабинети в училищата. Най-много нови компютърни кабинети през 2009 – 2011 са разкрити в училищата на общините Роман, Оряхово, Борован, Козлодуй и Мездра.

II.3.3 Здравеопазване

II.3.3.1 Брой и видове здравни заведения

Към 31.12.2011 година, по данни на НСИ, в област Враца функционират 11 болнични заведения с 1082 легла: 7 многопрофилни болници с 829 легла и 4 специализирани болници с 253 легла. На територията на областта има общо 538 заведения за извънболнична помощ, включващи:

- Регистрирани амбулатории за първична медицинска помощ:

Индивидуални практики на лекари – 146 бр.
Индивидуални практики на лекари по дентална медицина – 137 бр.
Групови практики на лекари – 3 бр.
Групови практики на лекари по дентална медицина – 9 бр.

- Регистрирани амбулатории за специализирана медицинска помощ:

Индивидуални практики на лекари – 190 бр.
Индивидуални практики на лекари по дентална медицина – 1 бр.
Групови практики на лекари – 8 бр.
Групови практики на лекари по дентална медицина – 0 бр.

- Регистрирани центрове:

Медицински центрове – 19 бр.
Дентални центрове – 0 бр.
Медико-дентален център – 1 бр.
ДКЦ – 1 бр.

- Регистрирани лаборатории:

Медико-технически лаборатории – 13 бр.
Медико-диагностични лаборатории – 10 бр.

- Регистрирани хосписи – 0 бр.

Осигуреността с болници на 100 000 жители в областта е 5.88 при средна стойност за страната от 4.21 и 3.0 средно за страните от Европейския съюз.

Осигуреността с легла в областта е 57.9 на 10 000 жители при средни за страната 59.6.
Оценката на количествените показатели на мрежата за здравеопазване в областта в периода 2005 – 2011 година сочи, че има ръст в общия брой на лечебните заведения – от 5 на 7 многопрофилни болници и от 2 на 4 специализирани болници. Броят на леглата е спаднал минимално в общ план, но бележи ръст по вид болнични заведения.
През 2010 година 4-те диспансера на територията на областта вече не съществуват. За сметка на това се наблюдава увеличение на броя на лечебните заведения за извънболнична помощ. През 2005 година на територията на областта е имало 29 лечебни заведения за извънболнична помощ, докато през 20011 те са с 10 повече.
В периода 2005 – 2011 година се наблюдава увеличение на броя на медицинските центрове (от 12 на 17) и броя на самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории (от 14 на 20). След 2005 година, единственият дентален център в областта престава да съществува, но пък медико-денталният център се запазва. Няма промяна в броя и легловата база на другите лечебни заведения.

II.3.3.2 Брой лекари и стоматолози

През 2011 година, по данни на Националния статистически институт, в област Враца работят 677 лекари, 115 лекари по дентална медицина и 1239 медицински специалисти по здравна грижа. Осигуреността с лекари в областта е под средните стойности за страната – 38.5 и под средните за района за планиране – 40.9 към 31.12.2011 година. В област Враца имаме 36.2 лекари и 6.15 лекари по дентална медицина на 10 000 души.
Наблюдението на данните на националната статистика сочи относително постоянен брой на лекарите и стоматолозите и малко по-ясно изразено намаление в броя на медицинските специалисти по здравни грижи. При съпоставка на данните по години, през 2001 година в областта са работили 1387 медицински специалисти по здравни грижи, през 2006 година те вече са 1375, а през 2011 – 1239.

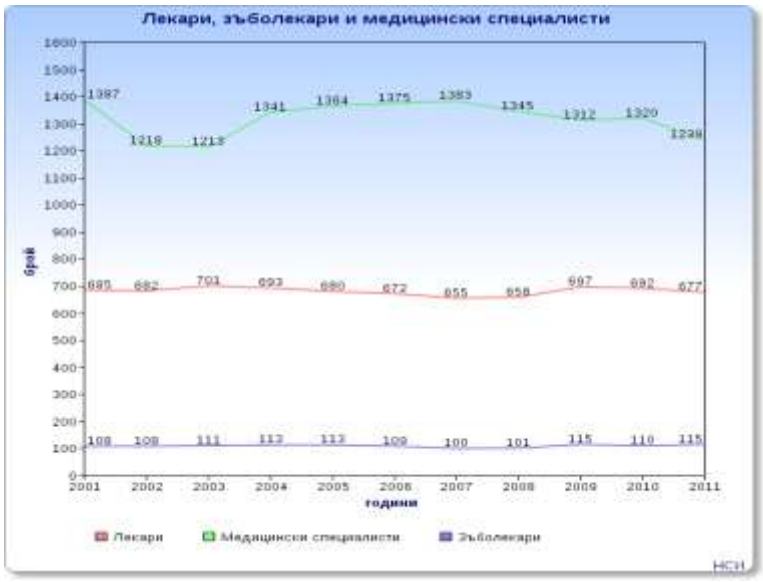

Фиг.5 Промени в броя на лекари, стоматолози и медицински специалисти по здравни грижи в област Враца в периода 2001 – 2011 година

II.3.3.3 Заболеваемост на населението

Заболеваемостта на населението в област Враца се различава по същество от общата заболеваемост в страната. Броят на преминалите за лечение през лечебните заведения в областта е с близо 30% по-висок от средния за страната. Заболеваемостта от туберкулоза се запазва над средната за страната, като в съотношение с населението заболеваемостта е по-висока само в Пловдив, Ловеч и Кюстендил.

Анализът на динамичните данни на Националния статистически институт за периода 2005 – 2011 година очертава тревожна тенденция за заболяванията и злополуките като причина за смъртността сред населението на областта.

В съпоставка с данните за Северозападния район и страната, в област Враца с висок относителен дял са злокачествени новообразувания, захарен диабет, болести на органите на кръвообращението, мозъчно-съдови заболявания, заболявания на храносмилателната система и хронични заболявания на черния дроб.

II.3.3.4 Здравна медиация и интеграция

Изключително важна е ролята на медиаторите в осъществяването на кампаниите "Имунизации" за осигуряване на имунизационния обхват на децата от уязвимите малцинствени общности. В област Враца са назначени и работят 5 здравни медиатори. Те са представители на ромската общност, които след преминаване на обучение, съдействат за интеграцията на малцинствата в сферата на здравеопазването в общините Враца, Козлодуй, Оряхово и Хайредин.

II.3.3.5 Транспортна достъпност на здравните заведения

Анализите на сектора на здравеопазване в област Враца отбелязват достъпността и осигуреността с болнични заведения на територията като добра. В област Враца действат 5 филиала на спешната медицинска помощ – в Бяла Слатина, Козлодуй, Роман, Криводол и Мездра плюс областния център град Враца. Към 2011 година областта разполага с общо 12 мобилни екипа за спешна медицинска помощ. Според анализа в Концепцията за преструктуриране на болничната помощ в Република България, петте центъра осигуряват необходимото време за достъпност до областната болница от 30 до 60 минути при транспортиране на случаите нуждаещи се от специализирана или високотехнологична медицинска помощ.

II.3.4 Социални услуги

Състоянието на социалните услуги и тяхната структура може да се използва като един от индикаторите за процесите на социалното включване и изключване. Предоставянето на социални услуги в Област Враца се осъществява от специализирани институции, които предоставят услуги като делегирана от държавата дейност, като общински дейности и от регистрираните в Агенцията за социално подпомагане доставчициза.
Данните за периода 2007 – началото на 2013 година показват нарастваща динамика в създаването и развитието на социални услуги. Възможностите, предоставяни от ОП "Регионално развитие" и ОП "Развитие на човешките ресурси" също влияят за увеличаване броя на социалните услуги, предлагани на територията на общините в областта. Само за 4 години – от 2009 до 2012 година, тези услуги са се увеличили почти 3 пъти.

През 2009 година в област Враца функционират 11 типа социални услуги/ комплекси социални услуги. През 2011 г. броят на услугите вече е 38, а в края на 2012 г. – действащите социални услуги/комплекси от социални услуги са 41. Основните типове новоразкрити услуги са свързани с осигуряването на подкрепа и консултации в семейна или близка до семейната среда на деца лишени от родителски грижи, деца и младежи с умствена изостаналост, възрастни с умствена изостаналост и психически проблеми, деца и младежи в риск, родители и деца в риск от изоставяне, обществена подкрепа.

Година	Открити социални услуги	Социални услуги с намален капацитет	Социални услуги с увеличен капацитет	Закрити Социални услуги
2011	**10 броя**	**4 броя**	**2 броя**	**2 броя**
	2 ЦНСТ в община Козлодуй, 3 2 ЦНСТ в община Роман, 4 1 ЦНСТ в община Борован, 5 2 ПЖ в общините Мездра и Роман, 6 1 ЦОП в община Роман 7 1 ДЦВХУ в община Козлодуй	ДДУИ в с. Търнава, общ. Бяла Слатина; ДДМУИ в гр. Мездра, ДДЛРГ Роман , ДДЛРГ – с. Борован	ДЦДУ, гр. Враца ЖК „Сениче"; ДСХ в с. Попица, общ. бяла Слатина	ДДЛРГ в с. Галатин, общ. Криводол; ДВХФУ, Козлодуй
2012	**4 броя**	**1 брой**	**0 броя**	**1 брой**
	1 ЦНСТ в община Роман, 2 1 ЗЖ в с. Манастирище, общ. Хайредин	ДДЛРГ, гр. Роман		ДДЛРГ, Роман

Фиг.6 Социални услуги в област Враца

В периода 2009 – 2012 година на територията на област Враца, в резултат от изпълнението на националните и областната стратегии за преминаване от институционална към резидентна/общностна грижа в семейна среда, са закрити 3 дома за деца лишени от родителски грижи (ДОВЛРГ). Това са домовете в Галатин, Бърдарски геран и Роман. На тяхно място са разкрити услуги от резидентен тип, към които са насочени децата и младежите, ползвали институционалните грижи. През 2012 година започна осъществяването на проект "Подкрепа за деинституционализация на Дом за деца и младежи с умствена изостаналост „Надежда" – с. Търнава, община Бяла Слатина",

финансиран чрез ОП "Регионално развитие". Капацитетът на дома е намален като стъпка от осъществяването на деинституционализацията на децата в него. През 2011 към дома е назначен координатор, който насърчава и подпомага процеса на деинституционализация. Координатор работи и в ДДМУИ – Мездра.

За периода 2009 – 2011 се наблюдава нарастване на броя на приемните родители и осиновени деца в областта. През 2009 година в областта има само 2 приемни семейства. В края на 2012 година, приемните семейства в областта са 29. Само 4 от тях са доброволни, а 25 – професионалните приемни родители.

Година	Брой осиновени деца
2009	28
2010	42
2011	52

Фиг. 7 Осиновени деца в област Враца

II.3.4.1 *Реализирани проекти в социалната сфера в област Враца*

В периода 2005 – 2012 на територията на областта са осъществени или се осъществяват 68 социални проекта. В това число са включени проектите, насочени пряко към създаване/развиване/осигуряване на социални услуги и проектите насочени към обезпечаване/осигуряване на МТБ и човешкия ресурс на съответните социални услуги. 33% от тях са на неправителствени организации в партньорство помежду с бизнеса или общините. Социалните проекти са най-големия дял от всички реализирани на територията на областта проекти (от местните/регионални власти, неправителствения сектор и бизнеса – 27.2%.

По дял на осъществени/изпълняващи се социални проекти през този период, най-много такива са концентрирани на територията на община Враца - 27 социални проекта, община Бяла Слатина - 9 проекта, община Козлодуй - 7 проекта, община Мизия - 6 проекта, община Мездра - 5 проекта, община Хайредин – 4 проекта, общините Оряхово и Роман - по 3 проекта и община Криводол – 1 проект (данни на общините и ИСУН към 18.03.2013).

Съществен дял от осъществените проекти в социалната сфера е за осигуряване на материално-техническата база и деинституционализация на услугите за уязвими групи като деца без родителски грижи, деца, младежи и възрастни с умствено изоставане, възрастни с психически проблеми, деца в риск и т.н.

Инвестициите в социални дейности и проекти на територията на областта са за над 17 673 756,55 лева за периода 2005 – 2013 година (по данни от сайтовете на общините и системата ИСУН към 18.03.2013). В община Враца е инвестирана най-значителната част от него, предвид и броя на проектите, които са осъществени/се осъществяват – около 6 995 905 лева, следвана от община Бяла Слатина с 3 498 193 лева, община Мездра с 2 576 523 лева, община Борован – 1 172 890 лева, община Козлодуй – 1 308 682 лева, община Мизия – 735 014 лева, община Роман – 510 209 лева, община Хайредин 436 243 лева, Оряхово – 310 753 лева и Криводол – 102 343 лева.

Три елемента ще влияят върху развитието на социалните проекти и осъществяваните чрез тях социални услуги в следващи програмен период: деинституционализацията на услугите за деца, стари хора и хора с увреждания (деца, младежи, възрастни), обгрижването на бедни, самотни и трайно

безработни лица, както и осъществяването на консултативни и подкрепящи услуги за рискови групи от населението като деца в риск от изоставяне, техните родители и други.

II.3.4.2 *Обхванати от социални услуги рискови лица и групи*

Около 2%[1] от населението на област Враца ползва някоя от осигуряваните към 2012 година 41 социални услуги в региона.

Приблизително 50% от тях са възрастни и/или бедни хора, ползващи домашните социални патронажи по общини и обществените трапезарии.

Другата половина от обхванатите от социалните услуги в областта рискови групи и лица ползват различни видове услуги в общността, включително резидентни такива, както и услуги предоставяни в социални институции.

65.8% от социалните услуги в област Враца се предоставят в общността. Въпреки активната работа на всички заинтересовани страни за деинституционализация на услугите за деца и младежи лишени от родителски грижи, все още почти 61% от тях ползват социални услуги в институциите.

Лишените от родителски грижи деца и младежи на възраст от 3 до 20 години са 7,3 % от всички ползватели на социални услуги в областта.

66.6% от децата и младежите с умствена изостаналост и/или физически увреждания също ползват институционални услуги. Те са 4.2 % от всички ползватели на социални услуги в областта. В област Враца действат 2 услуги за деца и възрастни с увреждания. Групата представлява 3.3% от обгрижваните лица в областта. Институционална грижа се предоставя за 68.4% от тях.

Малко над 50% от възрастните хора с увреждания, умствена изостаналост или психически разстройства също ползват социални услуги в институции. Трябва да отбележим, че през последните 4 години за тях и децата лишени от родителска грижа са направени съществени усилия за извеждане от институциите и ползване на услуги резидентен тип в общността.

Макар че, бременните майки и майките в риск от изоставяне на децата си все още съставляват едва 0.3% от ползвателите на социални услуги в областта, грижата за тях се предоставя 100% в общността, като в периода 2010 – 2011 година броят на получилите подкрепа се е увеличил с 60%. Услугата е една от новоразкритите в периода 2009 – 2012 година в област Враца.

Все още изцяло институционални са комплексните социални услуги за възрастните хора в пенсионна възраст (Домове за стари хора). В същото време те са една от социална институция, към която има нарастващ интерес от целевата група, и която се нуждае от разширяване на капацитета си. Домовете за стари хора обслужват и граждани на други области в страната.

Промяната в източниците и начините на финансиране на общностните услуги "Социален асистент", "Личен асистент" и "Домашен помощник" в периода 2009 – 2012 година ограничават възможността този тип услуги да бъдат траен и сигурен източник на подкрепа в общността както за самотните възрастни хора, така и за хората с увреждания, които имат съществена нужда от тях и ги

[1] *Заключението е направено въз основа на данните за капацитета и обхвата на предоставяните социални услуги в областта, включително усреднените стойности на ползвателите на услугите "Социален асистент", "Личен асистент", "Домашен помощник" и Домашен социален патронаж в периода 2009 – 2012 година, достъпни в публичните доклади и информация за видовете социални услуги на общините от областта и Първия мониторингов доклад по ОССУ 2015.*

приемат изключително положително. В различни количествени показатели за годините от 2009 до 2013, както по вид на предоставяната услуга, така и по броя на обхванатите лица, чрез тях е предоставена подкрепа и други социални услуги за приблизително 13% от всички лица, ползващи мрежата на територията на област Враца. Изключително положителна тенденция е разкриването изцяло в общността на новите типове услуги за деца с проблемно поведение и за деца в рискови общности на 100% (Центрове за обществена подкрепа). Така системата за социална подкрепа обхваща през последните 4 години една нова, но силно нуждаеща се от нея уязвима група. Тези уязвими групи представляват около 4% от ползвателите на социални услуги в областта.

II.3.5 Трудов пазар и безработица

II.3.5.1 Работна сила и коефициент на икономическа активност

Към 1.02.2011 г. в област Враца има 75 643 икономически активни лица, или 46.7% от лицата на възраст 15 и повече навършени години. Техният брой се задържа без съществена промяна през 2012 и началото на 2013 година. Средната икономическа активност за Северозападния район, в който е областта, към същия период е 44.4% - най-ниската в цяла България. От всички икономически активни лица 40 382 са мъже (53.4%), а 35 261 са жени (46.6%). Икономически неактивните лица на 15 и повече навършени години са 86 176, от които 39 043 са мъже (45.3%), а 47 133 - жени (54.7%).

Данните на НСИ илюстрират дисбаланс по отношение на икономическата активност на групата на жените, което се допълва от данните за икономически неактивните лица, при които преобладават лицата от женски пол. Отново се очертава диспропорция и по този показател между селата/селските общини и градовете/градските общини на територията на областта. В двете селски общини – Хайредин и Борован, както и в общината от градски тип с най-много население в селата – Криводол – икономически неактивното население надхвърля 69% .

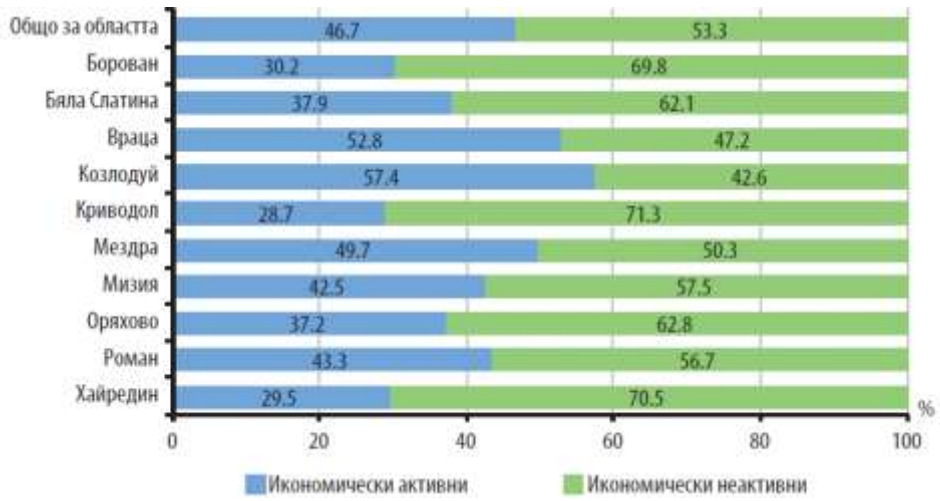

Фиг.8 Икономическа активност в област Враца

С най-висок коефициент на икономическа активност е община Козлодуй - 68.6%, със 7.7 процентни пункта по-висок от този за областта, следвана от община Мездра (66.2%) и община Враца (64.7%).

Най-нисък е коефициентът на икономическа активност в община Бороване (43.9%), където най-висок е относителният дял на икономически неактивните лица - 56.1%.

Най-висок е коефициентът на заетост в община Козлодуй - 56.6%, със 7.4 процентни пункта по-висок от средния за областта, от община Враца (54.2%) и община Мездра (52.8%).

Най-нисък е коефициентът на заетост в общините Бороване (31.1%) и Криводол (32.6%). Най-ниска е безработицата сред лицата между 15 и 64 навършени години в община Враца (16.3%), а най-висока - в общините Криводол (31.7%) и Бороване (29.3%). Развитата публична инфраструктура и обществени услуги, включително модерни административни услуги, са в пряка връзка с привлечените инвестиции и осигурената икономическа активност. Това означава, че малките общини трябва да бъдат насърчени и подкрепени в развиването на съвременни административни услуги и изграждането на съвременна и подходяща инфраструктура, включително насочената към комунално-битово обслужване на районите.

II.3.5.2 Безработица

Коефициентът на безработица, изчислен като отношение на броя на безработните лица към икономически активното население във възрастовата група 15 - 64 навършени години за област Враца през 2012 година е по-нисък от средните стойности за Северозападния район и страната – 9.4% за областта, към 12.3% за района и 12.4%. за страната. При прегледа на данните в периода 2008- 2012 година прави впечатление, че този показател за областта се връща и леко надвишава нивото си от 2008 година (9.1%).

Въпреки тенденцията за повишаване на коефициента на безработицата за областта в съответствие с тенденцията на ниво район и страна, ръстът за област Враца е минимален – около 0.8% пункта средногодишно в периода 2008 – 2012 година. За сравнение, ръстът на този показател на ниво Северозападен район е 5.4% пункта, а за страната – 6.7% пункта. По тази причина, след 2009 нивото на показателя за областта е по-ниско от нивото на показателя за страната и района и продължава да "изостава" в "нарастването си". По данни на Националната статистика, коефициентите на заетост и безработица в отделните общини към 31.12.2011 година изглеждат така:

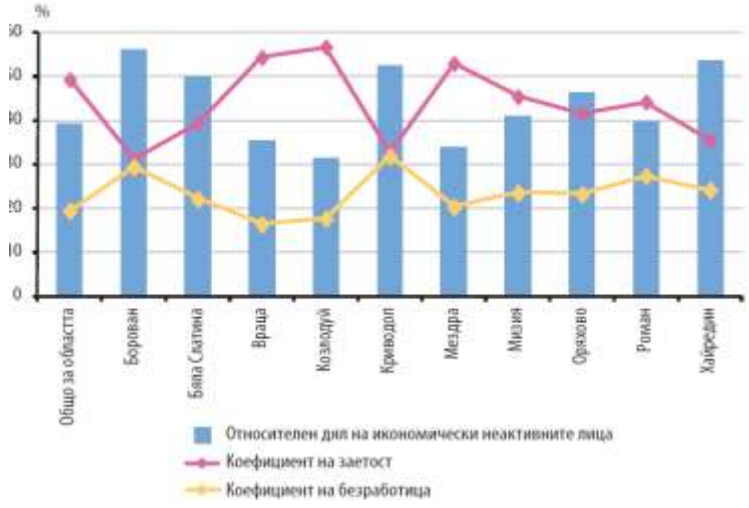

Фиг.9 Коефициенти на заетост и безработица по общини в област Враца

Със 7.3% е нараснала безработицата в област Враца от 2008 до 2011 година. Тази тенденция се наблюдава във всичките 5 дирекции "Бюро по труда" на територията на областта – Враца, Бяла Слатина, Козлодуй, Мездра и Оряхово. Най-голям е делът на безработните в ДБТ – Бяла Слатина – почти 17% средногодишно за периода 2008 – 2011 година, следвано от ДБТ Оряхово – 13.5% за този петгодишен период и ДБТ Мездра – 10.2% (същият период). Най-малко регистрирани безработни средно за периода е имало в района обслужван от ДБТ – Враца: 7.5% (по данни ДРСЗ – Монтана). Тенденцията за нарастване на безработицата в областта продължава през 2012 и първите месеци на 2013 година.

През 2009 година в област Враца регистрираните безработни са 13.47%, а в България 7.5%. През 2012 година, средногодишно, регистрираните безработни в областта са 19.60% при 12.3% за страната.

Младежите до 29 години и жените се очертават като силни уязвими от безработица групи. През последните 3 години се наблюдава отчетливо повишение с приблизително 1 пункт на година на дела на младежите до 29 години във входящия поток на безработните. Към 31.12.2011 година, почти 27% от младите хора до 29 години в област Враца са били регистрирани като безработни. Наблюдава се трайна тенденция за увеличение дела на безработните висшисти. Едно от обясненията, които експертите по заетостта дават, е че този факт се дължи на нарастващия дял безработни жени с висше образование, обяснен с несъответствието на полученото образование и изискванията на пазара на труда. Жените без специалност и образование са една от причините делът на хората без специалност да бъде другата количествено най-значителна група във входящия поток безработни.

По отношение на участието на пазара на труда на лицата от различните етнически групи, най-висока е заетостта във възрастовата група между 15 и 64 навършени години при лицата, самоопределили се към друга етническа група, с коефициент на заетост 57.3%. **Коефициентът на безработица е най-висок сред лицата от ромската етническа група - 54.5%. При тях е регистриран и най-високият относителен дял на икономически неактивното население - 59.5%.**

II.3.5.3 Доходи на домакинствата

Равнището на доходите е един от основните социално-икономически индикатори. Те се използват за оценка на условията на живот на населението, за определяне на покупателната му способност и др. Като такива, доходите заедно със заетостта на населението са едни от основните инструменти на социалната политика.
В периода 2009 – 2010 година ръста на доходите на лице от домакинство в областта сочат нарастване с приблизително 24.4 %. През наблюдавания период нараства дела на работната заплата и социалните трансфери в общия доход на домакинството за сметка на намаляване дела на дохода от пенсии. През 2010 г. средният доход на лице от домакинството остава с около 4% над средния за страната. През 2011 г. нивото на доходите отбелязва рязък спад от близо 10%.

С 24.6% се повишават и разходите на лице от домакинството за същия период. С 13.5% нарастват относителния дял на разходите за поддържане на жилището в общия разход на домакинството, за сметка на намаление с над 4% на разходите за храна и безалкохолни напитки. Като цяло, доходът на лице от домакинство в областта е по-нисък от средния за страната. Например, през 2009 година, средният доход на лице от домакинство в страната е 756.66 лева, а

за област Враца – 691,94 лева. Можем да кажем, че и в национален план тенденцията делът на работната заплата да нараства за сметка на дела на пенсиите в доходите на домакинствата е същата, както на ниво област Враца. Развитие на благоприятната бизнес среда и насърчаването на стопанската инициатива в сектори, които развиват потенциала на региона е един от начините за увеличаване на доходите на населението. Разширяване и усъвършенстване на подкрепящи услуги в общността за самотните възрастни хора и хората от рискови социално групи е друг инструмент за преодоляване на проблемите свързани с ниските доходи от пенсии.

По предварителни данни на НСИ за 2013 година, област Враца е на трето място в страната по размер на средната работна заплата – 811 лева, след областите София – град и София – област. Средната работна заплата за областта е с 21.5% по-висока от средната работна заплата в Северозападния район.

II.3.6 Култура и туризъм

II.3.6.1 Куртурни институции и дейности

На територията на област Враца функционират 3 музея, 2 къщи-музеи и 2 етнографско-възрожденски комплекса (в които са включени 4 къщи-музеи). Най-големият музей в областта е РИМ – Враца. Той управлява етнографско - възрожденските комплекси "Св. Софроний Врачански" и "Никола Войводов". Музеят разполага с 10 зали и 8 изнесени експозиции в посочените комплекси. В него се съхраняват и са експонирани обекти от палеолита до новата история на България.

Исторически музей функционира и в град Оряхово, като към него е къщата - музей "Дико Илиев". Националният музей – параход "Радецки" е единственият кораб - музей в България, възстановен чрез национална инициатива през 1966 година. Цялата експозиционна площ на кораба - музей е свързана с живота и делото на Христо Ботев. Периодично корабът - музей извършва рейсове в акваторията на Козлодуйското пристанище, като цялата му база е пригодена за това.

Художествени галерии има в град Враца - Художествена галерия в РИМ, град Бяла Слатина, град Мездра, град Мизия, град Оряхово, град Криводол. През 2008 година художествена галерия е открита в село Борован. В Област Враца има и 2 частни галерии.

Област Враца разполага с 4 големи културни институции:

- Драматично-куклен театър Враца
- Държавна филхармония Враца
- Дом на енергетика в град Козлодуй
- Дом на Железничаря в град Мездра

На територията на област Враца към 31.12.2012 г. функционират 103 читалища, 8 от които в градовете и 95 в селата. Те осъществяват разнообразна читалищна дейност в различните сфери на изкуството, науката, културата, социалните услуги и туризма и подпомагат оформянето на културно-просветния облик на областта. Към читалищата в областта функционират 3 детски школи по изкуствата (Враца, Бяла Слатина, Мизия), 11 кръжока свързани с краезнанието, фолклора, литературата и таланта на младите хора, 1 краеведско дружество в община Мездра.

Създаденият през 2005 г. Регионален експертно-консултантски и информационен център "Читалища" – Враца /структура на Министерството на културата/ подпомага дейността на читалищата от цялата област. Съвместно с читалищата, общините и областна администрация се провеждат срещи на

читалищата, в рамките на които се популяризират добри практики и възможности за участие на читалищата в проекти.

Финансирането на читалищата от Врачанска област е главно от държавния бюджет – от Министерството на културата и от бюджета на Общините по чл. 22, ал.3 и чл. 26а, ал.3 от ЗНЧ.. Общините помагат на читалищата на тяхната територия, като финансово обезпечават провеждането на читалищни събития, поемат транспортните разходи за участия в изяви на територията на страната, отпускат средства за ремонти, поддръжка на техниката и годишен абонамент. Читалищата набавят и собствени приходи – от членски внос, изяви на съставите, работа по програми и проекти, дарения и спонсорство

Все повече читалища започват да работят по проекти и програми. За съжаление все още липсва необходимият капацитет от специалисти, особено в малките населени места, който да подпомогне развитието на този процес. Сградният фонд на по-голяма част от читалищата не е в добро състояние. В някои общини при възможност по проекти и програми, и с местни средства се извършват ремонти предимно частични.

Проблем на 10 читалища остава липсата на сгради за осъществяване на читалищна дейност.

Читалищата във Врачанска област извършват библиотечна дейност. В предлагането на тази традиционна за читалищата услуга се наблюдава развитие.

Читалищните библиотеки (в по-големите населени места) не само обновяват фондовете си с нови книги и периодичен печат, а с навлизането на новите компютърни технологии, те предлагат все по-богата информация на читателите. В област Враца работят 115 публични библиотеки – от тях една регионална, 97 читалищни, 14 училищни, 2 вузовски и 1 специална. Регионалната Библиотека „Христо Ботев" Враца е най-голямата библиотека в Северозападна България. Наличният библиотечен фонд на читалищните библиотеки в областта надхвърля 1 038 998 тома. Най-големи са библиотечните фондове на читалищата в община Враца – 281 492 тома, община Бяла Слатина – 196 268 тома и община Мездра – 154 546 тома. На територията на областта няма община, в която библиотечният фонд на читалищата да е под 50 000 тома.
Регионалната Библиотека „Христо Ботев" Враца е регионален координационен център за 43 обществени библиотеки в 10 общини на Област Враца, целеви по програма "Глобални библиотеки - България". Програмата осигурява нова компютърна и периферна техника, предоставя безплатен достъп до Интернет за населението, организира обучение на библиотечни специалисти в компютърни умения, нови услуги и електронно съдържание за потребителите в библиотеките, библиотечен мениджмънт, общуване с потребители и общности, както и застъпничество и управление на проекти. Това доведе до модернизиране на библиотеките и превръщането им в по-привлекателно място за хора от всички възрасти.

През своята над 150 годишна история и с многообразието си от културно просветни дейности българското читалище има извоювани позиции и за работа в подкрепа на общността. Със своите устойчивост, легитимност и гъвкавост, в съчетание с историческия опит, както и притежаващи най - голямата общодостъпна мрежа от обществени библиотеки, читалищата са в състояние да откликнат на новите потребности на българското общество. Те са важна част от културната инфраструктура на област Враца, а читалищната мрежа е особено благодатна за разпространението и осигуряването на достъп до културен продукт за всички.

Организираните художествено-творчески дейности са общо 171 за територията на цялата област. Доминират фолклорните и танцови ансамбли, хоровете, певческите групи (фолклор, стари градски песни, вокално-инструментални състави) и школи – общо 71. Следват ги танцовите групи – 36 и групите за автентичен фолклор и възстановка на обичаи – 23.

Основните приоритети в дейността на читалищата са регламентирани и произтичат от Закона за народните читалища (ЗНЧ), общинската културна политика, осъществявана на основата на съществуващата нормативна уредба и чрез изпълнението на културния календар.

- Основни цели и задачи:

Основна цел е отстояването на позицията на читалищата на водещи културно – масови средища с активни културни, информационни, образователни, социални и граждански функции.
За постигане на тази основна цел ще съдейства реализирането на следните задачи:

1. Разширяване обхвата на дейност на читалищата в обществено значими сфери, като социалната и информационно – консултантската.
2. Информационно обезпечаване на граждани.
3. Формиране на читалищата, като място за общуване, успешни социални практики и културна интеграция на различни социални общности.
4. Участие в местното самоуправление и процесите на развитие на граждански общество и превръщането на читалището във фактор на обществен диалог и граждански форуми.
5. Осигуряване на устойчива подкрепа на читалищата в общината за реализиране на основните им дейности за развитие и обогатяване на културния живот, социалната, образователна и информационна дейност в населените места.
6. Стимулиране на читалищната дейност за проучване, възстановяване, запазване и популяризиране на местните културни традиции и наследство.
7. Развитие на културния туризъм и съпътстващите го природни културни и исторически атракции, както и създаване на нови такива.
8. Изготвяне и разработване на проекти и кандидатстване по различни отворени програми, с цел осигуряване на допълнителни средства за обогатяване на материалната база и осигуряване на художествената дейност.

- Основни приоритети на читалищата от област Враца:

1. Да работят за осигуряване на качествена образователна, културна, социална и информационна среда.
2. Да разширят съдържателния и социалния обхват на читалищната дейност за привличане на по широк кръг население.
3. Да разработват и реализират проекти за местно развитие и финансиране на читалищната дейност.
4. Да предоставят на гражданите възможности да участват или да бъдат зрители на качествени културни продукти.
5. Да се положат максимални усилия за развитие и разширяване дейността на действащите самодейни колективи.
6. Да обогатяват библиотечните фондове съобразно интересите на своите читатели.
7. Да развиват ползотворно сътрудничество с читалищата на територията на региона и страната и се изградят повече съвместни инициативи при осъществяване на дейности на различни нива. Да поддържат активно

партньорство с общинската администрация, кметства, училища, детски градини, неправителствени организации, както и с други културни институции и бизнеса.

8. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма.

II.3.6.2. Фестивали и традиционни културни прояви

От културните събития, традиционни за област Враца са - Международен фолклорен фестивал "Врачанска пролет" в град Враца, Национален фестивал на малките театрални форми в гр. Враца, Ботеви дни в общини Враца и Козлодуй, включващи различни мероприятия и изяви, Международен младежки театрален фестивал „ВРЕМЕ" в град Враца, Национален събор за автентичен фолклор, провеждащ се на паметника „Дядо Йоцо гледа" и организиран от община Мездра, Празници на духовите оркестри "Дико Илиев" и фестивал „Алено мушкато", които се провеждат в град Оряхово, Празник на старата градска песен "Мара Врачанка" и Международен младежки музикален форум в град Враца. Ежегодно в град Мездра, на Археологически обект – „Калето", се провежда Международно лятно археологическо училище, организирано от община Мездра и Регионален исторически музей - Враца.

Културният календар на общините от областта включва много събития от регионално и местно значение - Фестивал на етносите, който се провежда в гр. Козлодуй, Фестивал за детска песен „Златно петле" в гр. Бяла Слатина и много други. Културните календари на общините са достъпни в реално време на техните сайтове.

Област Враца има своето присъствие в Националната представителна листа за нематериално културно наследство "Живи човешки съкровища – България".

II.3.6.3 Средства за подслон и настаняване в област Враца

В област Враца няма средства за подслон и места за настаняване в категорията 4 и 5 звезди по данни на НСИ. В периода 2009 – 2012 година се наблюдава променливост на броя на местата за настаняване и средствата за подслон в областта – от 27 през 2009 година до 33 през 2011 година и 25 през 2012 година. Като цяло, тенденцията е към намаляване.

Средствата за подслон и места за настаняване в област Враца съставляват 15.9% от всички на територията на Северозападния район. С намаляване броя на средствата за подслон, намалява и броя на леглата в тях за областта – от 1869 през 2012 година на 1005. В областта са едва 11.4 на сто от леглата на територията на Северозападния район. На фона на тенденциите за намаление в материално-техническата база на средствата за подслон и местата за настаняване в областта, можем да отчетем траен ръст в броя на реализираните нощувки – от 42 995 през 2009 година на 72 679 през 2012 година (ръст от почти 41%). Тази тенденция касае и броя на реализираните нощувки от чужденци на територията на областта в същата степен. През 2012 година, в област Враца са реализирани 16.6 на сто от нощувките в СЗР и по-малко от едно на сто от нощувките в страната. Нарастващият брой нощувки генерира и нарастващи приходи от тях. За периода 2009 – 2012 година, приходите от нощувки в областта са нараснали с 8.3 на сто. Темпът на растеж на приходите от реализирани нощувки в областта изостава значително от този на ниво Северозападен район – 20.4 на сто за същия период и този на ниво България – почти 29%. Един от факторите за по-ниския темп на растеж на приходите от нощувки може да се обясни с липсата на средства за подслон и места за настаняване в 4 и 5 категория, които добавят повече стойност. В този смисъл, определено е нужно да се направи повече за развитието на висококачествени

туристически услуги, включително материална база за тях, които да генерират повече добавена стойност. Факторите за развитие на такива услуги съществуват в природното, културното и историческо наследство на областта. Важно е то да бъде оползотворено уместно и устойчиво.

Положителна тенденция, въпреки ограничения обем туристически обекти в областта е, че сравнително голям дял заемат къщите за настаняване и семейните хотели, тъй като те създават възможности за разработване на уникални туристически продукти и пакети, стъпващи на локалните културни, исторически и природни предимства. Положителен момент по отношение развитието на бъдещи туристически продукти и пакети е наличието на различни по ниво и обхват местни оценки и стратегии за развитие на туристически продукти, осъществени като резултат от различни партньорски и трансгранични проекти.

Според Регистъра на категоризираните туристически обекти, към 19 март 2013 година, средствата за подслон и местата за настаняване са съсредоточени в 6 от 10-те общини на областта: Борован, Бяла Слатина, Враца, Козлодуй, Мездра и Оряхово. Най-голяма е концентрацията на хотели в община Враца.

II.3.6.4 Религиозни храмове

97 са църквите и параклисите на територията на област Враца. 3 са църквите и параклисите, които са новопроектирани или в процес на изграждане – в община Борован (проект), община Криводол и община Мездра (изграждат се). В град Враца е седалището на Врачанската Света Митрополия на Българската Православна Църква. Най-много храмове има в община Враца – 19, следвана от община Мездра – 18, община Криводол – 13, Бяла Слатина – 12, община Оряхово – 8, общините Роман и Мизия – по 7, община Козлодуй – 5, общините Борован и Хайредин – по 4.

II.3.6.5 Създадени туристически продукти

Най-популярното определение за туристически продукт е, че той представлява конкретна съвкупност от потребителски стойности предназначени да задоволяват определен вид туристическо търсене. Туристическият продукт е резултат от туристическата индустрия и представлява разнородна съвкупност включваща осигурените и ползвани от страна на туристите развлечения, услуги от комунално-битово естество, подслон, храна и транспорт както и много други блага, които са привидно безплатни, но много често са причината и целта за осъществяване на туристическо пътуване. В този смисъл, броят на туристическите продукти на една територия може да бъде променлив или пък една територия може да бъде част от различен брой туристически продукти.

Придържайки се към определението, както и информацията за дейностите, свързани с подкрепа или развитие на туризма, можем да посочим като самостоятелен туристически продукт, или елемент от такива, разположените в област Враца национални туристически обекти. Сред тях се открояват Регионалният исторически музей – Враца, Мемориалният комплекс "Ботев път" и пещерата "Леденика".

Завършен туристически продукт предлага Националния музей – параход "Радецки" в Козлодуй. В областта туристически пакети предлагат още атракционен парк „Приказката", клубовете по парапланеризъм и делтапланеризъм, велоклуб „Герак", Природен парк „Врачански Балкан", Ски-училището за деца в местността „Пършевица".

Община Враца разработва единен продукт от 7 туристически пакета, включващи обекти от национално значение като къща – музей "Баба Илийца",

пещерата „Леденика", прохода „Вратцата", манастира „Седемте престола", местността „Шупловица", връх „Околчица", природен феномен „Божия мост", Черепишкия манастир и др.

През 2012 и 2013 г. Община Мездра реализира проект за превръщането на културните, историческите и природните си забележителности в туристически атракции, в подкрепа развитието на местни туристически продукти Същата стратегия следва община Роман с разработването на продукта "Карстов ландшафтно - исторически парк "Ръчене" край село Камено поле. Усилията й са подкрепени от Програмата за развитие на селските райони.

Манастирите "Св. Йоан Предтеча" и "Иван Пусти" край Враца предлагат пакетни услуги за посетители и разполагат с необходимата леглова база.

Според регистъра на Туристическите информационни центрове в област Враца няма действащ ТИЦ. В Северозападния район, ТИЦ има в градовете Ловеч, Видин и Плевен, както и в село Чупрене, Видинско. Към момента, в областта функционира многофункционален природозащитен център „НАТУРА". Центърът е открит през 2008 година. Разполага с посетителски и информационен център, и зала за семинари. Природозащитен център „НАТУРА" на практика съвместява функциите на Посетителски център и Информационен център на Природен парк „Врачански Балкан" и на Община Враца.

II.4 ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ

II.4.1 Транспортна инфраструктура и достъпност

Транспортната система в Област Враца е представена от добре развита пътна мрежа, воден и железопътен транспорт. Това предоставя изключително добри възможности за развитието на интермодален транспорт и утвърждаването на областта като транспортен и логистичен център. От първостепенно вътрешно и международно значение за област Враца са преминаващите през територията й важни железопътни и шосейни коридори с национално и международно значение.

II.4.1.1 Пътна мрежа

Международен транзитен път Е 79 – част от европейски транспортен коридор 4 Дрезден/ Нюрнберг – Прага – Виена/ Братислава – Будапеща - Крайова / Констанца – Видин – Враца – Мездра – София - Солун/ Пловдив - Истанбул, преминава през област Враца от границата със София област до границата с област Монтана.

Други важни пътища, обслужващи областта са:

- II-15 - Враца-Оряхово, който свързва областния център с град Оряхово и намиращия се там Фериботен комплекс „Оряхово – Бекет";
- II-13 - осигурява връзката на област Плевен с международен път Е 79, в посока град Видин. Пътят свързва градовете Бяла Слатина и Криводол и намиращите се в тази отсечка села;
- II-11- разположен е покрай река Дунав и осигурява връзка на крайречните градове Оряхово, Мизия и Козлодуй, с областите Монтана и Плевен.

Пътната мрежа в Област Враца е изцяло изградена, приблизително 90% от пътищата са с асфалтово покритие. Общата дължина на първокласните пътища е 59 км (участък от международен път Е-79), на второкласните - 231 км, на третокласните - 344 км, а на четвъртокласните - 640 км Гъстотата на пътната мрежа на територията на областта е над средната за страната (0.35 км на кв. километър - малко под средното за ЕС), което е от особено важно значение за

икономическо развитие. Част от републиканската пътна мрежа на територията на област Враца и общинската пътна мрежа е в незадоволително състояние. Подобрената транспортна инфраструктура ще благоприятства развитието на селското стопанство, туризма, промишленото производство, търговията и бързия и лесен достъп на хората до административния център на областта и общините.

II.4.1.2 Транспортна обезпеченост на населението

Единствено община Враца разполага с организиран вътрешно селищен транспорт в градските средища. В град Враца функционира и тролейбусен транспорт. Всички общини са осигурили транспортното обслужване на населението чрез договори с превозвачески фирми. Обслужването на учениците, които пътуват до средищните си училища по общини се извършва с организиран училищен транспорт, обезпечен материално.

II.4.1.3 Железопътна мрежа

Железопътна мрежа на територията на Област Враца, обхваща участъци от ж.п. линия „София – Мездра – Горна Оряховица - Варна", включена в Европейското споразумение за главните международни ж. п. линии (AGC) и VII главна ж.п. линия „Видин – Мездра – София - Кулата", включена в Европейското споразумение за най-важните линии за международни комбинирани превози и свързаните с тях обекти (AGTC).

Двете ж. п. линии, заедно с V главна ж. п. линия София - Кулата, формират трасето на Приоритетна ос №22 от Трансевропейската транспортна мрежа на българска територия по направлението на Трансевропейския транспортен коридор №4. Железопътните линии на територията на областта са 100% електрифицирани.

Почти 59% от жп-линиите в областта са двойни. Гъстотата на железопътната инфраструктура в областта е 30.95 на 1000 кв. км – сравнително ниска дори на фона на ниската гъстота на ж. п. - инфраструктурата в целия Северозападен район. Железопътният транспорт преминава през четири от общините на област Враца – Мездра, Враца, Роман и Криводол. Водещият железопътен възел, който има и национално значение, е гара Мездра. Тя осигурява връзката на Северозападна България със столицата София и вътрешността на страната. Другите по-големи железопътни гари са общинските центрове – Враца, Криводол и Роман. В настоящия момент незадоволителното състояние на ж. п. гарите, ниските скорости на движение на влаковете и лошото състояние на подвижния състав са главна причина за отлива на пътниците от железопътния транспорт. За периода 2000 - 2010 г. дължината на железопътните линии в областта се съкращава с близо 80 километра, или 40%. Това се дължи на закриването на някои от железопътните маршрути в областта в резултат от преструктурирането на железопътната мрежа.

II.4.1.4 Гранични контролно - пропускателни пунктове

На територията на област Враца се намира ГКПП Оряхово по направление на второкласните пътища II-15 Враца - Мизия - Оряхово и II-11 Видин - Лом - Оряхово - Гулянци - Никопол. Фериботната връзка свързва градовете Оряхово и Бекет. Подобряването на граничните връзки, чрез модернизиране на пристанищата и разширяването на инфраструктурата при транспортните възли, ще улесни дейностите по трансграничното сътрудничество с крайдунавските региони от поречието на река Дунав.

II.4.1.5 Воден транспорт

Водният транспорт в област Враца е свързан с река Дунав и достъпа до коридор 7 (Дунавският воден път) Рейн – Майн – Дунав и осигурява възможност за преки връзки със страните от Дунавския басейн. В границите на областта са разположени пристанищата на АЕЦ "Козлодуй" ЕАД и пристанището в град Оряхово и един фериботен терминал Оряхово – Бекет.
Пристанищата на АЕЦ "Козлодуй" ЕАД и пристанището в град Оряхово, са пригодени за товаро-разтоварни работи на стоки и суровини, като пристанищният комплекс на атомната централа, се ползва само за собствени нужди. Потенциалът, с който разполага ГКПП – Оряхово и двата ферибота – румънски и български, позволява за 24 часа да се обработват 200 изходящи и 200 входящи тежкотоварни камиона.

II.4.2 Техническа инфраструктура

II.4.2.1 ВиК инфраструктура

Област Враца разполага със сравнително добре изградена водоснабдителна мрежа. В общините Враца, Мездра и Криводол голяма част от водните количества са от язовир "Среченска бара", разположен между селата Бързия и Слатина (община Монтана), с общ завирен обем 16.5 млн. куб.м. Повърхностният отток на реките, потоците и суходолията в на територията на област Враца е обхванат от множество микроязовири, водите на които, след задържането и изравняването им, се използват за различни цели. Тези язовири имат малък обем и локално значение за напояване, риболов и други местни нужди на всяка една от общините от областта.

Водоснабдяването и канализацията в област Враца са услуги, които се извършват от "ВиК" ООД – град Враца. Регионът е относително задоволен с питейни води, но системата за водоподаване е високо енергоемка. Водоснабдяването се осъществява помпажно, гравитачно и смесено. Само 1,35 % от подаваната вода е гравитачна. Подаването на водата до потребителите в населените места се осъществява чрез водопроводна мрежа с обща дължина 2 857,61 км, от които 944,42 км външна и 1 913,19 км вътрешна водопроводна мрежа.

По данни на НСИ към 31.12.2011 година, жилищата в градовете свързани с обществен водопровод са 98.2%, а в селата – 90.9%. Имайки предвид прогнозите за намаляване на речния отток в България с 20% през следващите десетилетия, наличният проблем в областта по отношение възрастта и качеството на водопроводните система, важно е да продължат инвестициите в реконструкцията на водопроводната мрежа в областта, намаляване на загубите на вода, поддържане и опазване на наличните водоизточници и проучване на нови такива. По данни на ВиК ООД – Враца, качеството на питейните води в областта е задоволително и отговаря на изискванията на БДС 2823-83 „Вода за пиене". По данни на НСИ към 2010 година, делът на загубите при доставка на вода в областта е 64.7% - по –висок от средния в СЗР – 57.6%.

По степен на изграденост на канализационната мрежа в населените места и пречиствателни станции за отпадни води има значително изоставане в региона спрямо развитието на водоснабдителните системи. Над 20% от изградените канализационни мрежи са физически и морално амортизирани, и се нуждаят от реконструкция, а в някои случаи от цялостна подмяна. В област Враца 77 % от населението е канализирано, но разпределението по територии е с големи разлики. Община Враца има изграденост на канализационната система от почти 90%, а общините Роман и Криводол – едва 25%. Дружеството ВиК ООД, гр. Враца поддържа и експлоатира 247 км канализация в шест населени места,

както следва: гр. Бяла Слатина - 47 км, гр.Враца -93 км, гр. Козлодуй - 48 км, гр. Мездра - 27 км, гр. Оряхово - 27 км, гр. Роман - 5 км От градовете във Врачанска област, които имат в някаква степен изградена канализация и дружество ВиК ООД - Враца я експлоатира, гр. Роман е с най-ниска степен канализираност. В общините Хайредин и Борован няма изградени канализационни системи.

По данни на ВиК ООД - Враца, централно водоснабдяване имат 99% от населените места в областта с изключение на с. Галово, с. Средни рът и с. Марково равнище, за чието водоснабдяване има изготвени проекти. Макар по степен на канализираност област Враца да е в рамките на националните стойности, забавянето в изграждането на канализационни спрямо водоснабдителните мрежи е довело до липсата на канализация за 23% от населението на областта. На практика без канализационна мрежа са двете селски общини в областта – Борован и Хайредин. Изпълняваните проекти и подготвените такива в рамките на техническата помощ за подготовка на проекти в настоящия програмен период ще подпомогнат процеса на преодоляване изоставането в тази област в периода 2014 – 2020 година.

Канализационната мрежа отвежда, както отпадъчните води на абонатите водоснабдени с питейна вода, подавана от "ВиК" ООД – Враца, така и на абонатите със собствени водоизточници.

Изградени/подменени водопроводи

Над 13 километра нова канализационна мрежа е изградена в областта в периода 2006 – 2011 година. Само в община Роман през този период няма информация за извършвани инвестиции в разширяване на канализационна мрежа. Съпоставката на данните за същия период не показва промяна в дължината на водоснабдителната мрежа (изграждане на нови съоръжения). Прегледът на реализираните проекти и инвестиции по общини показва, че усилията в периода са били съсредоточени в основни ремонти и реконструкция на вътрешните и захранващи водоснабдителни съоръжения. Осъществяваните към периода на преглед на информацията в този сектор проекти ще променят показателите за новоизградена или изцяло рехабилитирана водопроводна мрежа по общини и в областта. Оперативните програми осигуряват необходимия ресурс за общините и оператора, с който да бъдат извършени мащабни и ефективни инвестиции във ВиК- сектора на областта. 168 332 472,8 лева се инвестират или вече са вложени в подобряване на водоснабдителната и канализационна мрежа на областта до 2013 година. Средствата са фокусирани основно в изграждане на водния цикъл на общините Враца и Бяла Слатина, довършване на канализацията и изграждането на Пречиствателна станция за отпадни води в община Мездра, подновяване на водопроводната мрежа в селата на община Борован, разширяване на уличната канализационна мрежа на град Козлодуй. Община Козлодуй е бенефициент по Договор за безвъзмездна финансова помощ от 20.01.2012 г. по ОП "Околна среда" 2007-2013 и изпълнява проект "Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на гр. Козлодуй" с продължителност 45 месеца (20.01.2012-20.09.2015).

С тези инвестиции общините в областта ще преодолеят натрупваните през годините проблеми свързани със загубата и качеството на питейна вода, както и ще осигурят модерна канализационна и пречиствателна система за отпадните си води. Общините Хайредин, Оряхово, Козлодуй и Криводол имат разработени техническите проекти за своите цялостни технологични решения във водния цикъл на тяхна територия, които да осигурят възможности за финансиране чрез оперативните програми на ЕС. Общините Мизия, Враца,

Роман и Оряхово инвестират средства за подмяна и реконструкция на водопроводната си мрежа.

Създадени асоциации за водоснабдяване

С изменение в Закона за водите, влязло в сила от 2009 г. се регламентира нова система за управление, планиране и изграждане на ВиК системи и предоставяне на ВиК услуги чрез регистриране на Асоциации по ВиК.

Във ВиК асоциацията държавата има право на 35 на сто от гласовете, а всички общини разпределят помежду си 65 на сто от гласовете, пропорционално на броя на населението им, както следва:

№	Представител на държава / общини	Съотношение на гласовете в Асоциацията (%)
1	Областна администрация Враца	35
2	Община Борован	2
3	Община Бяла Слатина	9
4	Община Враца	26
5	Община Козлодуй	7
6	Община Криводол	3
7	Община Мездра	7
8	Община Мизия	3
9	Община Оряхово	4
10	Община Роман	2
11	Община Хайредин	2
	Общо:	**65%**

Фиг.10 Разпределение на гласовете във ВиК асоциацията в област Враца

II.4.2.2 Енергийна инфраструктура

От 2004 година разпределителната мрежа в областта се стопанисва и управлява от ЧЕЗ България ЕООД. Само през 2012 година, компанията е инвестирала 3,8 млн. лева за повишаването на качеството и сигурността на захранването и за подобряване на услугите за клиентите си на територията на област Враца. Най-много средства са вложени в изграждане на трафопостове, подмяна на амортизирани трансформатори и кабели, изграждане на нови кабелни линии и изнасяне на електромерни табла извън границата на собствеността. През последните 6 години в рехабилитация, модернизация и развитие на електроразпределителната мрежа на област Враца ЧЕЗ е инвестирала над 23 милиона лева или малко над 4% от всички вложения в подобряване на инфраструктура за цяла Западна България. На територията на областта няма населено място без електроснабдяване.

Област Враца е център на един от 8-те региона на националната газопреносна мрежа – "Запад". За територията на областта в този регион попадат общините Враца, Криводол, Роман. През ареала преминава северния полупръстен на газопреносната мрежа собственост на "Булгаргаз" ЕАД. В с. Чирен, на 15 км от град Враца, се намира единственото в страната хранилище на природен газ, изградено през 1974 г. на база изтощено газово находище. При рязък спад на температурите съхраняваните в газохранилището около 1,5 млрд. куб. м газ се използват за регулиране на налягането в националната и транзитната газотранспортни системи на " Булгаргаз".

Близостта до националната газопреносна мрежа способства развитието на газопреносни мрежи в общините от областта.

Град Враца е добре газифициран град, с възможности за битова газификация и много добре развита промишлена такава. Газифицирането на града и общината се извършва от дружеството "Рила Газ" ЕАД. До момента са изградени 44 километра газопроводи от общо планираната дължина на мрежата - 106 километра.

По данни за 2011 година, дължината на изградената газоразпределителна мрежа в град Мездра е 26 км. Газифицираните битови потребители в града са 842, а стопанските (фирми и обществено - административни обекти) са 51. Трасето дава възможност други 2200 домакинства да ползват предимствата на икономичното и екологично гориво. Газифицирането на общината се извършва от дъщерно дружество на компанията "Овергаз".

В етап на изграждане е разширяване на газопреносната мрежа на "Булгартрансгаз" ЕАД София, с цел създаване на техническа възможност за включване нови консуматори на природен газ на потребители от региона на гр. Козлодуй, АЕЦ „Козлодуй" и гр. Оряхово.

Изграждат се преносни газопроводи високо налягане с АГРС от ПГХ Чирен до гр. Козлодуй и гр. Оряхово, свързващ посочените региони със съществуващата национална газопреносна мрежа. Изграждането се реализира със съфинансиране от ЕК по международен фонд Козлодуй.

Изградени алтернативни енергийни мощности

Стимулите и програмите, насърчаващи използването на възобновяеми енергийни източници доведоха до ръст в разкриването на алтернативни енергийни мощности на територията и на област Враца. Ако през 2009 година на територията на областта няма нито една такава мощност, то през 2011 година в региона работят вече 12 производителя на алтернативна енергия. В рамките на периода, спрямо 2010 година ръстът в регистрираните производители на алтернативна енергия е 25%. Процесът се стимулира и от засиления инвеститорски интерес в този сектор, както и възможностите на средата в област Враца.

Общините на територията на областта и инвеститори имат интерес от развитието на проекти, свързани с възобновяеми енергийни източници. За това допринасят особеностите на релефа и климата в региона. През 2010 година, именно в малки ВЕЦ е направена една от инвестициите клас А за България – изграждането на МВЕЦ "Гара Елисейна" и МВЕЦ "Ребърково" в община Мездра. През 2012 година започва изграждането на МВЕЦ "Кунино" в община Роман. Проектите свързани с изграждането на малки водноелектрически централи за периода 2009 – 2012 достигат 10, като проектната мощност на планираните или изграждани съоръжения надхвърля 13.3 MW.

На различен етап в своето изпълнение са проектите за Ветрогенераторен парк в община Оряхово и Ветрогенераторен парк "Веслец" в общините Роман и Мездра с обща проектна мощност от 152 MW.

Над 35.1 MW е сумираната мощност на изградените или в процес на създаване фотоволтаични централи на територията на областта. Проектите за фотоволтаични централи или паркове са 8. Функциониращи фотоволтаични централи има в общините Криводол, Враца и Бяла Слатина. На различен етап от създаването си са фотоволтаичните мощности в с. Лисура и с. Градешница, община Криводол; селата Лиляче и Мраморен в община Враца, с.Камено поле, община Роман и в община Мизия. За фотоволтаичната инсталация в

Мизия има положително становище от ЧЕЗ за присъединяване към енергопреносната система на компанията.

Област Враца е част от проекта по „Програма на ЕК – Интелигентна енергия – Европа 2007 -2013 г.". В проекта участват 15 партньора от 7 страни (Италия, Румъния, Испания, Латвия, Кипър, Унгария и България). Проектът стимулира развитието на "отворени" енергийни политики, използвайки пряк подход, свързващ социалните и икономическите политики на партньорите - региони.

II.4.2.3 Телекомуникации и широколентов достъп

В рамките на Северозападния район, по отношение достъпа до Интернет, най-бързо се развива област Враца. Данните за наличие на компютър в жилището и достъп до интернет в област Враца показват, че 37.3% от обитаваните жилища имат компютър, а с достъп до интернет са 34.8% към 31.12.2011 година. За сравнение, по информация на НСИ за същия период в Северозападен район 34,7% от домакинствата имат достъп до интернет, като за България този дял вече е 45,0%.

С най-висок дял на жилища с наличие на компютър и достъп до интернет е община Козлодуй – съответно 55.4 и 52.7%, а с най-нисък е община Криводол – 12.5 и 10.5%. Общините с преобладаващо селско население са с най- малък процент жилища с компютър и достъп до интернет.

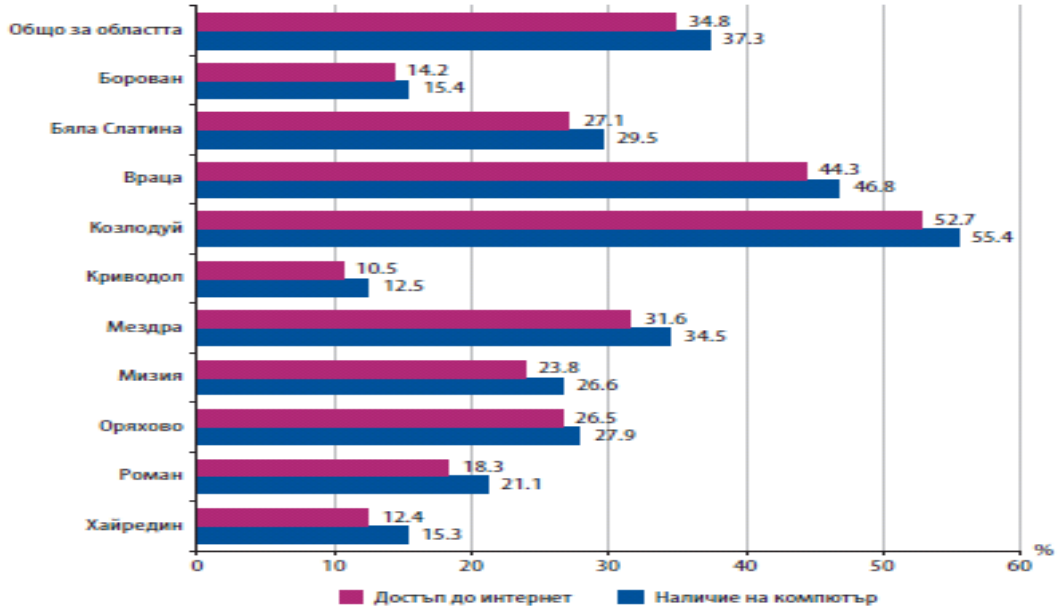

Фиг.11 Достъп до интернет и наличие на компютър в жилищата от област Враца

В област Враца има трайна тенденция за нарастване на броя на домакинствата с достъп до широколентова връзка. Ръстът е с 124.3 % само за цитирания период. По този показател, с число от 32.3%, областта е до средните нива за Северозападния район – 33%, като я изпреварват само областите Видин – 44.4% и Плевен – 32.8%. (Средният дял за страната е 39.8%). Областта подобрява показателите си и по отношение дела на лицата ползващи редовно интернет. При среден показател за областта 39%, в областта редовно ползва мрежата 37.9 на сто от населението.

Данните на НСИ за периода 2006 – 2011 година отчитат устойчив и прогресивен ръст на лицата между 16 и 74 години в област Враца, които ползват интернет редовно. През 2006 година относителният им дял от населението е бил 19.1%,

докато в края на периода той е нараснал на 39.1%. Ръстът за 6 години е приблизително 51% .

Въпреки очертаните положителни тенденции, област Враца все още е под средните за страната стойности на цитираните показатели. Предвид нарастващата роля на информацията, е необходимо да се разшири достъпът до използването на мрежите и услугите на ИКТ, особено в по-малките градове и селата, където обществените места за достъп до информация са единствената възможност за много потребители, но броят им все още е твърде ограничен. Изграждането на обществени информационни системи и гарантираното предлагане на Интернет услуги за целия обществен сектор, включително и на улеснен достъп за хората с увреждания, е задължителна стъпка към информационното общество.

II.5 ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

II.5.1 Природни ресурси и биологично разнообразие

Почви

По своят характер и тип, почвите в област Враца са разнообразни, като определящ за почвообразователния процес е релефа и типичната за него растителност. Видът на почвите в посока север юг е карбонатен чернозем, около поречието на р. Дунав, излужен чернозем в района на община Бяла Слатина, оподзолен чернозем на територията на община Борован. В предпланинската част на областта преобладават кафявите горски почви с рендзини, а по поречията на реките Искър, Малък Искър, Вертешница, Ботуня и Скът са разпространени наносните алувиално-ливадни почви. В планинската част на област Враца, масово разпространените почви са светлосивите горски (псевдоподзолистите). Най-разпространени са черноземните почви, следвани от сивите горски почви, кафявите-горски и планинско ливадните.

Води

Територията на област Враца се отнася към Черноморската водосборна област и в частност - Дунавския водосборен район. Районът е с относително най-голям размер на водните площи спрямо общата територия (2,3%) при среден показател за страната - 1,8%. В този аспект река Дунав играе важна роля както за водния баланс на страната, така и за района на област Враца. Тъй като водните ресурси (повърхностни и подземни води) се подхранват предимно от валежите, оттока им е разпределен твърде неблагоприятно по сезони. Главният максимум на оттока е през пролетта и зимата, а минимума е през втората половина на лятото и началото на есента. През територията на област Враца по-големи реки с местно и национално значение са река Искър, разположена в източната част и река Огоста намираща се в северозападна посока от административния център - град Враца. Със сравнително по-малко местно значение са реките Ботуня, Скът, Вертешница (Лева), Малък Искър и др.

Подземни богатства

Основните полезни изкопаеми, които се добиват на територията на областта са: варовик – в района на общините Враца и Мездра и както и нефт и природен газ край село Бутан, община Козлодуй, а добивът на строителни материали – пясък и баластра, се извършва по поречията на реките Дунав, Огоста, Искър, Ботуня и Скът. На територията на областта има 19 находища на полезни изкопаеми.

Биологично разнообпазие

Област Враца е разположена между ниските крайречни тераси на река Дунав на север и високото било на Стара планина на юг, покривайки една част от Дунавската хълмиста равнина. Разнообразието на релефа и умерено-континенталния равнинен и планински климат в областта определят нейното биологично разнообразие.

Горските територии в област Враца заемат – 8,19% или 24 772 ха от територията на областта. В зависимост от надморската височина, в областта от дървесните видове се срещат различни видове дъб - горун, благун, цер, червен дъб; липа, келяв габър, акация, топола, черен и бял бор в пояса от 150 до 600 метра надморска височина. Над тази височина в горите преобладават бук, ела и смърч. Доминиращ вид в ниските части е бука. Освен дървесните видове, на територията на област Враца се срещат над 20 вида тревисти лечебни растения, описани във Флорологичния атлас на България. В областта има изключително редки и защитени растения, някои от които описани в Червената книга на България. Повечето от тях се срещат в защитените зони на Врачанския Балкан. 150 са дърветата, обявени за вековни или забележителни на територията на област Враца.

Изключително голямо е видовото разнообразие на растенията и животните в южната част на област Враца и по Дунавската равнина. Обширните скални комплекси на територията на ПП "Врачански Балкан" са местообитание на над 250 вида гръбначни животни, от които най- многобройна е групата на птиците над 180 вида: жълтоклюна чавка, алпийски бързолет, червенокрил стенолаз, планинска бъбрица, кълвач, египетски лешояд. Макар и рядко се наблюдават скален орел, обикновен мишелов, малък ястреб и други грабливи птици използващи района за ловуване. Срещат се пъстър пор, горски и кримски гущер, пепелянка, кафява мечка, видра, рис, шипоопаша костенурка и др. Пещерната фауна е едно от най-големите богатства на района. Някои от пещерните видове се срещат само тук. Голяма част от животните са включени в Червената книга на Република България, като застрашени от изчезване и/или редки видове.

Защитени територии

Област Враца се характеризира с богатство от защитени територии и обекти. Те покриват 222.6 км^2 или 6.1 % от територията й. От тях 192.46 км^2 са природни паркове (Природен парк "Врачански Балкан"), 14.3 км^2 – резервати ("Врачански карст"), а останалите 15.7 км^2 са защитени територии и природни забележителности. От всички защитени територии в областта, само паркът и резерватът са с план за управление. В община Враца са концентрирани територии от природен парк "Врачански Балкан", резерватът "Врачански карст", 5 природни забележителности и 3 защитени местности (тук са пещерите "Понора" и "Леденика"). След община Враца, най-много защитени природни обекти и територии има в община Роман – 5 природни забележителности, община Мездра – 3 природни забележителност и община Оряхово – 3 защитени местности.

На територията на област Враца има 18 защитени зони по НАТУРА 2000, от които три са за опазване на дивите птици и 15 за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна. Най-голям дял, спрямо землището на общината, защитените територии по НАТУРА 2000 заемат в общините Козлодуй (67.2%), Враца (44.7%), Роман (34.2%) и Мездра (32.6%). Най-малко защитените територии по НАТУРА 2000 по този показател има в общините Бяла Слатина (0.7%), Мизия (6.5%) и Криводол (6.4%) – от териториите на съответните общини. Само в община Борован няма защитени зони.

II.5.2 Качество на околната среда

Качеството на атмосферния въздух в областта по общини по показателите O_3, CO, SO_2, NO, NO_2, ФПЧ10 проследявани от РИОСВ – Враца в периода 2007 – 2011 година е добро. Завишения в пределно допустимите стойности по показателя "финни прахови частици под 10 микрона" се наблюдават изключително през отоплителния сезон и се дължат главно на употребата на твърди горива за битово отопление най-вече в община Враца. Основната причина за това е увеличения дял на домакинствата употребяващи твърди горива за отопление през зимния сезон. В топлия период на годината, източник на повишени стойности на ФПЧ10 е лошата пътна настилка. Община Враца работи по изпълнение на Общинска програма за намаляване на нивата на ФПЧ10 в периода 2011 – 2014 година. Промишлената дейност в района контролиран от РИОСВ-Враца е ограничена и не води до сериозно замърсяване на качеството на атмосферния въздух. В годишните доклади за качеството на околната среда на РИОСВ – Враца няма данни и посочени източници на замърсяване на атмосферния въздух с летливи органични съединения.

Количествен, оперативен и контролен мониторинг на повърхностните води в областта се извършва от РИОСВ – Враца чрез 18 пункта разположени на реките Огоста, Ботуня, Вертешница, Бързина, Скъп, Малък Искър, Искър и язовирите "Аспарухов вал", "Бързина", "Три кладенеца". Замърсяването с нитритен азот е основен проблем за повърхностните води в областта. За река Огоста след гр. Чипровци следва нарастване и при заустването водите по съдържание на нитритен азот надвишават допустимата III-та категория. За водите на р.Скът след гр. Бяла Слатина се запазва тенденцията от няколко години за постоянни превишения над пределно допустимите концентрации /ПДК/ по показателя „нитритен азот". Наблюдават се периодични завишения на този замърсител на река Искър при град Роман. Аналогична е надлъжната схема на изменение на съдържанието на амониев азот и фосфати. Основен източник на замърсяване на повърхностните води са отпадъчните води от селищните канализации.

При подземните води се наблюдават повишени стойности на нитритен азот локализирано основно заради липсата на изградена канализационна система или пречиствателни инсталации на селища и ферми.

Земеделските територии заемат най-голям дял от територията на област Враца - 87% или 265 700 хектара. Наблюдението на качеството на почвата се извършва от 12 пункта на РИОСВ – Враца в почти всички общини на територията на областта. Локални пунктове за почвен мониторинг са заложени в разрешителните на някои производствени предприятия в областта. Няма данни за замърсяване с пестициди на почвите, включително от съхраняваните негодни или залежали такива за периода 2007 – 2012 година. Пределно допустимите концентрации на тежки метали и арсен в почвите в областта не се превишават. Наблюдаваната трайна тенденция за вкисляване на почвите в областта се обяснява като резултат от тяхното повърхностно преовлажняване. Основен фактор за вкисляване на почвите е едностранчивото торене с азотни торове.

Не е констатирано замърсяване на терени и обработваеми земи с отпадъци от преработката на скално-облицовъчните материали. Замърсяването на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е с локален характер и засяга главно мери и пасища. Проблем остава добива на баластра в поречието на реките. Със съвместните усилия на местните власти и РИОСВ – Враца през периода 2007 – 2011 са закрити над 67 нерегламентирани сметища в областта. Най-често замърсявания от този тип през наблюдавания период са регистрирани в общините Враца, Мездра, Бяла Слатина, Хайредин, Мизия, Криводол.

През последните десет години обемът на произвежданите битови отпадъци в областта се свива близо три пъти, което наред с други фактори може да се обясни и с намаляването на населението на областта.

100% от населените места в общините на област Враца са обхванати от системи за събиране, извозване и депониране на ТБО. В областта функционират 2 регионални депа за неопасни отпадъци – РДНО Враца – Мездра и РДНО – Оряхово. Първото обслужва общините Враца и Мездра, а второто – общините Оряхово, Мизия, Хайредин, Борован, Бяла Слатина, Козлодуй и Кнежа. Неопасните отпадъци на община Криводол се извозват на регионалното депо в Монтана, а тези от община Роман – на общинско депо до изграждането на регионалното депо в Луковит, където ще се извозват след неговото завършване.

По данни от докладите на РИОСВ 2006 – 2011 година, в областта няма изградени съоръжения за предварително третиране на битови отпадъци.

Общините в областта нямат определени площадки и график за събиране на отпадъци от електронно и електрическо оборудване. В повечето случаи тези отпадъци попадат в потока на битовите отпадъци.

Намаляването на броя на тежките индустриални предприятия в региона води до намаляване броя на депата за съхраняване на производствени и опасни отпадъци от 4 през 2007 на 1 през 2011 година. Обектите генериращи производствени и опасни отпадъци на територията на област Враца имат разработени програми за управлението им и водят отчетност за техните количество.

На територията на област Враца няма инсталации за третиране на болнични отпадъци. Средногодишно се образуват около 20-22 тона опасни болнични отпадъци. Помещенията за временно съхранение на болничните отпадъци, отговарят на изискванията за безопасно съхранение (самостоятелни и заключващи се складове, вентилирани, осигурена течаща вода, керамичен под и т.н.). Здравните заведения в региона имат разрешителни за дейности с болнични отпадъци, представили са програми за управление на отпадъците и имат заверени отчетни книги.

Устойчивото управление на отпадъците е област, в която общините работят изключително активно в периода 2007 – 2013 година. С помощта на Датската агенция за околна среда и Предприятието за управление на дейностите за опазване на околната среда, община Враца реализира дейности за "Усъвършенстване на управлението на твърди битови отпадъци във общините Враца и Мездра – Етап II", "Изграждане на нова клетка 2.1 на Регионално депо за твърди битови отпадъци от Общините Враца и Мездра" и "Изграждане на сепарираща инсталация на Регионалното депо за ТБО на общини Враца и Мездра" на обща стойност 4 861 327 лева. Общините Бяла Слатина и Козлодуй, подготвят инвестиционни проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъците. Общата стойност на подкрепата от ОП "Околна среда" възлиза на 1 336 306 лева.

Увеличава се делът на фирмите, които използват ресурса на неопасните отпадъци. 8 фирми за преработка на отпадъци от черни и цветни метали, и пластмаса действат към 2011 година на територията на област Враца. 5 от тях са разположени на територията на град Враца, 3 са съответно в Мездра, Роман и Бяла Слатина. За временно съхранение и разкомплектоване на ИУМПС са издадени разрешителни на 13 фирми за 15 площадки, повечето на територията на град или община Враца. 13 фирми се занимават със събирането и рециклирането на акумулаторен скрап. Базите са съсредоточени във Враца,

Мизия и Мездра. Няма данни за събирането и рециклирането на останалите типове батерии. Докладите на РИОСВ отбелязват, че съществуват неустановени количества от този тип отпадъци в потока на отпадъците генерирани от домакинствата. 2 лицензирани компании на територията на областта се занимават със събиране, обработка и транспортиране на отпадъчни масла и нефтопродукти.

Измерваните нива на промишлен шум в област Враца, излъчван в околната среда, отговарят на нормите. Контролът на нивата на шум излъчван в околната среда се от РИОСВ - Враца и Акредитирана Регионална Лаборатория - Враца. По общини източниците на шума са концентрирани в промишлените зони и около преминаващите транзитни автомобили и/или вътрешноградската транспортна мрежа. Големите производствени мощности са далеч от жилищните територии на населените места, което не позволява достигането на нива на дискомфорт през различните части на денонощието.

На територията на област Враца е разположена АЕЦ „Козлодуй". Тя представлява рисков фактор по отношение възможностите за радиоактивно замърсяване на околната среда. Набират се проби от необработваема почва в 13 пункта разположени в тридесеткилометровата зона на АЕЦ "Козлодуй", в 3 пункта за дънни утайки на всеки три месеца, в 9 пункта от стокилометровата зона се пробонабира веднъж годишно. При осъществяваните недеструктивни гама-спектрометрични анализи не са констатирани съществени отклонения в измерената специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди.

II.5.3 Уязвимост от климатични промени. Екология и превенция на риска

Общините в областта работят за премахване на нерегламентираните сметища образувани в резултат от неконтролирано изхвърляне на отпадъци от граждани и фирми на входовете и изходите на населените места или върху някои земеделски земи. Към 2009 година, общините Враца и Мездра са закрили всички нерегламентирани сметища на своя територия. С подкрепата на ПУДООС, община Враца премахва 12 нерегламентирани сметища в 8 села от територията си и квартал "Бистрец". Общините Бяла Слатина, Криводол, Оряхово и Мизия закриват общо 25 нерегламентирани сметища с площ от 93 дка. През 2010 година общините Борован, Бяла Слатина, Криводол и Роман закриват 16 сметища с площ 61 дка. През 2011 година в община Хайредин закритите сметища са 2 с площ от 25 дка. В рамките на инициативата "Обичам природата – и аз участвам" се почистват, възстановяват и озеленяват терени, оформят се зони за спорт, паркови пространства и зелени площи.

По отношение въвеждане на разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на област Враца седем от десетте общини имат договори с колективна организация по оползотворяване на опаковки. Към 2011г. данните за процента от населените места по общини, в които е въведена система за разделно събиране на отпадъците са: община Борован - 39%, община Бяла Слатина - 45%, община Криводол - 32%, община Мездра - 48%, община Оряхово - 73%, община Роман - 59%. В община Враца само 17% от населените места са без въведено разделно събиране на отпадъците към 2011 година.

За територията на област Враца общините Козлодуй, Мизия и Хайредин нямат действаща система за разделно събиране на отпадъци и договори за извършване на тази дейност.

Област Враца е богата на защитени територии, които обхващат над 6% от територията й. В периода от 2006 до началото на 2013 година, в тясна координация между РИОСВ, Дирекцията за управление на ПП "Врачански Балкан", държавни ведомства и неправителствени организации са

реализирани или се реализират мащабни инициативи свързани с опазването и обогатяването на биоразнообразието в района.

Създаден е Многофункционален център за ключови консервационни дейности на територията на Природен парк „Врачански Балкан". Подобрено е състоянието на пет европейски значими местообитания и над 20 застрашени вида на територията на парка. Дейностите са осигурени с 500 179,02 лева чрез Оперативна програма "Околна среда".

Разработен е и План за развитие и маркетинг (DEMAP) на природния парк съвместно с 13 партньора от Европейския съюз. Дейностите са осъществени в общините Мездра и Враца за населените места около ПП "Врачански Балкан". Те са подкрепени по програма PARKS AND ECONOMICS, INTERREG – IIIB – CADSES.

Съвместно с Дружеството за защита на хищните птици, в региона са заселени 3 от 9-те двойки белоглави лешояди внесени в страната ни от Испания през 2010 година с цел възстановяване на популацията им във Врачанската планина. Съвместно с WWF (Световният фонд за защита на дивата природа) и Изпълнителната агенция по горите, Врачански Балкан става част от инициативата "Опазване и възстановяване на 11 типа природни местообитания край реки и влажни зони в 10 Натура 2000 места в българските гори" Възстановени са крайречни местообитания, както и местообитания, характерни за влажните зони, премахнати са чужди растителни видове и са засадени местни такива, обучени са над 150 недържавни горски собственици.

През 2012 година, в рамките на проекта "Изпълнение на дейности за устройство и управление на ПП „Врачански Балкан" са извършени възстановителни дейности и изградена посетителска инфраструктура, подкрепени от ОП "Околна среда" с 4 533 937,85 лева.

През 2013, изпълнявайки дейност "Мобилност" на Програма "Леонардо да Винчи" експерти на РИОСВ, Държавно лесничейство, ПП "Врачански Балкан", Областна дирекция "Земеделие и гори" обменят идеи и добри практики свързани с управлението на защитените територии и запазване на биоразнообразието в Антверпен, Белгия.

РИОСВ - Враца изпълнява и поредица дейности по устойчиво управление на резерват "Врачански карст" посредством едноименен проект подкрепен от програма "Околна среда" с 352 900 лева.

В периода 2009 – 2011 година нараства броя на предприятията въвели в промишленото производство опазващи околната среда технологии и системи за пречистване и рециклиране на отпадъчните продукти (води, газове, суспензии, твърди и опасни отпадъци), работещи на територията на област Враца. През 2009 година, с цел намаляване на емисиите на вредни вещества изпускани в атмосферния въздух- „Холсим (България)" АД, с. Бели извор е въвело: импулсен ръкавен филтър – към ролкова преса и байпасна система за намаляване на емисиите от серни оксиди и хлороводород - към Пещ №2 за производство на цимент. Компанията продължава инвестициите в тази посока и през следващата, 2010 година, когато изгражда импулсен ръкавен филтър към Клинкер товарище. През 2011 две компании: "Млечен рай-2" ООД и "Фармацевтичен завод "Милве" АД разкриват инсталации за пречистване на отпадъчните си води.

Над 12 235 956,82 лева са вложени между 2007 и 2012 в област Враца за превенция на вредното въздействие на водите. Инвестициите са осигурени чрез Оперативна програма "Регионално развитие", Програмата за развитие на селските райони и Междуведомствената комисия по бедствия и аварии на

Министерски съвет. В община Враца са извършени дейности по укрепване или корекция на речни брегове и скатове чрез укрепителни съоръжения в град Враца, селата Оходен, Згориград, Власатица. Извършени са и аварийни възстановителни дейности по язовир Косталево. В община Бяла Слатина са извършени дейности чрез изграждането на отводнителни канали в с. Попица за 723 082 лева. Община Козлодуй е инвестирала над 193 000 лева за предотвратяване на ерозионни процеси с помощта на Програмата за развитие на селските райони. Създадени са 370 декара гора върху неземеделски земи в общината. Общините Оряхово, Борован, Хайредин, Криводол също създават нови гори върху неземеделски земи с цел предотвратяване и на негативното въздействие на водите с помощта на Програмата за развитие на селските райони. Ползвайки ресурс от Оперативна програма "Регионално развитие", общините Мездра и Мизия са инвестирали в корекция на речни корита и отвеждане на води от улиците, за да намалят риска от наводнения. С помощта на същата програма укрепване на речните корита на Искър и Огоста се извършват в землищата на общините Роман и Хайредин. Община Враца инвестира с помощта на Междуведомствената комисия по бедствия и аварии към МС 868 992 лева в укрепване на свлачища край селата Веслец и Горно Пещене, както и в отводняването в село Косталево за сумата от 327 662,48 лева.

II.5.4 Рискови зони и въздействия – прогнози

Област Враца не попада в нито една от установените 5 сеизмични зони на България. Най-близката до област Враца сеизмична зона е Софийската. От представените в "Сеизмично районiране на Република България съобразено с Еврокод 8 "Сеизмично осигуряване на строителни конструкции" и изработване на карти за сеизмично районiране с отчитане на сеизмичния хазарт върху територията на страната" (ГФИ на БАН, София, 2009), може да се направи извода, че област Враца (територията на всички общини в областта) е в район с ограничена сеизмична опасност, но при силното влияние върху тази опасност на сеизмичната зона във Вранча, Румъния. Всички заинтересовани страни на територията трябва да имат предвид цитирания документ при планирането и провеждането на дейности свързани с изграждането на местната инфраструктура и дейности, свързани с опазване живота и здравето на населението при бедствия и аварии.

През 2012 година, Центърът за приложения на спътникови изображения ReCAK, по искане на Басейнова дирекция "Дунавски район", представи доклад за оценка на потенциални бъдещи наводнения в Дунавския район. Според представените климатични симулации с регионални числени модели, област Враца попада в район с неголяма, но добре изразена тенденция на намаляване на валежа с около 5 мм. и изменение на температурите на въздуха в посока неголямо затопляне от 2.2^{0}C. Общо трябва да се каже, че сравнително неголемите промени на валежа и температурата ще доведат до сравнително по-големи промени в режима на речния отток. Няма конкретни числени стойности за областта, но очакванията са за понижение в средногодишния речен отток.

През 2006 година, Националният институт по хидрология и метеорология на БАН представи "Доклад за пространственото разпределение на почвеното засушаване в България и неговото териториално разпределение" с автор ст.н.с, д-р Веселин Андреев, директор на Департамент "Метеорология" в НИХМ.

Според данните от този доклад и приложените в него карти, за територията на област Враца най-уязвими по отношение атмосферно и почвено-атмосферно засушаване се оказват крайдунавските общини Козлодуй, Мизия, Оряхово. Само общините Враца и Роман няма риск от атмосферно засушаване. Въз

основа на ФАО класификацията на почвите в България и техните типове, представени в област Враца, общините Роман и Мездра се очертават като район от областта със значими условия за почвено засушаване.

Тези данни посочват областта като район в риск от почвено и почвено-атмосферно засушаване, което в комбинация с очертаните промени в количеството валежи и повишение на температурата трябва да се имат предвид при планирането на действия свързани с развитие на земеделието, напояването и водоснабдяването на областта и общините в нея.

През 2012 година, по искане на Басейнова дирекция "Дунавски район", в чийто обхват попадат и териториите на област Враца, бе разработен и представен "Доклад за оценка на потенциални бъдещи наводнения в Дунавския район и определяне на индикативни райони с риск от бъдещи наводнения". Докладът е разработка на специалисти на Центъра за приложение на спътникови изображения – РеСАК. Дефиницията за "риск от наводнения", която авторите на доклада и Басейнова дирекция възприемат е "съчетанието от вероятността за наводнение и възможните неблагоприятни последици за човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с наводненията". Според приложените карти и паспорти за населено място и община за поречията на реките Огоста и Искър, очакванията са за най-неблагоприятни по отношения показателя "брой засегнати жители" наводнения за общините Бяла Слатина и Роман. За всички населени места, посочени в Приложение 2, се очакват общи щети и щети в урбанизираните територии. За поречието на река Огоста това са: с. Бели Извор – Врачанска община; гр. Бяла Слатина; с. Хайредин; гр. Криводол; с. Крушовица, гр. Мизия, с. Сараево, с. Хърлец - община Мизия, с. Гложене - община. Козлодуй; с. Нивянин – община Борован; с. Комарево, община Бяла Слатина; с. Згориград и гр.Враца в община Враца; с. Главаци и с. Краводер, община Криводол. За поречието на река Искър: с. Лютиброд с. Ребърково - община Мездра; с. Търнак - община Бяла Слатина; гр. Роман с. Радовене с. Кунино – община Роман; гр. Мездра с. Брусен с. Дърманци – община Мездра.

II.6 АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ, МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНА КООРДИНАЦИЯ И СЪГЛАСУВАНОСТ НА ПОЛИТИКИТЕ

II.6.1 Изготвени и реализирани съвместни проекти между институциите и/или бизнеса и/или неправителствения сектор

Почти 40% от осъществените или осъществявани по оперативните програми проекти в областта се осъществяват в някаква форма на партньорство между различни заинтересовани страни (местни власти, местни власти и неправителствен сектор, местни власти и бизнес или бизнес и НПО). Тук не отчитаме проектите по схемите за трансгранично сътрудничество, при които партньорството е задължителен елемент. Най-голямата част от партньорските проекти в областта са между местни власти и НПО – почти 15%. Следват ги партньорските проекти между местните и регионални власти, както и на местните и регионални власти с държавни агенции и организации. Делът им към общия брой осъществени или осъществявани партньорски проекти е 14.3%. Партньорските проекти на бизнеса/ или с бизнеса са трети по дял от общия брой такива – 6.5%. Най-малко съвместни проекти са осъществени от страна на местните власти, НПО и бизнес с различни видове агенции, асоциации и браншови организации – 3.9%. Обемът реализирани партньорски проекти в областта, както и проектите за работа в мрежа показва готовност и капацитет за работа в мрежа на всички заинтересовани страни. Делът им към общия брой проекти, обаче, показва, че има хоризонт за развитие в тази сфера. Прави впечатление, че големият обем партньорски проекти са в сферата на

социалните дейности и опазването на околната среда. Немалка част от проектите за подобряване на административния капацитет също се изпълняват в някаква форма на партньорство. Проектите насочени към решаване на инфраструктурни проблеми на местните общности са индивидуално решение и изпълнение на местните власти, независимо, че в тях има компоненти свързани с възможностите за много по-активно участие на НПО извън традиционните и процедурни съгласувателни срещи и дискусии, например, като проектите за управление на отпадъците или проектите за управление на водния цикъл в съответната община. Предвид капацитета и интереса на бизнеса в региона от оползотворяване на отпадъци, управлението им е сфера, в която партньорствата (включително публично-частни партньорства) с местните власти създават възможност не само за постигането на ефективни резултати, но на финансова устойчивост. Общините в областта имат и натрупана практика в тази посока предвид договорите за разделно събиране на отпадъци.

По-надолу са споменати част от проектите, реализацията на които е основа за развитието и надграждането на административния капацитет и партньорството между институции, неправителствения сектор и бизнеса.

Проект на ТПП Враца Устойчиво развитие и опазване на биоразнообразието, Бюджетна линия: 2005/017-455.01.02, Българо-Румънски екологичен център за изследвания и обучение, Трансгранично сътрудничество България – Румъния 2007-2013. Целта на проекта е създаване на база за обучение и изследвания в областта на устойчивото развитие, опазването на природата и правилното използване на природните ресурси в двата трансгранични региона – област Враца и област Долж, Румъния.

Областна администрация Враца и ТПП Враца участват като партньори в проект EuroPROC „Европейско регионално сътрудничество за достъп на малките и средни предприятия до обществени поръчки", изпълняван по програма ИНТЕРРЕГ IVC. В рамките на проекта са разпространени информационни брошури за проекта; Наръчник за добрите практики при предоставяне на услуги за улесняване на достъпа на МСП до Обществени поръчки и Наръчник „Управлявай промяната" за новите подходи в сферата на ОП. Създаден е месечен информационен бюлетин за обществените поръчки и публикуван на интернет страницата на Областна администрация Враца.

Бизнес подкрепящи центрове – пряк път към трансгранично сътрудничество (Business Support Centres – the shortcut of cross-border cooperation) Целта на проекта е да се създаде и популяризира мрежа от трансгранични бизнес-подкрепящи центрове, които да предоставят трансгранични услуги на бизнеса и да стимулират трансграничните отношения между фирмите в целевия регион, с цел разширяване на техните пазари; Да се подобри облика на целевия регион (Областите: Видин, Враца и Монтана България и Окръг Долж, Румъния), чрез стимулирането и на трансгранични контакти, кооперирание и партньорства в бизнес средата.

Община Враца и ТПП Враца работят по проект CONURBANT, който цели ангажиране на градове и техните агломерации за справяне с енергийни проблеми и подобряване на енергийната ефективност и устойчивото развитие на тяхната територия, първо чрез присъединяване към Конвента на кметовете и внедряване на стратегии и планове за ЕЕ и ВЕИ.

Основната стратегическа цел на проект CONURBANT е да подпомогне достигането на целите на Европейския съюз по отношение на намаляването на емисиите на CO2, увеличаването на възобновяемите енергийни източници и опазване на климата. Общият бюджет на проекта е 1 279 634,00 евро. Една от

основните цели е да се въведе партньорски подход между средни и големи градове в ЕС и включване на по-малките им околни градове и да се подкрепи ролята на местната власт като политически и административен орган, направлявайки техните общини в развитието на устойчиви енергийни стратегии.

II.6.2 Реализирани публично-частни партньорства

Терминът „публично-частно партньорство" не е дефиниран на ниво ЕС. В Зелената книга за ПЧП на Европейската Комисия (Brussels 30/04/2004, COM(2004) 327 final) публично-частното партньорство е определено като "всички форми на сътрудничество между публичните власти и бизнеса, които имат за цел да осигурят финансиране, изграждане, реновиране или управление на инфраструктура или предоставяне на услуга". Придържайки се към тази дефиниция, както и прилагането на определението от партньорите в сключените на територията на областта договори, можем да посочим следния брой и видове публично-частни партньорства:

7 договора за извършване на разделното събиране на отпадъци на териториите на общините Борован, Бяла Слатина, Враца, Криводол, Мездра и Роман. По същество, това е публично-частно партньорство свързано с предоставяне на обществената услуга "събиране и транспортиране на битови отпадъци".

Концесионирането на строителство и услуги се възприема от много теоретици на публично-частното партньорство в България като най-разбираемия и прилаган от местните власти начин за осъществяване на този тип взаимоотношения. Оценявани от тази гледна точка, по данни на Националния концесионен регистър в област Враца действат 14 концесионни договора за услуга свързани със стопанисването и управлението на язовири в общините Борован, Враца и Роман. Най-много подобни договори има община Враца – 10. Община Враца има 2 договора за концесия на подземен паркинг и къщата-музей "Андрей Николов".

През 2011 година Текстилен клъстер "Коприна" предлага, а община Бяла Слатина приема публично-частно партньорство за изграждане на фабрика за коприна в общината.

Като публично-частно партньорство, община Враца посочва осъществените съвместно с "Холсим" АД обществен парк в с. Бели Извор и футболно игрище в с. Власатица.

С оглед осигуряване възможности за ползване на подхода "Лидер" и създаването на местни инициативни групи, публично-частни партньорства създават общините Хайредин, Криводол, Козлодуй, Мизия.

Община Борован ползва подхода на ПЧП при разкриването и гарантиране устойчивостта на социално предприятие в сътрудничество с ЕТ "Петър Петров – Пиесто – 92". Същата община прилага договори за енергийно ефективизиране сградите на общинските училища с изплащане на инвестицията от спестените разходи за енергия. Община Мездра прилага публично-частно партньорство в същата сфера с „Любомир Мишев – КИМ 96" ЕТ, с. Игнатица, за да усъвършенства услугите „социален асистент" и „домашен помощник" за хора в общината. Със същия партньор, община Мездра реализира и инициативата си за обществена трапезария.

Една добра основа за развитието и надграждането на административния капацитет, междуинституционалната координация и съгласуваност на политиките са и проектите, по които работи ТПП Враца съвместно с институции, неправителствения сектор и бизнеса.

Проект на ТПП Враца по ПРОГРАМА ФАР 2004 - Икономическо и социално сближаване, Грантова схема за ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО - Регионален център за привличане на инвестиции – Северозападна България (ROSIO).

Проект на ТПП Враца CE.S.BU., Centri Servizi Bulgaria, Центрове за услуги в България – Център за информация и бизнес, обслужващ италиански и български фирми от региона.

Проект PASSAGE, финансиран по Седма рамкова програма на ЕС се изпълнява от консорциум на 14 партньора от 5 държави (Франция, Италия, Гърция, Румъния и България) – изследователски организации, асоциации на МСП и фирми. Целта на проекта PASSAGE е да помогне на МСП да идентифицират какво критично ноу-хау те трябва да съхраняват (или да придобият), за да бъдат конкурентоспособни. Проектът предвижда създаването на IT инструмент, който да улеснява идентифицирането, съхраняването и/или придобиването на такова критично ноу-хау. За тази цел в проекта PASSAGE ще бъде разработена "Платформа за управление на уменията", която ще дава на индустриалните асоциации от сектор "Текстил и облекло" система от валидирани продукти и услуги, които да дават възможност на фирмите, членуващи в тях, ефективно да управляват съществуващите ноу-хау и квалификации заедно с новите компетенции, вземайки предвид развитието на технологиите.

Проект: Creativity Development & Innovation Training Package for Small and Medium-sized Enterprises – I-CREATE, Програма: LIFELONG LEARNING PROGRAMME, TRANSFER OF INNOVATION, LEONARDO DA VINCI. Основната цел на проекта е да повиши информираността в Европа на бизнеса и професионалното обучение и да култивира съзнание за управление на креативността, за да се създаде необходимата култура за подкрепа на креативността в Европа.

Проект: A Schools' panel for High Energy Efficiency Products – SHEEP – училищен панел за висока енергийна ефективност на производството, потреблението и отговорно поведение, финансиран от ЕК.

Проект: Young InNOvaTORS Network for SustainaBLE Ideas in the Agro-Food Sector– NO-BLE Ideas. Мрежа от млади иноватори за устойчиви идеи в областта на земеделието и храните. Програма: SOUTH EAST EUROPE

II.6.3 Разработени информационни системи за осигуряване на процеса на управление и предоставяне на услуги

В област Враца действа Областен информационен център, създаден с помощта на ОП "Техническа помощ". Центърът е част от националната мрежа от 27 областни центрова за предоставяне на информация относно кохезионната политика на ЕС и възможностите за устойчиво местно развитие, които тя осигурява.

С помощта на ОП "Административен капацитет" е разработена и внедрена интегрирана информационна система "Регион Северозапад" по проект "Постигане на по-добро управление чрез повишаване публичността и прозрачността в работата на областните администрации от Северозападния район".

С помощта на същата оперативна програма, община Козлодуй разработва система за интегрирано административно обслужване и предоставяне на административни услуги от общинската администрация (е-община). В община Козлодуй функционира и Географска информационна система.

С електронни системи за документооборота и изпълнение на сроковете на предлаганите услуги разполагат общините Враца, Бяла Слатина, Оряхово, Криводол, Козлодуй и Мездра. С електронни системи за сигнализиране на корупция на официалните интернет страници разполагат общините Бяла Слатина, Враца, Криводол, Мездра и Роман. Община Бяла Слатина е разработила електронна кутия за мнения и предложения. Община Козлодуй е разработила система за оценка на получаваната чрез сайта й информация. Общините Мизия и Оряхово са разработили сайтовете си с помощта на ОП "Административен капацитет".

II.6.4 Общински администрации предоставящи услуги на едно гише и електронни услуги

70% от общините в областта заявяват, че прилагат принципа "едно гише" при предлагането на административни услуги за гражданите чрез действащите в администрациите им Центрове за информация и административно обслужване. С такива центрове към края на 2012 година разполагат община Враца, Козлодуй, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово и Роман. Оценката за прилагане на принципа се потвърждава от приетите в периода 2008 – 2012 година документи, отнасящи се до организацията и дейността на общинските администрации, както и някои документи като комуникационни стратегии и/или функционални анализи. Онлайн са посочени типовете административни услуги за гражданите, времето за тяхното изпълнение и работното време на Центровете в официалните интернет страници.

Електронните услуги навлизат все по-широко в работата на администрацията, но по-голямата част от общините все още не поддържат двупосочно взаимодействие с бизнеса и гражданите – отбелязва проучване на бизнес средата в областта, осъществено от Института за пазарна икономика през 2012 година. Тези наблюдения на Института са аргументирани от проведени анкети сред представители на местния бизнес. През 12-те месеца преди провеждането на допитването до бизнеса близо една трета от анкетираните представители са използвали електронни услуги, предоставяни от общинската и областните администрации. 90% от тях обаче дават средна оценка за нивото на предоставяните услуги, което може да се обясни най-вече с липсата на капацитет за осъществяване на обратна връзка по електронен път от страна на общините. Към началото на 2013 година, портал за електронни услуги е разработила Областна администрация – Враца. Порталът дава възможност за ползването на 23 типа електронни услуги срещу електронен подпис. Община Козлодуй също разполага със система за ползване на електронни услуги чрез електронен подпис. Общината предлага 6 типа електронни услуги. Община Враца е разработила и предлага на потребителите на сайта си 4 броя електронни услуги. Като електронна услуга община Оряхово посочва възможността за извършване на справка за заведен документ. Секцията "Е-услуги" на сайта й не е активна към края на март 2013 година. Чрез раздела е-услуги на сайта на общината се предлага възможност на всички физически и юридически лица, да проверяват своите задължения към общината, както и да изберат един от двата предложени им варианта за електронно разплащане, като за тази цел община Оряхово е включена в национална система за електронни разплащания. Общините Борован и Хайредин са дали възможност да бъде извършена справка за местните данъци и такси онлайн. Такава справка може да бъде направена на сайтовете на общините Бяла Слатина, Враца, Криводол и Мездра. Общините Козлодуй и Мизия са подчертали възможността за електронно разплащане по тези задължения. Общините в

различна степен предлагат онлайн образци на заявления и документи свързани с възможността за ползване на административни услуги.

II.6.5 Разработени системи за мониторинг, оценка и контрол на общинските планове за развитие и областната стратегия за развитие

Общините и областна администрация са спазили закона при разработването и прилагането в рамките на съответните програмни документи на системи за техния мониторинг, оценка и контрол към етапа на разработване на съответните общински планове за развитие и областна стратегия за развитие. Системите включват:

- Работни/експертни групи за мониторинг, наблюдение и отчет на изпълнението под прякото наблюдение на областния управител/ кмета на общината.

- Общинските съвети и областният съвет за развитие разглеждат и приемат годишните доклади, междинните оценки и предложените актуализации.

- Комуникационни планове за представяне на резултатите от изпълнението на документите пред местната общественост чрез локалните и регионални медии, интернет, страниците на администрациите, обсъждания и форми за обратна връзка.

- Въведени са индикативни таблици с описание на мерките, ресурсите и индикаторите за извършване на наблюдение и оценка на напредъка по изпълнение на документите.

- Някои общини са разработили програми за изпълнение на плана за развитие като базов документ за оценка на напредъка – общините Враца, Роман, Борован.

Въпреки, че системите за наблюдение, оценка и контрол на ОПР и Областната стратегия за развитие въвеждат количествени измерители по индикаторите за напредък, отсъства единна актуална база данни по тях, което усложнява процеса на оценка и последващо планиране. Основният акцент се поставя върху спечелените или разработени проекти и тяхната стойност, като се пропускат данните свързани със собствените им индикатори за напредък. Проблемът е особено осезателен по отношение напредъка, свързан с изграждането на ВиК системите, рехабилитацията и ремонта на общинска пътна и селищна улична мрежа, осъществяване на енергоефективни мерки, предоставяне на услуги на населението и т.н. Нужно е в процеса на консултации и координация на областния стратегически документ, както и на общинските такива да се обърне специално внимание на въпроса свързан с прилагането на единни, свързани помежду си индикатори за напредък и начина на събиране, предоставяне и представяне на количествената и качествена информация. Отсъствието на тази система в момента сигнализира отсъствие на интегритет, а така и на ефективност на системите за наблюдение, оценка и контрол на изпълнението на стратегическите документи в областта на местно и регионално ниво. Това е една от причините да позволим да заложим възможности за изграждане на интегрирани информационни системи в рамките на следващия програмен период, тъй като този дефицит, характерен не само за област Враца, следва да бъде преодолян в процеса на изпълнение на новите стратегии и планове. Един ефективен подход е създаването на одобрена общо таблица с индикатори и техните количествени или качествени измерители, които ежегодно да се попълват и предоставят на Областна администрация за съхранение и управление в рамките на подготовка и представяне на годишните отчети по изпълнението на плановете за развитие и

съответната областна стратегия за развитие. Такава база би позволила прилагането на интегрирани системи за наблюдение, оценка и контрол на изпълнението по хоризонтала и вертикала, което е в полза на целенасочено действие и координацията на политиките за устойчиво развитие в рамките на областта и според спецификата на общината.

II.6.6 Предоставяне на услуги на едно гише и работа на европейски мрежи от неправителствения сектор

Функциониращият към ТПП Враца от 1998 г. и единствен за Северозападна България европейски център за иновации Enterprise Europe Network Vratsa (EEN).

Enterprise Europe Network е инструмент на Европейската комисия, осигуряващ интегрирани услуги в помощ на бизнеса и иновациите за малки и средни предприятия в Европа. Основен принцип на мрежата от центрове EEN е прилагането на подхода "Nowrongdoor", а нейната цел е да се подобри достъпа на услугите за МСП. Мрежата повишава информираността на бизнес общността относно политиките на ЕС, опазване на околната среда, екологична среда и енергийна ефективност, кохезионната политика и структурните фондове. EEN предоставя консултации на МСП и проучва тяхната позиция по отношение регламентите и законодателството на ЕС.

Функциониращия към ТПП Враца от 2009 г. и единствен за Северозападна България център Europe Direct Vratsa, тази година подписа рамково споразумение за работа до 2017 г.

Целите на Информационен център Европа Директно Враца, пряко кореспондират с мисията на тази европейска мрежа от над 500 информационни центрове в Европа: да насърчават информираното и активно европейско гражданство, да представляват "входна врата" към Съюза за гражданите, която предлага обща информация за ЕС, повишава информираността и насърчава дебата на местно и регионално ниво. Друга цел е Центровете да играят роля на допълнителен мост на ЕК и ЕП към гражданите, който канализира информацията от обратната връзка с тях, сътрудничи си с други информационни мрежи на Комисията и ЕП и подпомага представителствата в дейностите им на място.

II.7 SWOT – анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
1. Благоприятно географско място положение, преминаващи пътни, железопътни и водни транспортни коридори с национално и международно значение - Трансевропейски транспортни коридора №4 и №7. 2. През територията на Областта преминават важни железопътни и шосейни коридори с национално и международно значение - Път Е-79, част от Транс европейския коридор № 4, северна граница р. Дунав, част от Транс европейски транспортен коридор № 7. 3. Природно разнообразие, богатство от защитени територии с уникална флора и фауна, съхранени гори и екосистеми. 4. Богато културно-историческо наследство.	1. Устойчиво нарастваща безработица и липса на квалифицирана работна ръка. 2. Ниски доходи на населението. 3. Влошена демографска ситуация. 4. Основна заетост в обществения сектор. 5. Нисък стандарт на живот и относително висока бедност на населението. 6. Нисък дял на МСП в областта. 7. Недостатъчен ресурс за НИРД. 8. Остаряло технологично оборудване и ниска конкурентоспособност на производствените фирми. 9. Зависимост на икономиката на област Враца от едно голямо предприятие - АЕЦ “Козлодуй” ЕАД. 10. Недостатъчно инвестиции за развитие на

5. Сравнително чиста околна среда с благоприятни показатели за качество на атмосферния въздух, водите, почвите, шума, отпадъците и радиационната обстановка.
6. Висок процент на усвояемост на средствата от ЕС – 864.40 евро на човек за 2012 г. при средно 624.79 евро за Северозападен район и 1349.77 евро за страната. Подобрен капацитет за усвояване на средствата от ЕС и изградени партньорства между общини, институции, НПО и бизнес.
7. Добри традиции в земеделието, електропроизводството, преработващата промишленост и производството на строителни материали.
8. Подходящи природни условия за развитие на биоземеделие и производство на екологично чисти продукти.
9. Висока степен на използваемост на земеделските земи.
10. Наличие на транспортно-комуникационна инфраструктура (Фериботен комплекс "Оряхово") осигуряваща условия за трансгранични връзки.
11. Добре развита образователна мрежа.
12. Добра осигуреност с лечебни заведения, болнични легла и доболнична помощ.

туристическата инфраструктура и атракции.

11. Лошо състояние на пътищата от републиканската и общинска пътна мрежа.
12. Липсват ПСОВ в населените места в областта с над 10 000 е. ж.
13. Нисък процент на изграденост на канализационната мрежа.
14. Относително високи загуби при преноса на питейна вода.
15. Липсва висше учебно заведение.
16. Задълбочаване на различията в развитието на общините, изразяващи се в големи разлики по отношение на трудовата заетост, доходите и жизнения стандарт.
17. Ниско качество на жизнената среда – недостатъчна благоустроеност на населените места, неразвити комунални услуги, ограничени места за отдих и спорт на населението.

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
1. Подобряване на транспортната инфраструктура и достъпността в област Враца чрез реализиране на проекти за развитие на скоростен път "Видин – Ботевград", скоростен път Оряхово – Враца, железопътните линии "Видин – София" и "Мездра – Горна Оряховица".	1. Траен процес на обезлюдяване.
2. Развитие на инфраструктурата за речен транспорт, изграждане на мост над р. Дунав - „Оряхово – Бекет".	2. Устойчив отрицателен демографски прираст.
3. Изграждане на газопровод от с. Чирен до гр. Оряхово и гр. Козлодуй.	3. Негативно въздействие на световната икономическа криза и въвеждане на рестриктивни мерки от страна на ЕС.
4. Трайно решаване на проблемите на водоснабдяването в областта чрез подобряване ВиК инфраструктурата.	4. Продължаване на световната икономическа и финансова криза с произтичащите от това последици за страната и областта
5. ПЧП в различни сфери на икономическия и социалния живот в областта.	5. Влошена инвестиционна среда.
6. Привличане на нови инвестиции, включително чуждестранни и създаване на благоприятна бизнес среда.	6. Продължаваща тенденция за нарастване на безработицата.
7. Технологично обновяване на производствата, въвеждане на иновации и нисковъглеродни технологии.	7. Продължаване на негативите тенденции свързани с изменение на климата;
8. Повишаване конкурентоспособността	8. Риск от наводнения на населени места по поречията на реките.
	9. Забавяне модернизирането на техническата инфраструктура.
	10. Ниски темпове на технологично обновление на производствата и разходите за иновации, научни изследвания.
	11. Нарастване на населението, в

на малките и средните предприятия чрез технологична модернизация, насърчаване на предприемачеството, маркетинга и създаването на бизнес структури (клъстери, инкубатори, индустриални зони). 9. Подобряване качеството на живот в селските райони. 10. Насърчаване на биоземеделието. 11. По-широко използване на възможностите на европейските фондове (чрез добре обосновани и подготвени проекти) за подобряване на жизнената среда, качествата на човешкия ресурс, административния капацитет на публичните институции , конкурентоспособността на икономиката чрез подобряване на предприемачеството и иновации и др. 12. Разкриване на висше учебно заведение. 13. Интеграция на маргинализирани общности като ромите. 14. Развитие на алтернативни форми на туризъм. 15. Развитие на единен интегриран туристически продукт и подобряване на туристическата инфраструктура. 16. Утвърждаване на област Враца като дестинация за алтернативен туризъм и създаване на бранд. 17. Интензивно градско развитие и подобряване на градската среда. 18. Подобряване управлението на отпадъците. 19. Ефективно използване и опазване на защитените територии. 20. Адаптиране на икономиката към измененията на климата. 21. Повишаване енергийната ефективност на сгради. 22. Развитие на териториалното сътрудничество. 23. Осигуряване на качествени административни услуги чрез разширяване и въвеждане на електронно и интегрирано обслужване. 24. Изграждане на нова ядрена мощност на площадката на АЕЦ "Козлодуй (7 и8 енергоблок)	маргинализирани асоциални групи. 12. Екологични рискове, свързани с недостатъчни инвестиции за възстановяване, реконструкция и поддържане на съоръженията за предпазване от вредното въздействие на водите, атмосферата, поддържане на диги, водни корита, укрепване на брегове и др.

Направеният анализ, данните за официалните статистически показатели и представителните изследвания на международни и национални институти, позиционират област Враца в SWOT матрицата, където слабите страни леко доминират над силните страни на областта, при изразена благоприятна външна среда, където възможностите преобладават над заплахите.

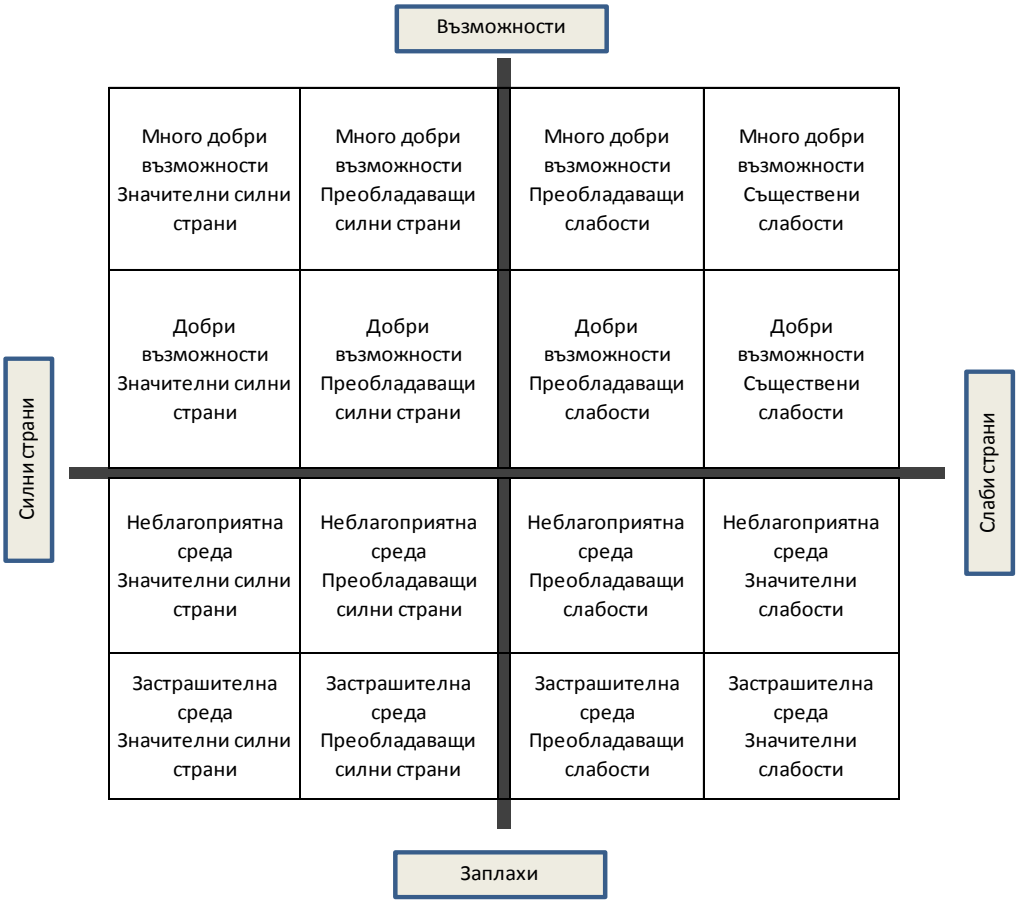

Фиг.12 SWOT матрица на област Враца

За области, попадащи в квадрант „Добри възможности. Преобладаващи слабости" са подходящи следните стратегии:

1. Използване на силните страни на областта за елиминиране на външните заплахи и по-конкретно – опиране на натрупания опит в реализирането на проекти, финансирани от ЕС за решаване на най-наболелите проблеми на населението.
2. Инвестиране в дейности с мултипликационен ефект.
3. Подкрепа и насърчаване на създаването на стратегически партньорства и алианси със други подобни структури, както и с такива от по-високите и по-ниските йерархични нива.
4. Пренасочване на свободните и неизползваеми активи.
5. Стимулиране на инвестициите в селското стопанство, туризма, производството на екологични хранителни стоки, битовите услуги, зелена икономика.
6. Инвестиране в активи, повишаващи привлекателността на района - модернизиране на транспортната инфраструктура, създаване на модерни туристически продукти, иновативни производства и др.

III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2014 - 2020 г.

Формулираната визия определя рамката за реализация на Областната стратегия за развитие на Област Враца в периода 2014-2020 г. Тя е изведена въз основа на анализа на социално-икономическото развитие и SWOT анализа на областта в периода 2007 – 2013 година.

ВИЗИЯ:

Област Враца – притегателен индустриален, стопански, културен и туристически център на Северозападна България, ефективно използваща своя потенциал за постигане на устойчив растеж, развитие на селските райони и дунавските общини, с развита местна икономика, стабилна заетост и подобрена инфраструктура.

Предложеният стратегически документ има за задача да фокусира управленските процеси и да даде рамката за използването на наличните ресурси по такъв начин, че Областта да съхрани и развие икономическата си жизнеспособност и да навакса изоставанията спрямо областите в страната, като фокусира усилията на местните и регионални власти върху балансираното и устойчиво развитие на всички общини. Примерът на други региони в страната и ЕС, както и опитът от изпълнението на общинските и регионалния план за развитие в периода 2007 – 2013 година показва, че чрез прилагането на целенасочени мерки на политиката, на базата на реалистични цели, може да се постигне значим напредък в рамките на програмния период, за който е дефиниран обхвата на документа.

Предвид посочените в анализа данни и предизвикателствата пред Област Враца и общините, е нужно да се определят няколко приоритетни области, в които да бъдат насочени усилията на социално-икономическата политика. Важен аспект в стратегията е преодоляване различията в развитието на общините чрез използване на специфичния потенциал на всяка отделна община в областта, така че да се гарантира балансирано развитие на региона в неговата цялост и в уникалността на всяка отделна териториално-административна единица. Разбира се, тези усилия трябва да са в синхрон с местните власти и да отразяват онези, които се реализират на ниво Северозападен регион и на ниво държава. Приоритетните области за преодоляване на негативните икономически тенденциии в периода 2014-2020 са:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж, по-висока заетост, повече инвестиции (вкл. в НИРД и иновации) в общините и предприятията на тяхна територия.
- Съхраняване и развитие на демографския потенциал
- По-добра публична инфраструктура и по-добра вътрешна свързаност на по-слабо развитите територии
- Създаване и разширяване на достъпни публични услуги, запазване и устойчиво оползотворяване на културно-историческото наследство и природно богатство
- Разширяване и надграждане на партньорствата с всички заинтересовани страни, местни власти, региони в страната и Европейския съюз, за общ отговор на предизвикателствата, които глобализацията на икономиката поставя

На тази основа Областната стратегия за развитие на Област Враца в периода 2014-2020 г. поставя следните стратегически цели:

***Стратегическа цел 1:* „*Стимулиране и развитие на конкурентна местна икономика*"**

Стратегическа цел 2: „Съхранение и развитие на човешкия капитал на общините в областта с фокус върху младите хора, хората в третата възраст и уязвимите социални групи"

Стратегическа цел 3:* „*Подобряване и развитие на териториалната устойчивост и свързаност на общините в областта"

Изведените стратегически цели са реално измерими, ясно дефинирани и тяхното реализиране ще доведе до постигане на описаното във Визията социално-икономическо състояние на област Враца. Въз основа на общата визия за развитие на област Враца са формулирани и обособени приоритетните насоки за развитие. Те ще спомогнат за по-голямата конкретика на стратегическия документ и ще допринесат за определянето на конкретните мерки, които следва да бъдат предприети.

Необходимо е да се направи уточнението, че един приоритет, може да се отнася и да подпомага осъществяването на една, или няколко общи стратегически цели. Същото произтича от необходимостта за прилагане на интеграционен подход при решаването на задачите свързани с регионалното развитие.

Дърво на целите

ВИЗИЯ:

Област Враца – притегателен индустриален, стопански, културен и туристически център на Северозападна България, ефективно използваща своя потенциал за постигане на устойчив растеж, развитие на селските райони и дунавските общини, с развита местна икономика, стабилна заетост и подобрена инфраструктура.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3
Стимулиране и развитие на конкурентна местна икономика	Съхранение и развитие на човешкия капитал на общините в областта с фокус върху младите хора, хората в третата възраст и уязвимите социални групи	Подобряване и развитие на териториалната устойчивост и свързаност на общините в областта
Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес	**Приоритет 2.1.** Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта	**Приоритет 3.1.** Развитие на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до тях
Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и	**Приоритет 2.2.** Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда.	**Приоритет 3.2.** Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото

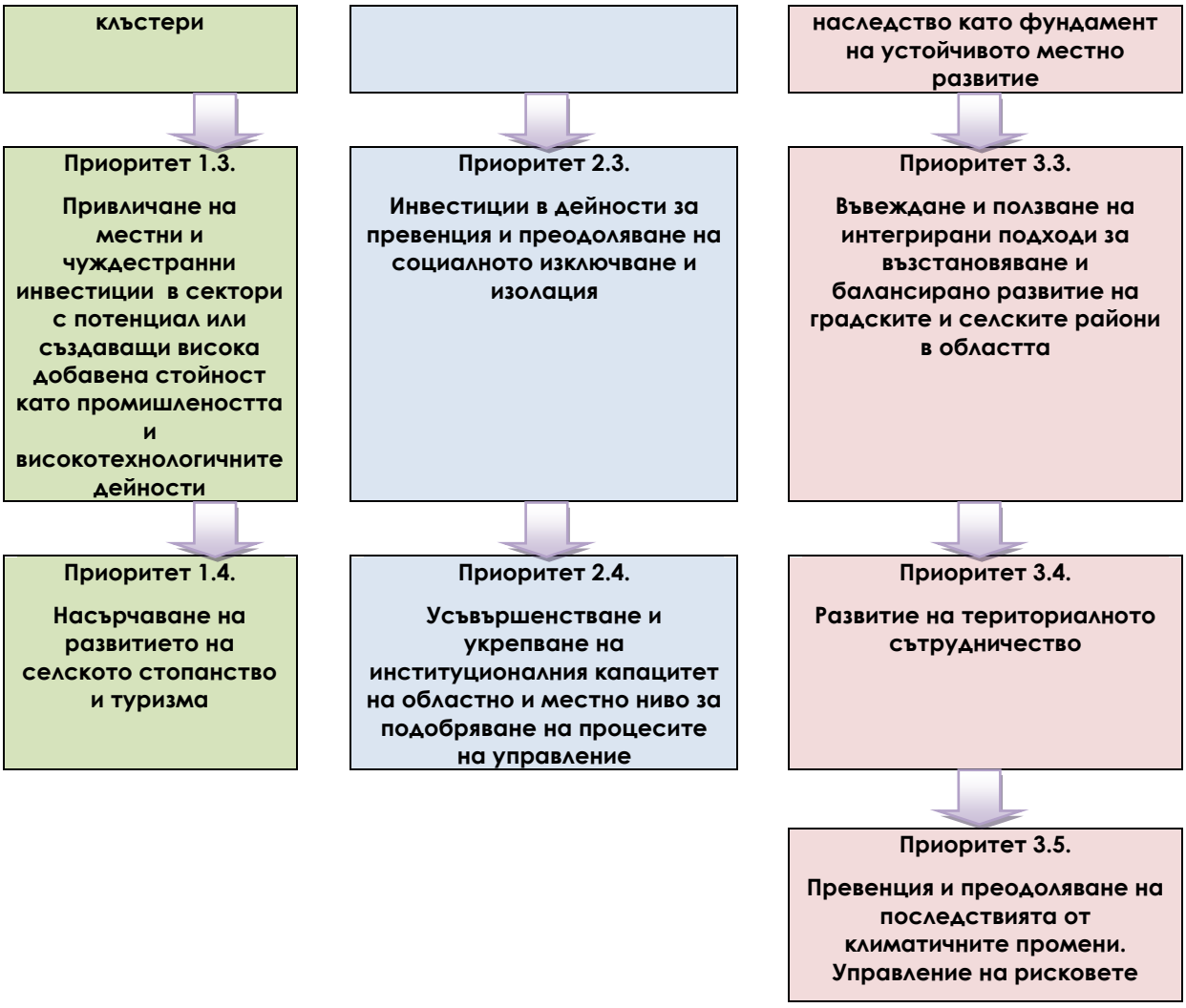

Осъществяването на стратегическите цели и съответно приоритетите в рамките на настоящата Областна стратегия за развитие зависи от няколко макро фактора, които се очаква да останат непроменени или да се подобрят в периода на изпълнение на стратегията. При промяна ще бъде необходимо извършването на промени в документа, които да отразят новото състояние на нещата:

- В периода на реализация на Областната стратегия, макроикономическата и политическата ситуация в България и региона на Югоизточна Европа е стабилна.
- Тенденцията за нарастване на преките чуждестранни инвестиции в областта ще се запази на нива от поне 60 - 150 евро на човек повече на годишна база в периода до 2020 г.
- Общините, МСП, неправителствения и образователен сектор, както и земеделските производители ще продължат устойчиво да усвояват средства от Структурните и Кохезионния фонд на Европейския съюз, както и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.
- До 2020 г. няма да бъдат закривани големи структуроопределящи предприятия в областта и по общини.

- Политическият и икономическият съюз на страните-членки в ЕС няма да се разпадне и промени фундаментално в резултат от дълговите и банкови кризи и нарастването на евроскептицизма в старите страни-членки.
- Макар с по-ограничени темпове, но важно за областта, ще продължи процеса на разширяване на съюза към Западните Балкани.

Наблюденията в периода 2007 – 2012 година показаха относителна устойчивост на големите и средни предприятия в областта по отношение ефектите на икономическата криза върху българската, респективно - местната икономика. Понастоящем, отбелязваният лек ръст в обема на българската икономика, както и прогнозите за макар и бавен растеж дават основание да предполагаме, че няма да има драстични промени по отношение макроикономическите показатели в страната. Растящата безработица и влошаващите се демографски показатели на областта са ключови рискове за изпълнение на предвидените мерки и цели, но може да очакваме подкрепа и фокусирани действия в тази посока от държавата, предвид действията по препоръките на ЕК за изпълнение на националните цели по Националната програма за реформи до 2020. Областта се отличава с устойчив ръст на чуждестранните инвестиции. Създадената към момента организация за предоставяне на публични услуги и волята за тяхното подобряване и усъвършенстване дават основания да предполагаме поддържане и ускоряване на положителния тренд. Ръстът на преките чуждестранни инвестиции, макар и слаб, през 2011 и 2012 година допуска запазване влиянието на този положителен фактор за развитието в областта. Запазването на обема на средствата от ЕС за България през следващия програмен период, както и формираният капацитет за тяхното усвояване на местно ниво не само в публичните власти, но и в представителите на бизнеса и неправителствения сектор, дава основание да ги приемем за обективен и съществен стимул за развитието на публичния и частния сектор през новия програмен период.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА.

Тази стратегическа цел е идентифицирана във връзка с необходимостта на предприятията в областта от подобряване на конкурентоспособността и подкрепа за излизането им на националния и международните пазари. Макар показали относителна устойчивост в най-критичните години на кризата, местните икономически субекти търпят предизвикателствата на глобалния пазар, свързани с инвестирането на все повече средства в модерни технологии и производства, нови и уникални продукти, изисквания към производствената среда и качествата на човешкия ресурс, цените и качеството на предлаганата продукция. Тези предизвикателства трябва да да бъдат адресирани чрез подходящи действия от регионалните и местни власти, за да се подкрепи един устойчив и дългосрочен растеж. Недостатъчно оползотворени са местните ресурси в областта на природното и културно наследство, земеделието. Засилването на технологичното обновяване и въвеждането на иновации, осигуряването на пряк мост между НИРД и бизнеса, ориентирането към нисковъглеродни производства и технологии, опазването на околната среда и управлението на риска са част от предизвикателствата. В тези области е фокусирана подкрепата на европейската и национална политика за устойчив и интелигентен растеж в периода 2014 – 2020 година. По отношение инвестициите в предприятия, приоритетите за финансиране по Структурните фондове ще бъдат насочени към подобряване на производителността и ефективността на дейността на МСП и за създаване на реални конкурентни предимства на местните и експортните пазари. Също така, средствата ще се

ползват за подобряване на сътрудничеството между МСП чрез създаването на клъстери и други форми за целенасочена бизнес подкрепа. Тя ще бъде насочена и към диверсифициране на икономическите дейности, продукти и услуги на фирмите и стопанствата в отговор на променящите се потребности/ търсене на пазара, особено в селските и отдалечените райони, така че да се подсигури дългосрочната им устойчивост.

Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес.

Целта е предприятията да подобрят своята финансова устойчивост чрез подпомагане на технологичното им обновление, въвеждането на стандарти за качество, подобряване на достъпа до нови пазари, повишаване на производителността и ефективността им на работа, капацитета им за формулиране и осъществяване на самостоятелни или партньорски бизнес стратегии. Основните типове мерки за изпълнение на този приоритет са:

Мярка 1.1.1. Подкрепа за технологично обновление на МСП.

Мярка 1.1.2. Повишаване капацитета на МСП за разработване и управление на проекти.

Мярка 1.1.3. Разширяване и подобряване предлагането на онлайн услуги от администрациите за фирмите и гражданите. Развитие на системи за интегрирано обслужване на МСП на територията на областта.

Мярка 1.1.4. Подкрепа за подобряване достъпа до нови пазари на МСП

Мярка 1.1.5. Подкрепа за дейности и проекти насочени към въвеждане, използване и достъп до информационни и комуникационни технологии.

Мярка 1.1.6. Строителство/ реконструкция/ рехабилитация на улици или малки участъци от местни пътища, осигуряващи достъп до и в индустриалните и бизнес зони, електроснабдяване, публично осветление, връзки към газоснабдителна, водоснабдителна и канализационна мрежа в рамките на бизнес зоните и терените и др.

Мярка 1.1.7. Строителство, възобновяване, рехабилитация, реконструкция и ремонт на съществуващи/ изграждане на нови индустриални зони.

Ключови проекти:

- Изграждане на индустриален парк Враца със съпътстваща инфраструктура и логистичен център;
- Изграждане на индустриален парк Мизия със съпътстваща инфраструктура и логистичен център на територията на бившия "КЦХ-Мизия".

Мярка 1.1.8. Подобряване капацитета на МСП за участие в обществени поръчки.

Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери.

Целта е, в рамките на правомощията и възможностите на местните и регионална власти, да се стимулира и подкрепя бизнес инициативата и културата на сдружаване и партньорство в местните икономически субекти и лицата с намерение да правят и развиват бизнес на територията на областта и нейните общини. Достъпът до финансиране на иновативните МСП, стартиращите предприятия и предприятията в селските и изоставащите райони се предвижда да се улесни чрез фондовете и програмите на Общата стратегическа рамка и различните форми на финансов инженеринг и кредити, включително заеми, гаранции, микрокредити, рисков капитал, „мостово финансиране“ и други с акцент онези МСП, които имат демонстриран потенциал за по-бързо изплащане на вложените инвестиции.

Мярка 1.2.1. Поддържане и развитие на благоприятната среда по отношение местните данъци, такси, административно обслужване и консултиране на МСП, особено онези, които стартират своята дейност.

Мярка 1.2.2. Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в района, включително чрез инициативи за създаване на бизнес инкубатори и паркове. Популяризиране План за трансфер на добра практика INNOTEX, реализирана в гр. Рубе, Франция за създаване на център за бизнес инкубиране на фирми от текстилния сектор, разработен от Агенция за регионално икономическо развитие – Враца, партньор по международен проект PLUSTEX – „Усвояване на политики за отключване на умения в сектор Текстил", съфинансиран по Програма Интеррег IV С.

Мярка 1.2.3. Подпомагане процеса на пазарна информация и търговски контакти с местни и чуждестранни фирми.

Мярка 1.2.4. Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда.

Мярка 1.2.5. Подпомагане процеса на изграждане на регионални клъстери и бизнес мрежи. Възстановяване на бубарството като традиционен отрасъл чрез партньорство с текстилен клъстер "Коприна".

Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности.

Преките инвестиции са свеж финансов ресурс за развитие и подобряване конкурентоспособността на местната икономика. Те подпомагат процесите на сътрудничество и трансфер на технологии, знания и умения в сферата на бизнеса, които са изключително необходими за постигането на устойчива икономика основана на знанието. Целта на този приоритет е чрез изпълнението на предвидените мерки да подпомогне и улесни процеса на привличане на местни и чуждестранни инвестиции особено в онези сектори, които създават висока добавена стойност и осигуряват нови и качествени работни места.

Мярка 1.3.1. Създаване на общ бранд и промотиране на местните предимства за развитие на бизнес.

Мярка 1.3.2. Подкрепа за подобряване качеството на работната сила в областта.

Мярка 1.3.3. Подкрепа за създаването на условия за развитието на нов бизнес, чрез участие и осъществяване на схеми за публично-частно партньорство.

Мярка 1.3.4. Осъществяване на местните и областни политики за диверсификация на инвестициите във ВЕИ.

Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма.

Селското стопанство, природното, историческо и културно наследство са оценен, но все още недостатъчно интегриран ресурс на областта и общините за развитието на устойчива и конкурентна местна икономика. Постигнатото в периода 2007 – 2013 година трябва да бъде надградено и разширено, ако искаме да постигнем устойчив местен растеж. Целта на този приоритет е именно продължаване и надграждане на усилията на местните власти и общности за развитието на качествен селскостопански и туристически сектор в областта. Описаните мерки могат да намерят подкрепа по Оперативна програма "Региони в растеж", Програмата за развитие на селските райони, другите оперативни програми, чрез насърчаване на публично-частното партньорство, както и други финансови източници, насърчаващи устойчивото развитие на този приоритет.

Мярка 1.4.1. Насърчаване сдружаването на производителите и участниците във веригата за предлагане на земеделски продукти и храни за въвеждане на нови технологии.

Мярка 1.4.2. Подкрепа за модернизирани и технологично обновени стопанства и инфраструктура в отрасъла.

Мярка 1.4.3. Подкрепа за изграждане на преработващи предприятия и тържища за селскостопанска продукция, със съпътстваща инфраструктура, с фокус върху зеленчукопроизводството и овощарството.

Мярка 1.4.4. Обучения, консултации и информация на земеделските производители и животновъдите относно възможностите на общата селскостопанска политика, превенция на рисковете свързани с климатичните промени и развитие на биологичното земеделие, особено в райони близо или в защитени по НАТУРА 2000 територии.

Мярка 1.4.5. Насърчаване на младите и образовани специалисти за започване на собствен бизнес в областта на земеделието и животновъдството.

Мярка 1.4.6. Подкрепа за разработване и реализиране на програми, за преквалификация и реализация на трайно безработни лица в селското стопанство, включително чрез консултации за започване на собствен бизнес и разработване на проекти в тази посока.

Мярка 1.4.7. Насърчаване и развитие на поливното земеделие и хидромелиорациите в региона, инвестиции в инфраструктура и устойчиво ползване на нови или съществуващи водоизточници.

Мярка 1.4.8. Насърчаване ползването на ВЕИ в селското стопанство

Мярка 1.4.9. Подкрепа и насърчаване чуждестранните инвестиции в областта на земеделието и оползотворяване на пустеещите земи.

Мярка 1.4.10. Дейности за поддържане и съхраняване на горското богатство и създаване на нови гори върху пустеещи земи и ерозиращи терени.

Мярка 1.4.11. Реставрация и съхранение на културното и историческо наследство, подобряване на туристическата инфраструктура.

Ключови проекти:

- Антично селище в местността „Градище" – прохода "Вратцата";
- Ранно неолитно селище край село Оходен, община Враца.

Мярка 1.4.12. Подкрепа за развитие на нови и разнообразяване на съществуващите туристически продукти и пакети.

Мярка 1.4.13. Развитие на природни, културни и исторически атракции, както и създаване на нови такива.

Ключови проекти:

- Превръщане на Римската крепост „Аугуста" в туристическа дестинация;
- Обособяване на културно - атракционни зони в община Мизия;
- Обособяване на Туристически комплекс „Околчица".

Мярка 1.4.14. Подкрепа за междуинституционалното, международното и териториалното сътрудничество за развитието на устойчивия туризъм, включително чрез развитие на подходяща туристическа инфраструктура, образователни и интерпретативни услуги, информационни центрове и масиви.

Ключови проекти:

- Развлекателен център за туристически атракции на територията на гр. Враца.

Мярка 1.4.15. Подкрепа за развитието и популяризирането на дейности и продукти в сферата на културата.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ.

Хората са ключовият ресурс за устойчивото развитие на всеки регион. Област Враца е изправена пред сериозен демографски проблем свързан със застаряването на населението, обезлюдяването на малките населени места, образователните и интеграционни проблеми на ромското малцинство, снижаването на възможностите за възпроизводство на трудоспособното население, навлизането на младите хора на пазара на труда и оставането им в региона, тенденциите за увеличаване броя на самотните родители, нуждаещи се от подкрепа и т.н. Може да се каже, че проблемите на хората в областта са ключовият проблем, на който трябва да продължим да търсим ефективни отговори и в новия програмен период. Ето защо бе разработена и настоящата специфична цел и свързаните с нея приоритети. Същевременно, посочената стратегическа цел е насочена към създаване на условия за по-ефективно използване на наличния човешки ресурс, на потенциала на изградената и на предвидената за изграждане нова социална инфраструктура за постигане на целите на интегрираното развитие на района през следващия програмен период. Приоритетните дейности са ориентирани към разширяване на достъпа до качествено образование, постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда, създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване, изграждане на адекватна инфраструктура за образование и здравеопазване, спортна и

културна инфраструктура, осигуряване на по-добър здравен и културен статус на населението и подобряване на социалното включване.

Необходима е съгласуваност при планирането на мерките в тази област, както на услугите в отделните сектори, така и на областно и общинско ниво чрез подобряване механизмите и процедурите за взаимодействие между институциите, въвеждане на мултидисциплинарен подход при предоставянето на услуги, индивидуализиране на услугите, прилагане на комплексна оценка на потребностите на базата на разработени модели за работа и провеждане на обучения на служители, професионалисти и др.; създаване и въвеждане на системи за мониторинг, контрол на ефективността и повишаване на капацитета на общините, неправителствените организации, социалните партньори и доставчиците на услуги за участие във формулирането и провеждането на интегрирани политики в различни сфери – пазар на труда, образование и обучение, социални, спортни и здравни услуги, насърчаващи социалното включване чрез прилагане на нови форми за участие на гражданското общество, разработване на местни програми за социално включване и др. Изключително положителен факт в тази посока, който подпомага планирането на мерките и дейностите по тази специфична цел е наличието на Областна стратегия за развитие на социалните услуги до 2015 година, както и заключенията от първия мониторингов доклад в рамките на контрола върху изпълнението на заложените в нея индикатори за развитие и резултат.

Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта.

Анализът на развитието на образователната система и системата за социални услуги в областта и по общини показа две области, в които интервенциите трябва да продължат или да се интензифицират: подобряване качеството на предоставяното образование и обучение в областта, както и деинституционализация на грижите за уязвимите социални групи. Необходимостите пред ромското малцинство създават специален фокус в прилагането на мерките и дейностите за подобряване образователните и социални услуги в общините и областта.

Мярка 2.1.1. Насърчаване и подкрепа на взаимодействието между образователните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към пазара на труда.

Мярка 2.1.2. Подкрепа за развитие и създаване на трайни форми за участие на бизнеса в процеса на обучение, особено в процеса на обучение в професионалните гимназии.

Мярка 2.1.3. Развитие на професионалното образование в областта на земеделието и свързаните дейности.

Мярка 2.1.4. Създаване на достъпна среда, педагогическа и психологическа подкрепа за образователната интеграция на деца с увреждания и проблеми в развитието в училищата по местоживеене.

Мярка 2.1.5. Подкрепа за създаване на устойчиви модели на работа с деца/ младежи в риск от отпадане от училище/ отпаднали от училище и деца/ младежи с проблемно поведение, включително превенция, между училища, неправителствени организации, родители и близки.

Мярка 2.1.6. Подкрепа за създаване и развитие на форми подкрепящи участието и изявата на деца с творчески заложби и интерес към изкуствата в рамките на училищата детските школи по изкуствата, клубове по интереси,

или чрез изнесени училищни форми за образование и обучение, включително в партньорство с НПО и младежки организации.

Мярка 2.1.7. Подкрепа и стимулиране на младежкото доброволчество и участие в Европейската доброволческа служба.

Мярка 2.1.8. Подкрепа за развитието на младежки дейности и насърчаване на техните творчески заложби, в танцови, певчески, и други колективи и младежки организации.

Мярка 2.1.9. Подкрепа и стимулиране на дейности, програми и инициативи насочени към ученето през целия живот за заети, безработни или възрастни лица.

Мярка 2.1.10. Продължаване и подкрепа за действия на местните и училищни власти за обновяване и изграждане на материално-техническата база, включително ИКТ инфраструктурата, разширяване, изграждане и подобряване на спортните съоръжения и салони, както и прилагане на инфраструктурни решения, които ще позволят прилагането на целодневни форми на обучение за учениците от I до IV клас, включително осигуряване на места за почивка и столово хранене.

Мярка 2.1.11. Подкрепа и продължаване на действията за създаване на модерен сграден фонд и материално-техническа база на детските ясли и градини по общини в областта.

Мярка 2.1.12. Подобряване качеството на здравното обслужване и осигуряване достъп на всеки гражданин до здравна помощ и услуги.

Мярка 2.1.13. Изграждане на Хоспис на територията на област Враца, съгласно предвиденото в Националната здравна карта в Здравен район Враца лечебно заведение за извънболнична помощ от такъв тип.

Мярка 2.1.14. Подкрепа и осигуряване на местни и областни програми и мерки свързани с намаляване на основните рискови фактори за здравето на населението, профилактика и лечение на социално значимите заболявания за региона.

Мярка 2.1.15. Създаване на условия и стимули за развитие на масовия спорт и повишаване физическата култура на населението.

Ключови проекти:

- Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови обекти за масов и професионален спорт в общините от област Враца.

Мярка 2.1.16. Доставка на подходящо оборудване и строително-ремонтни работи за сградите/ помещенията на лечебни заведения.

Мярка 2.1.17. Продължаване изпълнението на мерките за деинституционализация и развитие на услуги в общността с цел преодоляване на социалното изключване и изолация.

Мярка 2.1.18. Инвестиции в интегрирани услуги за ранно детско развитие (за деца от 0 до 7 г.) и за подобряване на медико-социалните грижи за деца.

Мярка 2.1.19. Насърчаване и продължаващо развитие на приемното родителство, грижите за самотни възрастни хора или хора с увреждания в семейна среда.

Мярка 2.1.20. Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на социалната инфраструктура.

Ключови проекти:

- Изграждане на Социални жилища в кв. „Янтра“, гр. Козлодуй;
- Създаване на център за настаняване и защитени жилища в община Мизия.

Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда.

Ръстът на безработицата в областта след 2010 година, особено високите й стойности в общините Борован, Хайредин и Криводол, нарастването на дела на отпадащите от трудово посредничество в изходящия поток на бюрата по труда, несъответствията между търсенето и предлагането на работна сила са предизвикателствата, които трябва да бъдат решавани през следващия програмен период с подкрепата на европейските фондове. Възникват необходимости от създаването и развитието на ефективни посреднически услуги и своевременна реакция към възникващите структурни промени на пазара на труда, както и фокусирани действия за преодоляване на нарастващата младежка безработица.

Мярка 2.2.1. Подкрепа на дейности за осигуряване заетост на младите хора.

Мярка 2.2.2. Действия и проекти за подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение.

Мярка 2.2.3. Подкрепа за създаване, развитие и предлагане на програми и услуги за активиране, ориентиране, обучение и заетост.

Мярка 2.2.4. Подкрепа и действия за повишаване адаптивността на работещите, особено – работещите бедни.

Приоритет 2.3. Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.

Мярка 2.3.1. Насърчаване на професионалното образование сред безработни роми без образование, лица с намалена работоспособност и в неравностойно социално положение.

Мярка 2.3.2. Подкрепа и насърчаване на действия за създаване на социални предприятия и проекти насочени към превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.

Мярка 2.3.3. Подкрепа и насърчаване при осигуряването на достъпна училищна, работна и публична среда за хората с увреждания.

Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление.

Развитието на областната и общинските администрации в периода 2007 – 2013 година демонстрира желание и капацитет за предоставяне на съвременни административни услуги, създаване, поддържане и развитие на партньорства с всички заинтересовани от устойчивото местно развитие страни, възможност и ресурс за формулиране, представяне, изпълнение, оценка и жизнеспособност на проекти и програми в отговор на установени местни ограничения и необходимости. Това е една от причините област Враца да е сред първенците в България по усвояване на средства от европейските фондове през периода. Ето защо, настоящият приоритет подкрепя онези действия и мерки, които ще допринесат за усъвършенстване и разширяване на институционалния капацитет, както и за преодоляване на вътрешнорегионалните различия по

отношение достъпа до ефективни публични услуги, усъвършенстване на процеса на стратегическо планиране, подготовка и управление на проекти, контрол и мониторинг на местно ниво, както и за предоставяне на пълния пакет от услуги на гражданите и бизнеса. Важно е да се отбележи, че предвид същността си, този приоритет се реферира и допълва с други приоритети и стратегически цели на настоящата стратегия, но това е естествено предвид основното значение на доброто управление за устойчивото развитие. Дейностите в приоритета са насочени към формулиране и прилагане на по-ефективни политики, продължаващо намаление на административната тежест за бизнеса и домакинствата и още по-оптимално изразходване на финансовите ресурси.

Мярка 2.4.1 Предоставяне на интегрирани услуги на гражданите и бизнеса на всички нива на местно управление.

Мярка 2.4.2. Инвестиции в ИТ инфраструктура и въвеждане/ разширяване на електронното управление, както и създаване на Центрове за информация и обслужване на граждани (където ги няма).

Ключови проекти:

- Електронно управление в община Мизия.

Мярка 2.4.3. Подкрепа за системни действия и програми за повишаване на квалификацията на работещите в областната и общинските администрации.

Мярка 2.4.4 Усъвършенстване на капацитета за разработване и управление на проекти, финансирани от ЕС.

Мярка 2.4.5. Разширяване капацитета на местните власти за прилагане принципа на партньорство и стимулиране на междуобщинското сътрудничество.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА.

Осигуряването на транспортна достъпност, наличието на базови битово-комунални и информационни услуги е ключова предпоставка за осигуряване на така нужните ни инвестиции и ресурси за възстановяване и развитие на територията. Това изискване покрива териториите както на отделните общини в областта, така и цялата територия на региона, за да бъде той конкурентен в национален и общоевропейски план. Това, разбира се, не бива да става за сметка на природните ресурси и биоразнообразието в региона, а да бъде осъществен чрез уместното и правилно интегриране на природния ресурс във факторите за устойчиво развитие на региона и неговите общини. Ето защо, в допълнение към останалите, формулирахме и настоящата стратегическа цел.

Приоритет 3.1. Развитие и подкрепа за развитието на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до услуги.

Мярка 3.1.1. Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова железопътна инфраструктура в областта.

Ключови проекти:

- Реконструкция ж.п. линия Видин- София;

Мярка 3.1.2. Доизграждане на скоростен път Мездра – Ботевград и обходен път Враца като част от коридор №4 от европейската TEN-T мрежа

Мярка 3.1.3. Изграждане, рехабилитация и основен ремонт на отсечки от първокласната, второкласната и третокласна републиканска пътна мрежа.

Ключови проекти:

- Изграждане на околовръстен път и трета лента на гр. Мизия;
- Изграждане на панорамен път Козлодуй – Мизия – Оряхово;
- Скоростен път Оряхово – Враца;
- Подобряване на транспортната инфраструктура в пограничната територия на р. Дунав в участъка Оряхово – Бекет;
- Ново изграждане на североизточна дъга в гр. Враца – проектът може да бъде отнесен и към Мярка 3.1.4;
- Доизграждане на северозападна дъга в гр. Враца, Обходен път Враца – етап 2 – проектът може да бъде отнесен и към Мярка 3.1.4;

Мярка 3.1.4. Изграждане, рехабилитация и основен ремонт на общинската пътна мрежа на територията на област Враца.

Ключови проекти:

- Рехабилитация и реконструкция на пътища III и IV клас, и уличната мрежа в общините;
- Проект за цялостната реконструкция на уличната мрежа в гр. Враца

Мярка 3.1.5. Подготовка и изграждане на мост над река Дунав в района на Оряхово – Бекет.

Мярка 3.1.6. Изграждане на междуобщински път, свързващ пристанище Мизия/пристанището на АЕЦ Козлодуй/ с път II-15 и регионално депо за битови отпадъци - Оряхово- Мизия.

Мярка 3.1.7. Рехабилитация и повишаване на капацитета на пристанище Оряхово.

Мярка 3.1.8. Изграждане и рехабилитация на водопроводната мрежа.

Ключови проекти:

- Водоснабдяване на обекти в ПП „Врачански Балкан" – изграждане на захранващ водопровод от кв. Бистрец до Балкана
- Интегриран проект за подобряване и развитие на инфраструктурата на питейни и отпадъчни води на гр. Мизия – проектът може да бъде отнесен и към Мярка 3.2.1 и Мярка 3.2.2
- Изграждане на ВиК инфраструктура и ПСОВ на населените места от общините на област Враца; – проектът може да бъде отнесен и към Мярка 3.2.1 и Мярка 3.2.3

Мярка 3.1.9. Разширяване битовата и промишлена газопреносна мрежа в общините на областта и изграждането съоръжения и централи за производство на енергия от ВЕИ.

Ключови проекти:

- Газификация на община Мизия;
- Газификация на община Козлодуй.

Мярка 3.1.10. Продължаване и подкрепа на действията за подобряване енергийната ефективност на обектите от публичната и частната инфраструктура.

Ключови проекти:

- Енергийно обновяване на общински сгради – образователни, административни, социални, здравни, обществени и др.;
- Енергийно обновяване на многофамилни жилищни сгради;
- Реконструкция на улично осветление в община Мизия.

Мярка 3.1.11. Подкрепа и насърчаване на инвестиции, осигуряващи висококачествени и нови видове услуги за комуникация, пренос на данни и интернет.

Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие.

Мярка 3.2.1. Изграждане на пречиствателни станции за питейни води в населените места от областта.

Ключови проекти:

- Изграждане на Пречиствателна станция за питейни води в гр. Козлодуй.

Мярка 3.2.2. Изграждане/ довършване изграждането на канализационна система, включително изграждането на ПСОВ, на всички населени места с население над 2 000 еквивалент жители.

Мярка 3.2.3. Проектиране и изграждане на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ, на всички населени места с население под 2000 еквивалент жители.

Мярка 3.2.4. Оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за управление на отпадъците.

Ключови проекти:

- Изграждане на клетка №2 на Регионално депо за неопасни отпадъци - регион Оряхово;
- Рекултивация на клетки 1.1 и 1.2 на РДБО Враца – Мездра;
- Изграждане на клетка 2.2 на РДБО Враца – Мездра.

Мярка 3.2.5. Подкрепа и инвестиции в ефективни системи и дейности за контрол над битовите замърсявания на земеделски земи, речни корита и други терени, както и за ликвидиране на нерегламентираните сметища възникнали от това.

Мярка 3.2.6. Подкрепа за обучения и инвестиции за въвеждане на екологосъобразни дейности и производства.

Мярка 3.2.7. Подпомагане проучванията, в това число–археологически, на местното историческо наследство, както и дейностите за неговото устойчиво интегриране в културни и туристически продукти.

Мярка 3.2.8. Подпомагане дейността на местните културни институти.

Мярка 3.2.9. Инвестиции в екологосъобразна инфраструктура, включително в обекти по Натура 2000 и други територии за насърчаване на опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемните услуги.

Ключови проекти:

- Създаването на европейски геопарк във Врачански Балкан.

Мярка 3.2.10. Насърчаване и подкрепа за развитие на капацитета и партньорствата за устойчиво управление на защитените територии и биоразнообразието.

Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта.

Мярка 3.3.1. Подобряване качествата на градската и агломерационната среда чрез инвестиции на база интегрирания план за градско възстановяване и развитие/ действия за изработването и осигуряването на инвестиции по интегрирани планове за възстановяване и развитие на градовете Враца, Мездра, Козлодуй.

Ключови проекти:

- Обновяване и модернизиране на пешеходната зона, в централната градска част на гр. Враца – проектът се отнася и към Мярка 3.3.5;
- Изграждане на велосипедни алеи в общините от област Враца – проектът се отнася и към Мярка 3.3.5;
- Реализация на проектите, предвидени за изпълнение в ИПГВР за градовете с одобрени ИПГВР;
- Изграждане на яхтено пристанище (порт) в Козлодуй;

Мярка 3.3.2. Стимулиране ролята на малките общинските центрове Бороване, Бяла Слатина, Криводол, Мизия, Роман, Оряхово и Хайредин за подобряване качеството на средата и живота чрез разширяване на предоставяните услуги и създаване на работни места, включително чрез изграждане на транспортна и комуникационна свързаност с околните им населени места.

Ключови проекти:

- Благоустрояване на открити пространства и изграждане на достъпна среда в община Мизия;
- Реконструкция и реставрация на църкви в община Мизия.
- Подобряване състоянието на общинската транспортна мрежа– проектът се отнася и към Мярка 3.3.1;

Мярка 3.3.3. Подобряване на информационното осигуряване на процесите, свързани с планирането и управлението на територията.

Мярка 3.3.4. Подкрепа, насърчаване и действия на публичните власти за развитие на широколентова инфраструктура.

Мярка 3.3.5. Подкрепа и инвестиции в разнообразяване на икономиката в селските райони на областта.

Мярка 3.3.6. Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство.

Ключови проекти:

- Рехабилитация на съществуващото и изграждане на ново тролейбусно трасе в гр. Враца.

Мярка 3.3.7. Подобряване на мрежата от общински пътища в селските райони за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места.

Мярка 3.3.8. Насърчаване публично-частното партньорство за реализация на стратегии за местно развитие - улесняване на изпълнението на интегрирани стратегии за местно развитие с формирането на местни инициативни групи.

Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество.

Възможностите за развитие на трансграничното сътрудничество на област Враца като прилежаща на Дунавското крайбрежие е обект на Дунавската

стратегия на ЕС и е с потенциал за повишаване на привлекателността ѝ в сферата на туризма, културния обмен, на интереса на инвестиционния капитал и т.н. Трансграничното сътрудничество между област Враца с регионите на съседна Румъния (естествен партньор е окръг Долж) е с възможности за постигане на взаимноизгодно интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседни региони от двете страни на границата. В периода 2014-2020 г. важно изискване при разработване на програмите и проектите за трансгранично сътрудничество в този регион на страната е те да допринесат за насърчаване на интегрирано регионално развитие и да бъдат съобразени и насочени към постигане целите на Дунавската стратегия на ЕС.

Транснационалното и междурегионалното сътрудничество ще продължат да се развиват като инструменти за трансфер на опит и добри практики между европейските региони в области, покриващи идентифицираните нужди на регионите и определените тематични цели на Общата стратегическа рамка. Ще се реализират многостранни проекти от общ интерес в областта на опазването на околната среда, развитието на транснационалните транспортни и комуникационни мрежи, намаляване на опасностите от технологични и природни рискове, изграждане на мрежи за трансфер на технологии и познания. В този смисъл, основните мерки, които можем и трябва да предвидим за изпълнение на настоящия приоритет са:

Мярка 3.4.1. Подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, съвместно управление на рискове и опазване на околната среда.

Мярка 3.4.2. Разработване на интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии и ефективни механизми за регионална координация.

Мярка 3.4.3. Активизиране на трансграничните контакти и разширяване на сътрудничеството за постигане на интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседните гранични райони.

Мярка 3.4.4. Създаване и разширяване на международните партньорства и сътрудничества със заинтересовани страни в региона на река Дунав за изпълнение на приоритетите на Дунавската стратегия.

Мярка 3.4.5.Интегриране на област Враца с цялата територия към програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия по Инструмента за предприсъединителна помощ като фактор за засилване на общата конкурентоспособност и разширяване на териториалното сътрудничество и установено партньорство с прилежащите райони от Република Сърбия.

Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени. Управление на рисковете.

Мярка 3.5.1. Насърчаване, подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и ерозията, укрепване на свлачища и бреговата ивица на реките в областта, включително река Дунав (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения), борба с бреговата ерозия, изграждане на малки по обем преливници, бентове и други, възстановяване и изграждане на дренажни съоръжения и инфраструктура.

<u>Ключови проекти:</u>

- Изграждане на защитно съоръжение в зоната на комплекс „Рай" до отоплителна централа гр. Козлодуй;
- Превенция срещу свлачища в района на гр. Мизия и с. Сараево;
- Корекция на коритото на р. Скът в рамките на гр. Мизия;
- Изграждане на предпазна дига на р. Скът в с. Крушовица.

Мярка 3.5.2. Подготовка и изпълнение на проекти и контролни системи за ограничаване на добива на инертни материали от речните корита, провеждане на дейности, ограничаващи ерозията в речните тераси, вследствие на добив на инертни материали.

Мярка 3.5.3. Разработване на общински планове и осигуряване на инвестиции за мерките по тях свързани с превенция на риска от наводнения съобразно Доклада за оценка на риска от наводнения в Дунавския район.

Мярка 3.5.4. Подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху анализ, оценка и създаване на системи за управление на риска от природни бедствия и аварии, включително чрез инвестиции в съоръжения и технически средства в общините и областта.

IV. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Общата експертна оценка на ресурсите за постигане на целите на регионалното развитие в национален мащаб, залегнали в Областната стратегия за развитие, обхваща основните източници за публично финансиране на регионалното развитие:

- Национално финансиране (републикански, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, държавни и общински предприятия, фондации, асоциации, сдружения и др.);
- Национално финансиране, свързано с обявяване цялата територия на област Враца за район за целенасочена подкрепа и въздействие чрез разработване на специална програма за Северозападна България за нейното възстановяване и развитие.
- Средства от фондове на ЕС;
- Частни финансови ресурси (местни физически и юридически лица, граждански организации, включително с международно участие, и др.);
- Международни финансови институции;

При изчисленията на индикативния ресурс за постигане целите на ОСР – област Враца като база е взета предвид общата оценка за финансовите ресурси, необходими за постигане целите на Регионалния план за развитие на Северозападен район от 2334,3 милиона лева. В този индикативен ресурс са включени и разходите за финансиране на общините, които са прогнозирани на основата на данни за капиталови разходи в общинските бюджети за 2011 и 2012 година, предоставени на Министерство на финансите.

Отчитаме, че в периода 2007 – 2013 (към 18 март 2013 година по данни на ИСУН) за област Враца са договорени средства по оперативните програми в размер на 370 968 224 лева в подкрепа на мерките за постигане на приоритетите и целите на ОСР 2007 – 2013 година.

Имайки предвид всички изложени дотук съображения, индикативния общ размер на необходимия ресурс за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014 – 2020 година възлиза на **466 860 000 лева**. В долната таблица тази сума е взета като отправна точка за извършването на отделните изчисления.

Табл.4. Обща оценка на необходимите ресурси (лева)

ПРИОРИТЕТ	Относителен дял %	Обща оценка	ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР						Частен сектор		Други финансови инструменти	
			Общо	Участие на ЕС		Национално обществено финансиране						
				Относителен дял %	От фондовете на ЕС	Относителен дял %	Публични бюджети и други обществени фондове		Относителен дял %	Обща стойност	Относителен дял %	Обща стойност
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА.												
Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес.	**10**	46686000	46686000	85	39683100	15	7002900					
Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери.	**5**	23343000	23343000	85	19841550	15	3501450					
Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности.	**10**	46686000	46686000	75	35014500	5	2334300	15	7002900	5	2334300
Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и	**5**	23343000	23343000	80	18674400	5	1167150	15	3501450		

туризма.											
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ.											
Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта.	**6**	28011600	28011600	85	23809860	15	4201740				
Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за създаване заетостта и развитието на пазара на труда.	**6**	28011600	28011600	85	23809860	15	4201740				
Приоритет 2.3. Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.	**5**	23343000	23343000	85	19841550	15	3501450				
Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление.	**3**	14005800	14005800	85	11904930	15	2100870				
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА.											
Приоритет 3.1. Развитие и подкрепа за развитието на инфраструктурата	**20**	93372000	93372000	80	74697600	15	14005800			5	4668600

осигуряваща основни публични услуги и достъп до услуги.											
Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие.	**12**	56023200	56023200	85	47619720	10	5602320			5	2801160
Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта.	**10**	46686000	46686000	85	39683100	5	2334300			10	4668600
Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество.	**5**	23343000	23343000	85	19841550	15	3501450				
Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени. Управление на рисковете.	**3**	14005800	14005800	85	11904930	10	1400580			5	700290
ОБЩО		**466860000**	**466860000**		**386326650**		**54856050**		**10504350**		**15172950**

Основните източници на необходимите ресурси за реализиране на Областната стратегия за развитие на област Враца са:

- **Фондовете на ЕС**
- **Публични бюджети и други обществени фондове**
- **Други финансови инструменти**

V. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ НА РАЙОНИТЕ ЗА ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ПОДКРЕПА

Обхватът на районите за целенасочена подкрепа в област Враца са определени на базата на критерии, които отчитат равнището и динамиката на икономическо развитие, структурата на икономиката, заетостта и безработицата, степента на изграденост на техническата инфраструктура, демографската, социалната и селищната структура, географското положение и наличния потенциал за постигане на целите за развитие на административно-териториалните единици.

Дефинирането на определящите показатели е както следва:

Показател 1: Общини с нетни приходи от продажби на един жител под 70 на сто от средната стойност за страната за последните три години

Този показател отразява състоянието и потенциала на местната икономика да генерира приходи на базата на платежоспособното търсене на пазара на стоки и услуги. В генерирането на приходи от продажби съществено участието има секторът на МСП.

Състоянието на показателя средно за област Враца за референтния период е:

EKATTE	Статистически зони, статистически райони, области и общини	Нетни приходи от продажби за 2010 г. (хиляди лева)	Брой население	Нетни приходи от продажби на един жител	% Нетни приходи от продажби на един жител от средната стойност за страната за последните три години
BG	България	**188419152**	**7364570**	**25.58**	
BG31	Северозападен	**8667989**	**847138**	**10.23**	
VRC	Враца	**1586914**	**186848**	**8.49**	**33.20**
VRC05	Борован		5714		
VRC08	Бяла Слатина		24606		
VRC10	Враца		73894		
VRC20	Козлодуй		21180		
VRC21	Криводол		9390		
VRC27	Мездра		21748		
VRC28	Мизия		7570		
VRC31	Оряхово		11522		
VRC32	Роман		6223		
VRC35	Хайредин		5001		

Общините, попадащи в обхвата на район за целенасочена подкрепа по посочения показател са всички на територията на област Враца. Тъй като липсва статистическа информация за нетните приходи от продажби по общини, приемаме стойността от 33.20 за валидна за всички изследвани административно-териториални единици.

Показател 2: Общини с равнище на средната работна заплата, по-ниско от средната стойност за страната за последните три години

Този показател отразява състоянието на доходите от труд (работна заплата на заетите лица по трудови и служебни правоотношения) и като цяло благосъстоянието на дадена община и възможностите за вътрешни спестявания, получаване на повече и по-качествени стоки и услуги от населението.

Състоянието на показателя за област Враца има следното цифрово изражение:

EKATTE	Статистически зони, статистически райони, области и общини	Средна годишна работна заплата (лева)				Равнище на средната работна заплата, по-ниско от средната стойност за страната за последните три години
		2009	2010	2011	2009 - 2011	
BG	**България**	**7309**	**7777**	**8 230**	**7772**	
BG31	**Северозападен**	**6172**	**6540**	**6727**	**6 479.67**	
VRC	**Враца**	**7696**	**8509**	**8657**	**8287.33**	Равнището на средната работна заплата в област Враца е 8287.33 лева, което е по-високо от средната стойност за страната за последните три години. Считаме, че тези стойности са валидни само за общините Враца и Козлодуй, а всички останали са с равнище на средната работна заплата по-ниско от това за страната.

Общините, попадащи в обхвата на район за целенасочена подкрепа по посочения показател са Борован, Бяла Слатина, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман и Хайредин. Показателят е с високи стойности за община Козлодуй, заради по-високото заплащане на труда в АЕЦ „Козлодуй".

Диспропорциите между общините по този показател са също големи.

Показател 3: Общини със средно равнище на безработица над 105 на сто от средната стойност за страната за последните три години

Показателят отразява състоянието на пазара на труда и безработицата сред трудоспособното население на дадена община и като цяло - състоянието и възможностите на местната икономика да генерира работни места.

Състоянието на показателя средно за област Враца за референтния период е:

ЕКАТТЕ	Статистически зони, статистически райони, области и общини	Средно равнище на безработица за последните три години	Средно равнище на безработица над 105 на сто от средната стойност за страната за последните три години
BG	България	**10.1**	
VRC05	Борован	49.44	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC08	Бяла Слатина	27.4	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC10	Враца	10.4	Средно равнище на безработица под 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC20	Козлодуй	12.31	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC21	Криводол	33.6	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC27	Мездра	14.17	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC28	Мизия	23.29	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC31	Оряхово	24.55	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC32	Роман	27.56	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години
VRC35	Хайредин	33.5	Средно равнище на безработица над 105% от средната стойност за страната за последните три години

Общините, попадащи в обхвата на район за целенасочена подкрепа по посочения показател са: Борован, Бяла Слатина, Козлодуй, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман и Хайредин.

Най-ниските стойности на показателя са за община Враца – 10.4, а най-високите стойности са между 12.31 и 49.44.

Анализът показва стойности на равнището на безработица в общините Бороване, Бяла Слатина, Козлодуй, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман и Хайредин средно два пъти по-високо от това в община Враца.

Показател 4: Общини с коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години

Показателят отразява състоянието на структурата на населението и степента на зависимост на населението извън трудоспособна възраст, както и потенциала за развитие на човешкия капитал на дадена община.

Състоянието на показателя средно за област Враца е:

ЕКАТТЕ	Статистически зони, статистически райони, области и общини	Коефициент на възрастова зависимост за последните три години (%)	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
BG	България	**39.04**	
VRC	Враца	**70.43**	
VRC05	Бороване	112	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
VRC08	Бяла Слатина	80	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
VRC10	Враца	51	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
VRC20	Козлодуй	62	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
VRC21	Криводол	131	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
VRC27	Мездра	72	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
VRC28	Мизия	88	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
VRC31	Оряхово	85	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години
VRC32	Роман	91	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за

			страната за последните три години
VRC35	Хайредин	130	Коефициент на възрастова зависимост над 120 на сто от средната стойност за страната за последните три години

Общините, попадащи в обхвата на район за целенасочена подкрепа по посочения показател са: Борован, Бяла Слатина, Враца, Козлодуй, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман и Хайредин.

Показател 5: Общини с гъстота на населението под 70 души на един квадратен километър

Този показател отразява степента на заселване и количествените характеристики на населението на територията на дадена община, състоянието на урбанизационните процеси, миграцията на населението и възможностите за благоустрояване на населените места.

Състоянието на показателя за област Враца за 2011 г. има следното цифрово изражение:

EKATTE	Статистически зони, статистически райони, области и общини	Територия (кв.км)	Брой население (души)	Гъстота на населението (души/кв.км)*	Гъстота на населението под 70 души на един квадратен километър
BG	**България**	**111 002**	**7364570**	**66.35**	
BG31	**Северозападен**	**19 070**	**847138**	**44.42**	
VRC	**Враца**	**3619.7**	**186848**	**51.6**	
VRC05	Борован	212.07	5714	26.9	Под 70 души/1кв.км
VRC08	Бяла Слатина	572.4	24606	43.0	Под 70 души/1кв.км
VRC10	Враца	679	73894	108.8	Над 70 души/1кв.км
VRC20	Козлодуй	286	21180	74.1	Над 70 души/1кв.км
VRC21	Криводол	326	9390	28.8	Под 70 души/1кв.км
VRC27	Мездра	554	21748	39.3	Под 70 души/1кв.км
VRC28	Мизия	207	7570	36.6	Под 70 души/1кв.км
VRC31	Оряхово	329	11522	35.0	Под 70

					души/1кв.км
VRC32	Роман	303.5	6223	20.5	Под 70 души/1кв.км
VRC35	Хайредин	190.4	5001	26.3	Под 70 души/1кв.км

**Изчисленията са направени на базата на данни от НСИ за 2011 г.*

Общините, попадащи в обхвата на район за целенасочена подкрепа по посочения показател са: Борован, Бяла Слатина, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман и Хайредин.

Най-ниските стойности на показателя за общините от тази група са между 20.5 и 43, а най-високите стойности са между 74.1 и 108.8 души/1кв.км

Анализът показва много големи диспропорции в гъстотата на населението на общините Враца и Козлодуй спрямо стойностите на показателя за общините Борован, Бяла Слатина, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман и Хайредин.

Показател 6: Общини, в които над 30 на сто от населените места нямат изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център

Този показател отразява състоянието на пътната мрежа и възможностите за транспортен достъп до публични услуги, като и потенциала за икономическо развитие на дадена община.

Резултатите от проучването на Показател 6 посочват, че:

EKATTE	Статистически зони, статистически райони, области и общини	Общини, в които над 30 на сто от населените места нямат изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC05	Борован	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC08	Бяла Слатина	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC10	Враца	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC20	Козлодуй	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC21	Криводол	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC27	Мездра	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център

VRC28	Мизия	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC31	Оряхово	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC32	Роман	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център
VRC35	Хайредин	Няма населени места от общината без изградена пътна връзка с асфалтово покритие помежду си или с общинския център

Общините, попадащи в обхвата на район за целенасочена подкрепа по посочения показател са: Бороване, Бяла Слатина, Враца, Козлодуй, Криводол, Мездра, Мизия, Оряхово, Роман и Хайредин.

Показател 7: Общини, в които над 30 на сто от населените места са без изградена канализационна мрежа

С този показател се отразява степента на изграденост на канализационните системи и като цяло благоустрояването в населените места на дадена община, която степен оказва влияние върху условията на живот и труд на населението, възможностите за опазване на околната среда и предпазването от рисковете, свързани с здравето на хората, както и последиците от природни и технологични рискове.

Референтните стойности на показателя за общините от област Враца са:

ЕКАТТЕ	Статистически зони, статистически райони, области и общини	% на населените места с изградена канализационна мрежа	% на населените места без изградена канализационна мрежа	Общини, в които над 30 на сто от населените места са без изградена канализационна мрежа
VRC05	Бороване	0	100	Над 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа
VRC08	Бяла Слатина	82	18	Под 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа
VRC10	Враца	90	10	Под 30% от населените места в общината са без изградена канализационна

				мрежа
VRC20	Козлодуй	12	88	Над 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа
VRC21	Криводол	25	75	Над 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа
VRC27	Мездра	98	2	Под 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа
VRC28	Мизия	10	90	Над 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа
VRC31	Оряхово	58	42	Над 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа
VRC32	Роман	25	75	Над 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа
VRC35	Хайредин	0	100	Над 30% от населените места в общината са без изградена канализационна мрежа

Общините, попадащи в обхвата на район за целенасочена подкрепа по посочения показател са: Борован, Криводол, Козлодуй, Мизия, Роман, Оряхово и Хайредин.

Най-ниските стойности на показателя за общините от тази група са между 2 и 20%, а най-високите стойности са между 75 и 100 %.

Анализът показва много големи диспропорции в изградеността на канализационната мрежа в населените места на общините Бяла Слатина, Враца и Мездра спрямо изградеността на канализация в градовете и селата на общините Криводол, Козлодуй, Мизия, Роман и Оряхово. В общините Борован и Хайредин няма изградена канализация.

Показател 8: Общини, в които над 30 на сто от населените места ползват питейна вода с отклонение от качеството, прието като стандарт за страната, или имат режим във водоснабдяването за последните три години

Този показател отразява степента на изграденост на водоснабдителните системи и качеството на ползваните услугите в населените места на дадена община. Този показател има важно значение за установяване благосъстоянието на общините като цяло и влияе върху общия потенциал за тяхното развитие.

Състоянието на показателя за област Враца към 2011 г. има следното изражение:

ЕКАТТЕ	Статистически зони, статистически райони, области и общини	% водоснабдени населени места в общината	Общини, в които над 30 на сто от населените места ползват питейна вода с отклонение от качеството, прието като стандарт за страната, или имат режим във водоснабдяването за последните три години
VRC05	Борован	100	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество
VRC08	Бяла Слатина	100	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество
VRC10	Враца	100	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество
VRC20	Козлодуй	100	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество
VRC21	Криводол	100	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество
VRC27	Мездра	100	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество
VRC28	Мизия	100	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество
VRC31	Оряхово	97	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество

VRC32	Роман	77	Няма населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество
VRC35	Хайредин	100	Има населени места на общината, които да ползват питейна вода с отклонено качество

Централно водоснабдяване имат 99% от населените места в областта с изключение на с. Галово, с. Средни рът и с. Марково равнище. По отношение на Показател 8, само община Хайредин има наличе на населени места, които ползват питейна вода с отклонение от качеството или има режим във водоснабдяването за последните три години.

ЕКАТТЕ	Община	Показатели за определяне на районите за целенасочена подкрепа								
		Показател 1	*Показател 2*	*Показател 3*	*Показател 4*	*Показател 5*	*Показател 6*	*Показател 7*	*Показател 8*	
БVRC05	Борован	Попада	Попада	Попада	Попада	Попада	Не попада	Попада	Не попада	6
VRC08	Бяла Слатина	Попада	Попада	Попада	Попада	Попада	Не попада	Не попада	Не попада	5
VRC10	Враца	Попада	Не попада	Не попада	Попада	Не попада	Не попада	Не попада	Не попада	2
VRC20	Козлодуй	Попада	Не попада	Попада	Попада	Не попада	Не попада	Попада	Не попада	4
VRC21	Криводол	Попада	Попада	Попада	Попада	Попада	Не попада	Попада	Не попада	6
VRC27	Мездра	Попада	Попада	Попада	Попада	Попада	Не попада	Не попада	Не попада	5
VRC28	Мизия	Попада	Попада	Попада	Попада	Попада	Не попада	Попада	Не попада	6
VRC31	Оряхово	Попада	Попада	Попада	Попада	Попада	Не попада	Попада	Не попада	6
VRC32	Роман	Попада	Попада	Попада	Попада	Попада	Не попада	Попада	Не попада	6
VRC35	Хайредин	Попада	Попада	Попада	Попада	Попада	Не попада	Попада	Попада	7

В резултат на направените проучвания, районите за целенасочена подкрепа в област Враца имат следния териториален обхват:

Област	Категория	Териториален обхват на РЦП
Област Враца	II	Хайредин
	III	Борован, Криводол, Мизия, Оряхово и Роман
	IV	Мездра и Бяла Слатина
	V	Козлодуй
	VII	Враца

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Критериите за оценка на изпълнението дават възможност за изграждането на детайлна рамка, на чиято база да бъде следено постигането на очакваните резултати от мерките/ дейностите/ /приоритетите/ стратегическите цели, за да бъде постигната визията на Областната стратегия за развитие на област Враца. По този начин ще имаме основа за извършване на обективна оценка за напредъка по изпълнението на стратегията на междинния и финалния етап от нейното изпълнение.

Стратегически цели	Приоритети	Мерки	Индикатори за изпълнение
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НАКОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА.	**Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес.**	**Мярка 1.1.1.** Подкрепа за технологично обновление на МСП	• Обем на инвестициите в технологично обновяване на предприятията • Договори за трансфер, въвеждане на иновационни технологии и производства, научно обслужване с организации извършващи НИОРД • Брой регистрирани патенти/ полезни модели от местни фирми
		Мярка 1.1.2. Повишаване капацитета на МСП за разработване и управление на проекти	• Брой проекти на МСП
		Мярка 1.1.3. Разширяване и подобряване предлагането на онлайн услуги от администрациите за фирмите и гражданите. Развитие на системи за интегрирано обслужване на МСП на територията на областта.	• Брой създадени и работещи интегрирани системи за обслужване на МСП • Брой онлайн услуги за МСП • Брой МСП ползващи системите
		Мярка 1.1.4. Подкрепа за подобряване достъпа до нови пазари на МСП	• Брой местни предприятия изнасящи продукцията си на външни пазари • Брой предприятия обединени в браншови

			организации и/или клъстери/ вериги на доставките
		Мярка 1.1.5. Подкрепа за дейности и проекти насочени към въвеждане, използване и достъп до информационни и комуникационни технологии.	• Обем на инвестициите в подобряване ИКТ средата в предприятията • Брой предприятия предлагащи/ ползващи онлайн пазари/ потребители
		Мярка 1.1.6. Строителство/ реконструкция/ рехабилитация на улици или малки участъци от местни пътища, осигуряващи достъп до и в индустриалните и бизнес зони, електроснабдяване, публично осветление, връзки към газоснабдителна, водоснабдителна и канализационна мрежа в рамките на бизнес зоните и терените и др.	• Дължина новоизградена /рехабилитирана техническа инфраструктура в километри. • Брой зони за бизнес в региона с подобрена/ новоизградена свързваща инфраструктура към и от тях.
		Мярка 1.1.7. Строителство, възобновяване, рехабилитация, реконструкция и ремонт на съществуващи/ изграждане на нови индустриални зони.	• Брой функциониращи индустриални зони
		Мярка 1.1.8. Подобряване капацитета на МСП за участие в обществени поръчки.	• Брой участия в европейски и местни тръжни процедури
	Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери.	**Мярка 1.2.1.** Поддържане и развитие на благоприятната среда по отношение местните данъци, такси, административно обслужване и консултиране на МСП, особено онези, които стартират своята дейност.	• Брой новоразкрити МСП • Обем на инвестициите за разкриване на нови производства в областта
		Мярка 1.2.2. Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в района, включително чрез инициативи за създаване на бизнес инкубатори и паркове. Популяризиране План за трансфер на добра практика INNOTEX, реализирана в гр. Рубе, Франция за създаване на център за бизнес инкубиране на фирми от текстилния сектор, разработен от Агенция за регионално икономическо развитие – Враца, партньор по	• Брой новосъздадени микро и малки фирми в района • Брой действащи бизнес инкубатори и паркове

		международен проект PLUSTEX – „Усвояване на политики за отключване на умения в сектор Текстил", съфинансиран по Програма Интеррег IV С.	
		Мярка 1.2.3. Подпомагане процеса на пазарна информация и търговски контакти с местни и чуждестранни фирми.	• Брой панаири, тържища и изложения организирани, провеждани и осъществявани в областта. • Брой местни производители подпомогнати за участие в престижни национални и международни мрежи и форми за промоция и обмен на информация за произвеждани продукти
		Мярка 1.2.4. Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда.	• Брой социални предприятия и форми на социално предприемачество в областта • Брой ПЧП реализирани за осъществяване на социални предприятия и форми на социално предприемачество в областта
		Мярка 1.2.5. Подпомагане процеса на изграждане на регионални клъстери и бизнес мрежи. Възстановяване на бубарството като традиционен отрасъл чрез партньорство с текстилен клъстер "Коприна".	• Брой регистрирани местни клъстери и бизнес мрежи • Брой реализирани публично-частни партньорства
	Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности.	**Мярка 1.3.1.** Създаване на общ бранд и промотиране на местните предимства за развитие на бизнес	• Брой общи промоционални и информационни събития организирани и проведени • Изготвени икономически и/или маркетингови профили
		Мярка 1.3.2. Подкрепа за подобряване качеството на работната сила в областта.	• Брой работници и служители преминали обучения за квалификация, преквалификация или добиване на ключови компетентности и умения на годишна база.
		Мярка 1.3.3. Подкрепа за създаването на условия за	• Брой осъществени инвестиционни проекти за

		развитието на нов бизнес, чрез участие и осъществяване на схеми за публично-частно партньорство.	развитие или разкриване на бизнес зони и технологични паркове • Брой осъществени публично-частни партньорства
		Мярка 1.3.4. Осъществяване на местните и областни политики за диверсификация на инвестициите във ВЕИ.	• Брой инвестиционни проекти за изграждане на съоръжения и инсталации осигуряващи енергия от ВЕИ • Брой производители на енергия от ВЕИ в региона
	Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма	**Мярка 1.4.1.** Насърчаване сдружаването на производителите и участниците във веригата за предлагане на земеделски продукти и храни за въвеждане на нови технологии.	• Брой регистрирани сдружения • Брой проекти за въвеждане на нови технологии
		Мярка 1.4.2. Подкрепа за модернизирани и технологично обновени стопанства и инфраструктура в отрасъла.	• Обем на инвестициите в технологично обновление на стопанствата в региона • Брой стопанства с обновена инфраструктура • Брой стопанства ползващи съвременни технологии
		Мярка 1.4.3. Подкрепа за изграждане на преработващи предприятия и тържища за селскостопанска продукция, със съпътстваща инфраструктура, с фокус върху зеленчукопроизводството и овощарството.	• Брой изградени преработващи предприятия за селскостопанска продукция • Брой изградени тържища за селскостопанска продукция
		Мярка 1.4.4. Обучения, консултации и информация на земеделските производители и животновъдите относно възможностите на общата селскостопанска политика, превенция на рисковете свързани с климатичните промени и развитие на биологичното земеделие, особено в райони близо или в защитени по НАТУРА 2000 територии.	• Брой земеделски производители включени и завършили обучения в посочените области • Брой стопанства развиващи биоземеделие • Брой клъстери/ сдружения на местни производители предлагащи биопродукти

		Мярка 1.4.5. Насърчаване на младите и образовани специалисти за започване на собствен бизнес в областта на земеделието и животновъдството	• Брой стопанствата и производители на селскостопанска продукция управлявани от хора под 35 годишна възраст • Брой на стопанствата, фермите и производителите в земеделския сектор наели и ползващи млади специалисти
		Мярка 1.4.6. Подкрепа за разработване и реализиране на програми, за преквалификация и реализация на трайно безработни лица в селското стопанство, включително чрез консултации за започване на собствен бизнес и разработване на проекти в тази посока.	• Брой програми разработени и осъществени • Брой проекти за започване на собствен бизнес
		Мярка 1.4.7. Насърчаване и развитие на поливното земеделие и хидромелиорациите в региона, инвестиции в инфраструктура и устойчиво ползване на нови или съществуващи водоизточници.	• Брой сдружения за развитие на поливното земеделие • Брой възстановени/ новоизградени хидромелиоративни съоръжения и системи.
		Мярка 1.4.8. Насърчаване ползването на ВЕИ в селското стопанство	• Брой ферми, стопанства и преработвателни предприятия ползващи енергия от ВЕИ • Брой ферми, стопанства и преработвателни предприятия имащи собствени инсталации за енергия от ВЕИ
		Мярка 1.4.9. Подкрепа и насърчаване чуждестранните инвестиции в областта на земеделието и оползотворяване на пустеещите земи.	• Размер на чуждестранните инвестиции в развитието, създаването или модернизирането на земеделски стопанства, ферми и преработващи предприятия • Декари пустеещи земи включени в разкрити, модернизирани или подкрепени с чуждестранни инвестиции земеделски стопанства и ферми. • Брой съвместни предприятия с чуждестранно

			участие в сектора на земеделието
		Мярка 1.4.10. Дейности за поддържане и съхраняване на горското богатство и създаване на нови гори върху пустеещи земи и ерозиращи терени.	• Декари нови гори създадени върху пустеещи и ерозиращи терени • Размер на инвестициите насочени към създаване, поддръжка, опазване и използване на горските масиви в региона
		Мярка 1.4.11. Реставрация и съхранение на културното и историческо наследство, подобряване на туристическата инфраструктура.	• Брой реставрирани/ рехабилитирани/ възстановени обекти на историческото наследство в региона. • Размер на инвестициите в реставрация и поддръжка на културното и историческото наследство, както и поддръжка на свързаната туристическа инфраструктура.
		Мярка 1.4.12. Подкрепа за развитие на нови и разнообразяване на съществуващите туристически продукти и пакети.	• Брой туристически продукти и пакети. • Размер на приходите от нощувки в региона • Брой на туристите посетили региона на годишна база
		Мярка 1.4.13. Развитие на природни, културни и исторически атракции, както и създаване на нови такива.	• Брой атракции ползващи природни, културни и исторически обекти в областта – създадени • Размер на инвестициите в нови туристически атракции

		Мярка 1.4.14. Подкрепа за междуинституционалното, международното и териториалното сътрудничество за развитието на устойчивия туризъм, включително чрез развитие на подходяща туристическа инфраструктура, образователни и интерпрепативни услуги, информационни центрове и масиви.	• Брой партньорски проекти за развитие на устойчив туризъм в областта • Брой съвместни продукти и пакети разработени и предлагани на туристически пазар • Брой на чуждите туристи посетили региона
		Мярка 1.4.15. Подкрепа за развитието и популяризирането на дейности и продукти в сферата на културата.	• Брой и вид нови културни продукти предлагани в областта
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ.	**Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта.**	**Мярка 2.1.1.** Насърчаване и подкрепа на взаимодействието между образователните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към пазара на труда.	• Брой организирани и проведени срещи между образователните институции и бизнеса.
		Мярка 2.1.2. Подкрепа за развитие и създаване на трайни форми за участие на бизнеса в процеса на обучение, особено – в процеса на обучение в професионалните гимназии.	• Брой младежи включени в наставнически програми и програми за практическо обучение • Брой училища с договори за осъществяване на практики и наставнически обучения в областта
		Мярка 2.1.3. Развитие на професионалното образование в областта на земеделието и свързаните дейности.	• Брой училища, осъществяващи практики и обучения в областта на земеделието и свързаните дейности • Брой организирани и проведени срещи със специалисти в областта на земеделието
		Мярка 2.1.4. Създаване на достъпна среда, педагогическа и психологическа подкрепа за образователната интеграция на деца с увреждания и проблеми в развитието в училищата по местоживеене.	• Брой деца с увреждания и проблеми в развитието учещи в общообразователните училища по местоживеене
		Мярка 2.1.5. Подкрепа за създаване на устойчиви модели на работа с деца/ младежи в риск от отпадане от	• Брой услуги за деца и младежи от целевите групи

		училище/ отпаднали от училище и деца/ младежи с проблемно поведение, включително превенция, между училища, неправителствени организации, родители и близки.	функциониращи в училищата/ общността • Брой учебни и творчески форми за превенция и преодоляване на рисковото поведение и риска от отпадане при деца и младежи в училищата от областта • Брой деца и младежи напуснали системата • Брой противозаконни деяния на малолетни и непълнолетни лица по общини и в областта
		Мярка 2.1.6. Подкрепа за създаване и развитие на форми подкрепящи участието и изявата на деца с творчески заложби и интерес към изкуствата в рамките на училищата детските школи по изкуствата, клубове по интереси, или чрез изнесени училищни форми за образование и обучение, включително в партньорство с НПО и младежки организации.	• Брой форми за творческа и личностна изява на деца със заложби и интерес към изкуствата • Брой творчески/ културни изяви/продукти разработени от деца и младежи с творчески заложби и интерес към изкуството
		Мярка 2.1.7. Подкрепа и стимулиране на младежкото доброволчество и участие в Европейската доброволческа служба.	• Брой доброволчески организации създадени и работещи в областта • Брой доброволчески кампании и програми осъществени на територията на областта. • Брой услуги и организации ползващи доброволчески труд в областта
		Мярка 2.1.8. Подкрепа за развитието на младежки дейности и насърчаване на техните творчески заложби, в танцови, певчески, и други колективи и младежки организации.	• Брой неформални и самостоятелни форми за учене, до които имат достъп децата и младежите в областта • Брой младежки инициативи осъществени • Брой проекти фокусирани върху развитието на

			младежите в областта осъществени.
		Мярка 2.1.9. Подкрепа и стимулиране на дейности, програми и инициативи насочени към ученето през целия живот за заети, безработни или възрастни лица.	• Брой лица включени в различни форми за учене през целия живот на територията на областта и по общини. • Брой образователни услуги свързани с ученето през целия живот достъпни. • Брой организации предлагащи услуги свързани с ученето през целия живот.
		Мярка 2.1.10. Продължаване и подкрепа за действия на местните и училищни власти за обновяване и изграждане на материално-техническата база, включително ИКТ инфраструктурата, разширяване, изграждане и подобряване на спортните съоръжения и салони, както и прилагане на инфраструктурни решения, които ще позволят прилагането на целодневни форми на обучение за учениците от I до IV клас, включително осигуряване на места за почивка и столово хранене.	• Брой училища с обновена материално-техническа база. • Брой компютри в едно училище • Брой обновени спортни площадки и салони в училищата • Брой училища предлагащи целодневни форми на обучение в областта и по общини • Брой училища с осигурени места за почивка и столово хранене в областта и по общини
		Мярка 2.1.11. Подкрепа и продължаване на действията за създаване на модерен сграден фонд и материално-техническа база на детските ясли и градини по общини в областта.	• Брой обновени, рехабилитирани и разширени сгради на детски градини и ясли. • Брой детски ясли и градини с обновена материално-техническа база.
		Мярка 2.1.12. Подобряване качеството на здравното обслужване и осигуряване достъп на всеки гражданин до здравна помощ и услуги.	• Брой лекари и стоматолози на 10 000 души. • Брой лекарски практики и стоматологични кабинети в 1 населено място.

			• Съотношение лекари: медицински специалисти по здравни грижи
		Мярка 2.1.13. Изграждане на Хоспис на територията на област Враца, съгласно предвиденото в Националната здравна карта в Здравен район Враца лечебно заведение за извънболнична помощ от такъв тип.	• Изграден хоспис
		Мярка 2.1. 14. Подкрепа и осигуряване на местни и областни програми и мерки свързани с намаляване на основните рискови фактори за здравето на населението, профилактика и лечение на социално значимите заболявания за региона.	• Ниво на смъртността причинена от хронични или социално значими заболявания в областта • Брой на децата и младежите с наднормено телесно тегло, гръбначни изкривявания, нарушения в двигателния режим и т. в. • Брой услуги и дейности свързани с профилактиката и лечението на социално значими заболявания в региона.
		Мярка 2.1.15. Създаване на условия и стимули за развитие на масовия спорт и повишаване физическата култура на населението.	• Брой рехабилитирани, реконструирани и/или новопостроени спортни съоръжения и стадиони в населените места. • Брой детски площадки в населените места на региона. • Брой и дължина в километри на велосипедни алеи и съоръжения за скейтборд, ролери и т.н.
		Мярка 2.1.16. Доставка на подходящо оборудване и строително-ремонтни работи за сградите/ помещенията на лечебни заведения.	• Брой и вид новодоставено оборудване • Брой рехабилитирани/ обновени сгради • Брой и вид нови медицински услуги
		Мярка 2.1.17. Продължаване изпълнението на мерките за деинституционализация и развитие на услуги в	• Брой услуги в общността за деца, самотни майки и възрастни хора с различни увреждания и уязвими

		общността с цел преодоляване на социалното изключване и изолация.	групи • Брой обучени и предлагащи социални услуги в общността лица и експерти
		Мярка 2.1.18. Инвестиции в интегрирани услуги за ранно детско развитие (за деца от 0 до 7 г.) и за подобряване на медико-социалните грижи за деца.	• Брой интегрирани услуги за ранно детско развитие осъществени • Брой центрове за медико- социални услуги за деца с подобрена среда, оборудване и квалифициран персонал.
		Мярка 2.1.19. Насърчаване и продължаващо развитие на приемното родителство, грижите за самотни възрастни хора или хора с увреждания в семейна среда.	• Брой приемни семейства в областта • Брой деца ползващи приемна грижа в областта • Брой услуги за самотни възрастни хора и хора с увреждания в семейна среда
		Мярка 2.1.20. Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на социална инфраструктура,	• Брой новопостроени/ рехабилитирани/ ремонтирани сгради за предоставяне на социални услуги. • Брой социални услуги и институции с обновено/ ново оборудване
	Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда.	**Мярка 2.2.1.** Подкрепа на дейности за осигуряване заетост на младите хора.	• Брой млади хора включени в програми за професионално обучение и придобиване на трудов стаж • Брой наставнически/ стажантски програми предлагани от бизнеса за младите хора
		Мярка 2.2.2. Действия и проекти за подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение.	• Дял на неграмотните и без професия хора от уязвими групи

			• Брой на безработните хора от уязвими групи
		Мярка 2.2.3. Подкрепа за създаване, развитие и предлагане на програми и услуги за активиране, ориентиране, обучение и заетост.	• Дял на трайно безработните лица • Брой услуги за активиране, ориентиране, обучение и заетост функциониращи на територията на областта. • Брой безработни лица включени в обучения за придобиване на професионална квалификация, включително – практики.
		Мярка 2.2.4. Подкрепа и действия за повишаване адаптивността на работещите, особено – работещите бедни.	• Брой обучения за повишаване адаптивността на работещите достъпни и функциониращи в областта • Брой проекти и инициативи реализирани от предприятия и организации за повишаване знанията и уменията на заетите • Брой заети преминали обучения за повишаване знанията и уменията им
	Приоритет 2.3. Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.	**Мярка 2.3.1.** Насърчаване на професионалното образование сред безработни роми без образование, лица с намалена работоспособност и в неравностойно социално положение.	• Брой представители на уязвими групи завършили професионално образование • Брой програми за професионално образование на представители на уязвими групи
		Мярка 2.3.2. Подкрепа и насърчаване на действия за създаване на социални предприятия и проекти насочени към превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.	• Брой социални предприятия • Брой осъществени проекти за разкриване и подобряване дейността на социалните предприятия
		Мярка 2.3.3. Подкрепа и насърчаване при осигуряването на достъпна училищна, работна и публична среда за	• Брой публични сгради достъпни за хората с увреждания

		хората с увреждания.	
	Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление.	**Мярка 2.4.1** Предоставяне на интегрирани услуги на гражданите и бизнеса на всички нива на местно управление.	• Брой функциониращи системи за интегрирани услуги за граждани и бизнес
		Мярка 2.4.2. Инвестиции в ИТ инфраструктура и въвеждане/ разширяване на електронното управление, както и създаване на Центрове за информация и обслужване на граждани (където ги няма).	• Центрове за информация и обслужване на граждани във всички общини на територията на областта • Брой предоставяни електронни услуги от общините • Брой действащи системи/ механизми за обратна връзка с потребителите на административни услуги
		Мярка 2.4.3. Подкрепа за системни действия и програми за повишаване на квалификацията на работещите в областната и общинските администрации.	• Брой анкети оценяващи работата на общинските и областната администрации.
		Мярка 2.4.4 Усъвършенстване на капацитета за разработване и управление на проекти, финансирани от ЕС.	• Брой проведени обучения и курсове
		Мярка 2.4.5. Разширяване капацитета на местните власти за прилагане принципа на партньорство и стимулиране на междуобщинското сътрудничество.	• Брой партньорства създадени на местно ниво
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА.	**Приоритет 3.1. Развитие на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до тях**	**Мярка 3.1.1.** Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова железопътна инфраструктура в областта.	• Километри рехабилитирана/ изградена нова железопътна инфраструктура.
		Мярка 3.1.2. Доизграждане на скоростен път Мездра – Ботевград и обходен път Враца като част от коридор №4 от европейската TEN-T мрежа	• Километри изградени скоростни пътища на територията на областта.
		Мярка 3.1.3. Основен ремонт на отсечки от първокласната, второкласната и третокласна	• Километри ремонтирани отсечки от първокласната, второкласната и третокласната пътна мрежа

		републиканска пътна мрежа.	
		Мярка 3.1.4. Рехабилитация на общинската пътна мрежа на територията на област Враца.	• Километри рехабилитирана общинска пътна мрежа
		Мярка 3.1.5. Подготовка и изграждане на мост над река Дунав в района на Оряхово – Бекет.	• Проектна документация за изграждане на мостовото съоръжение • Обем на осигурените средства за изграждане на моста
		Мярка 3.1.6. Изграждане на междуобщински път, свързващ пристанище Мизия с път II-15 и регионално депо за битови отпадъци - Оряхово- Мизия.	• Обем на вложени средства
		Мярка 3.1.7. Рехабилитация и повишаване на капацитета на пристанище Оряхово.	• Брой обслужени кораби • Брой обслужени пътници • Обем обработени товари
		Мярка 3.1.8. Изграждане и рехабилитация на водопроводната мрежа.	• Километри изградена/рехабилитирана водопроводна мрежа.
		Мярка 3.1.9. Разширяване битовата и промишлена газопреносна мрежа в общините на областта и изграждането съоръжения и централи за производство на енергия от ВЕИ.	• Км изградена газопреносна мрежа • Брой съоръжения и централи за производство на енергия от ВЕИ
		Мярка 3.1.10. Продължаване и подкрепа на действията за подобряване енергийната ефективност на обектите от публичната и частната инфраструктура.	• Брой обекти с реализирани мерки за енергийна ефективност.
		Мярка 3.1.11. Подкрепа и насърчаване на инвестиции,	• Брой домакинства и фирми ползващи

		осигуряващи висококачествени и нови видове услуги за комуникация, пренос на данни и интернет.	широколентов интернет
	Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие.	**Мярка 3.2.1.** Изграждане на пречиствателни станции в населените места от областта.	• Брой изградени пречиствателни станции за питейни води действащи в областта.
		Мярка 3.2.2. Изграждане/ довършване изграждането на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ, на всички населени места с население над 2 000 еквивалент жители.	• Км изградена канализация • Брой изградени ПСОВ
		Мярка 3.2.3. Проектиране и изграждане на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ, на всички населени места с население под 2000 еквивалент жители.	• Км изградена канализация • Брой изградени ПСОВ
		Мярка 3.2.4. Оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за управление на отпадъците.	• Брой действащи интегрирани системи за управление на отпадъци.
		Мярка 3.2.5. Подкрепа и инвестиции в ефективни системи и дейности за контрол над битовите замърсявания на земеделски земи, речни корита и други терени, както и за ликвидиране на нерегламентираните сметища възникнали от това.	• Брой ликвидирани стари замърсявания • Брой рекултивирани терени
		Мярка 3.2.6. Подкрепа за обучения и инвестиции за въвеждане на екологосъобразни дейности и производства.	• Брой предприятия въвели еколосъобразни технологии и производства • Брой земеделски производители прилагащи опазващи околната среда технологии
		Мярка 3.2.7. Подпомагане проучванията, в това число– археологически, на местното историческо наследство, както и дейностите за неговото устойчиво интегриране в културни и туристически продукти.	• Брой проекти за проучване на местното историческо наследство • Брой исторически и археологически обекти

			включени успешно в различни туристически и културни продукти
		Мярка 3.2.8. Подпомагане дейността на местните културни институти.	• Брой проекти за съхраняване на уникални местни културни продукти • Брой уникални местни културни продукти интегрирани в местни или областни туристически продукти • Брой нови културни продукти
		Мярка 3.2.9. Инвестиции в екологосъобразна инфраструктура, включително в обекти по Натура 2000 и други територии за насърчаване на опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемните услуги.	• Брой проекти разработени и осъществени за изграждане на екологосъобразна инфраструктура
		Мярка 3.2.10. Насърчаване и подкрепа за развитие на капацитета и партньорствата за устойчиво управление на защитените територии и биоразнообразието.	• Брой партньорски проекти за опазване природно богатство и биоразнообразие
	Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта.	**Мярка 3.3.1.** Подобряване качествата на градската и агломерационната среда чрез инвестиции на база интегрирания план за градско възстановяване и развитие/ действия за изработването и осигуряването на инвестиции по интегрирани планове за възстановяване и развитие на градовете Враца, Мездра, Козлодуй.	• Брой интегрирани планове за градско възстановяване и развитие • Брой реализирани проекти по интегрираните планове за градско развитие
		Мярка 3.3.2. Стимулиране ролята на малките общинските центрове Борован, Криводол, Мизия, Роман, Хайредин чрез разширяване на предоставяните услуги и създаване на работни места, включително чрез изграждане на транспортна и комуникационна свързаност с околните им населени места. Подобряване качеството на средата и живота.	• Брой проекти за подобряване качеството на средата и живота в селските райони. • Брой проекти за транспортна и комуникационна свързаност на малките градове и общински центрове с околните им населени места.
		Мярка 3.3.3. Подобряване на информационното	• Създадени бази данни свързани с регионалното и

		осигуряване на процесите, свързани с планирането и управлението на територията.	местно планиране • Изградена ГИС система с детайлна информация за общините и областта
		Мярка 3.3.4. Подкрепа, насърчаване и действия на публичните власти за развитие на широколентова инфраструктура.	• Брой проекти насочени към преодоляване на цифровата изолация
		Мярка 3.3.5. Подкрепа и инвестиции в разнообразяване на икономиката в селските райони на областта.	• Брой МСП създадени и работещи в селските райони на областта • Равнище на заетостта в селските райони
		Мярка 3.3.6. Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство.	• % от населението в селските райони с осигурено водоснабдяване, канализация, пречистване на питейната и отпадните води. • % население в селските райони с достъп до административни, образователни, медицински и социални услуги в общността.
		Мярка 3.3.7. Подобряване на мрежата от общински пътища в селските райони за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места.	• Километри новоизградени/ рехабилитирани общински пътища в селските райони
		Мярка 3.3.8. Насърчаване публично-частното партньорство за реализация на стратегии за местно развитие - улесняване на изпълнението на интегрирани стратегии за местно развитие с формирането на местни инициативни групи.	• Брой местни инициативни групи с одобрени и финансирани стратегии за местно развитие
	Приоритет 3.4. Развитие на териториалното	**Мярка 3.4.1.** Подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, съвместно управление на рискове и	• Брой съвместни проекти за подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности и

	сътрудничество	опазване на околната среда.	съвместно управление на рисковете и опазване на околната среда изпълнени.
		Мярка 3.4.2. Разработване на интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии и ефективни механизми за регионална координация.	• Брой интегрирани стратегически планови документи осъществени
		Мярка 3.4.3. Активизиране на трансграничните контакти и разширяване на сътрудничеството за постигане на интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседните гранични райони.	• Брой съвместни проекти реализирани в сферата
		Мярка 3.4.4. Създаване и разширяване на международните партньорства и сътрудничества със заинтересовани страни в региона на река Дунав за изпълнение на приоритетите на Дунавската стратегия.	• Брой международни партньорства • Брой международни проекти • Функциониращи транспортни и комуникационни мрежи, съвместни системи за ранно предупреждение и предпазване от технологични и природни рискове, мрежи за трансфер на технологии и знание между партньорите. • Брой реализирани международни инициативи за опазване на околната среда.
		Мярка 3.4.5.Интегриране на област Враца с цялата територия към програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия по Инструмента за предприсъединителна помощ като фактор за засилване на общата конкурентоспособност и разширяване на териториалното сътрудничество и установено партньорство с прилежащите райони от Република Сърбия.	• Област Враца, интегрирана територия към програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия по Инструмента за предприсъединителна помощ
	Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на	**Мярка 3.5.1.** Насърчаване, подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и	• Брой инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и ерозията, укрепване на свлачища и речни брегове

	последствията от климатичните промени. Управление на рисковете.	ерозията, укрепване на свлачища и бреговата ивица на реките в областта, включително река Дунав (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения), борба с бреговата ерозия, изграждане на малки по обем преливници, бентове и други, възстановяване и изграждане на дренажни съоръжения и инфраструктура.	осъществени. • Брой съоръжения за превенция на рисковете от природни бедствия възстановени/ новоизградени.
		Мярка 3.5.2. Подготовка и изпълнение на проекти и контролни системи за ограничаване на добива на инертни материали от речните корита, провеждане на дейности, ограничаващи ерозията в речните тераси, вследствие на добив на инертни материали.	• Брой функциониращи системи за контрол и ограничаване добива на инертни материали от речните корита • Обем на инвестициите за ограничаване на ерозията на речните тераси в резултат от добива на инертни материали.
		Мярка 3.5.3. Разработване на общински планове и осигуряване на инвестиции за мерките по тях свързани с превенция на риска от наводнения съобразно Доклада за оценка на риска от наводнения в Дунавския район.	• Брой действащи общински планове за превенция на наводнения в населените места • Брой мерки на общинските планове за превенция на наводненията изпълнени.
		Мярка 3.5.4. Подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху анализ, оценка и създаване на системи за управление на риска от природни бедствия и аварии, включително чрез инвестиции в съоръжения и технически средства в общините и областта.	• Брой анализи и оценки на риска от бедствия и аварии в общините и областта изготвени. • Брой системи за управление на риска от природни бедствия и аварии изградени.

VII. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ

Планирането за следващият програмен период следва да е подчинено на Новите стратегически направления и изисквания във връзка с планирането и програмирането на регионалното развитие в периода 2014 - 2020 г. и трите взаимнозависими приоритета:

- ***Интелигентен растеж:*** изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации – Този приоритет акцентира върху стимулиране на иновациите, развитието на образованието (водеща инициатива на ЕС „Младеж в движение") и цифровото общество.
- ***Устойчив растеж:*** насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите – Този приоритет акцентира на върху подобряване качеството на климата, енергия и мобилност, конкурентоспособност.
- ***Приобщаващ растеж:*** стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване - Този приоритет акцентира на върху заетостта и уменията, и борбата с бедността.

Общинските планове за развитие се разработват в съответствие с чл. 13 на ЗРР и определят средносрочните цели и приоритети за развитието на дадена община в съответствие с областната стратегия за развитие. Те са едни от най-важните планови документи в йерархичната система от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, регламентирани със Закона за регионалното развитие.

Без да нарушава принципите на местното самоуправление, Областната стратегия за развитие на област Враца за периода 2014 г. – 2020 г. има за задача да очертае стратегическите насоки, с които общинските планове за развитие трябва да се съобразят. В нея са идентифицирани общи проблеми и потребности и са определени общи цели и приоритети за балансирано и устойчиво развитие на цялата територия, като общините следва по подходящ начин да отразят и да интегрират тези цели и приоритети в своите собствени планове за развитие.

Изборът на приоритетите и целите за развитие на общините от област Враца трябва да бъде съобразен с очертаната в Стратегията за развитие стратегическа рамка. Приоритетите на общинските планове за развитие не трябва да обхващат всички приоритети на Областната стратегия за развитие, а само тези, които имат пряко отношение към развитието на общината, съгласно нейната специфика. В процеса на разработване на общинските планове за развитие се определя конкретния начин за интегриране на общите за областта цели и приоритети на регионалното развитие, като всяка една община може да направи своя избор и да адресира само част от приоритетите, които имат пряко отношение към развитието на общината съгласно нейната специфика.

Ключов момент при разработването на плановете за следващия програмен период е обективното отразяване на основните конкурентни предимства на всяка една община и подчертаването на нейната идентичност. Всеки един от ОПР на общините от област Враца, според своята характеристика трябва да включва области на интервенция, определени като най-важните за съответната

община, изведени в стратегическите документи на европейско (Стратегия „Европа 2020", Териториалния дневен ред 2020 г. на Европейския съюз и др.), национално (Национална програма „България 2020", НСРР 2012-2022 г., Националната програма за реформи 2012 г. – 2020 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 г.-2025 г., Дунавска стратегия, секторни стратегии и др.) и на регионални нива (РПР на СЗР и ОСР на област Враца), подкрепени от политиката на сближаване на ЕС и националната политика за регионално развитие. В тази връзка следва да се осигури подходящо съответствие на приоритетите на общинските планове за развитие с приоритетите и на оперативните програми за следващия програмен период, по които всяка община би могла да бъде бенефициент по отделни операции.
Също така, особено важно е Общинските планове 2014-2020 г. да са логично продължение на плановете от настоящия програмен период, да бъдат взети под внимание междинните оценки на плановете за развитие (за общините, в които са изготвяни) и да отразяват приоритетите на общинските секторни политики.
Съгласно Закона за регионалното развитие, общинските планове за развитие трябва да съдържат следните структурни елементи:

- Анализ на икономическото и социалното развитие на общината;
- Целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;
- Индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
- Индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- Необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;
- Предварителната оценка на плана.

VII.1. ОБЩИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ

Приоритетизирането и целеполагането са стратегически политически процеси, които следва да се съобразят със следните ориентири:

- ***Укрепване на базата от знания за постигане на растеж:*** конкурентоспособната икономика изисква значителни инвестиции в изследвания, технологично развитие, иновации, знания и умения и подобрен достъп до финансиране, като се изграждат интерактивни връзки между водещите технологични райони и изоставащите региони;
- ***Подобряване на условията за свързаност и зелена икономика:*** регионалната политика може да играе ключова роля за преминаването към нисковъглеродна икономика и подобряване качеството на околната среда чрез подпомагане на устойчивия транспорт и ИКТ инфраструктурата за осигуряване на свързаност на изоставащите с по-развитите райони и зони и подобрена екологична инфраструктура. Тези

инвестиции трябва да бъдат „климатично сигурни" – с ниски въглеродни емисии и енергийно ефективни на базата на иновативни технологии;

- ***Насърчаване на заетостта и социалното включване/ кохезия:*** глобалните социално-икономически и екологични промени са предизвикателство пред трудовия пазар и социалната интеграция, като политиката за развитие трябва да подкрепя по-висока заетост и нови начини за справяне с нарастващата безработица едновременно с насърчаване на самонаемането, придобиването на нови умения и подпомагане на социалното включване на уязвимите групи от населението.

Целите трябва да са свързани и да допринасят за полицентричното, устойчиво и балансирано териториално развитие, интегрираното икономическо, социално и екологично обновяване и развитие на общините от област Враца. Преимущество трябва да се даде на силните страни на всяка една от общините, и да се прилагат мерки, които ще доведат до териториалната интеграция и координация на политиките, опазването на природните и културни ценности и адаптирането към глобалните изменения на климата. Всички действия трябва да водят до засилване на връзките между градските и селските райони на всички равнища, чрез подобряване на достъпността и възможността за работа и подкрепа на периферните и слабо населени райони.

С оглед пълноценното използване на силните страни и потенциалите на дадена община и концентрацията на ресурс от различно естество (финансови, административни) и различни източници (кохезионна политика на ЕС, национални програми, общински бюджет, финансови инструменти, частни инвестиции), Общинските планове трябва да се фокусират върху ограничен брой цели и приоритетни области на интервенции.

При реализацията на заложените в Общинските планове проекти трябва да се постави акцент върху междуобщинското сътрудничество, както и на взеимодействието между общините и частния и неправителствения сектори.

VII. 2. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ

Специфичните насоки за разработване на целите и приоритетите на ОПР са развити чрез отчитане спецификата на всяка отделна община, с фокус върху местния потенциал и активност, съобразяване с приоритетите и тенденциите в развитието на европейско, национално и регионално ниво.

От края на 2012 г. е приета Национална концепция за пространствено развитие. Най-общо, тя задава модел за полицентрично развитие на селищната мрежа и платформата за пространствената координация на секторните политики. При разработването на общинските планове за развитие за периода 2014 - 2020 г. следва да бъде спазена логиката за полицентрично развитие в областта, с фокусиране върху развитието на двигателите на растеж - общините Враца, Бяла Слатина, Козлодуй, Мездра и Оряхово, и засилване значението на малките, но важни общински центрове Бороване, Криводол, Мизия, Роман, Хайредин. Всяка от общините следва да интерпретира и доразвие на свое ниво насоките за развитие на селищната си мрежа, на проблемите за достъпността на населените места, идентифициране на локализациите за растеж и генериране на заетост.
За да се постигне по-добра достъпност и свързаност на градовете в областта и да се осигури подобряване на транспортните и комуникационните им връзки, е необходимо развитие на регионалните и местните транспортни мрежи и

обвързването им с европейската транспортна мрежа. Наличието на добра комуникационно-транспортна свързаност ще стимулира обитаването в малки населени места и ще привлече бизнес, развиващ алтернативни работни места в селските райони. Затова в ОПР следва да се обърне внимание на инфраструктурните проекти. Общинското планиране трябва да бъде съобразено с предвижданията на Западната меридиална ос по направление север-юг: Видин – Враца – София – Благоевград - Кулата, част от общоевропейски транспортен коридор №4 – приоритет на ЕС и част от предвижданията на Стратегията на Република България за развитие на транспортната система до 2020 г. Тя ще се доразвие на север до Дунав при Видин чрез изграждане на пътя от Ботевград до Видин.
Второстепенни оси на развитие се изявяват в направления, излизащи от основните оси или свързващи основните оси. За област Враца това е оста Козлудуй–Враца. Очакванията са второстепенните оси да активизират агломерационните процеси и урбанистичното развитие.

За нуждите на новият програмен период е препоръчително да се насърчават и създават преференции за развитие на преработващи производства, свързани с аграрния сектор, високотехнологична и/ или иновативна зелена индустрия и земеделие, които да намалят водещата роля на услугите.
Следвайки логиката на гореизложеното може да се посочи, че всички политики, мерки и действия трябва да бъдат насочени към:

- Намаляване на вътрешнорегионалните различия;
- Балансирано териториално развитие;
- Намаляването на неравенствата между централните градски и периферните селски райони;
- Развитие на селските райони;
- Подобряване качеството на градската среда и публичната инфраструктура;
- Повишаване на регионалната свързаност, достъпност и пътната мрежа;
- Ефективно използване на културното и природно наследство;
- Насърчаване на специфичния местен икономически потенциал;
- Опазване на околната среда и ликвидиране или минимизиране на съществуващи екологични проблеми;
- Засилване на междуобщинското партньорство и насърчаване на сътрудничеството в рамките на област Враца и извън териториалните й граници;
- Развитие на информационното общество и електронното управление чрез активно използване на информационните и комуникационните технологии в различни обществени сфери. Всички действия трябва да допринесат за подобряване на публичните услуги за населението и бизнеса, развитие на местните и регионалните пазари.

VII. 2.1. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА ОБЩИНА ВРАЦА

Основавайки се на ключовите характеристики на **община Враца** и отчитайки рамката, определена от настоящата стратегия, може да се дефинират следните мерки, върху които да се фокусира ОПР на община Враца:

- Инвестиции в базова инфраструктура чрез която ще се подобри и повиши привлекателността на средата за бизнеса и ще се привлече инвестиционния интерес;
- Ефективни мерки за подкрепа и развитие на промишленото производство в общината, създаване на предпоставки за въвеждане на нови технологии и производства;
- Изграждане на индустриален парк и обновяване на зони с обикновени производства;
- Повишаване качеството на свързващата инфраструктура;
- Подобряване на условията за туризъм, спорт, отдих и прекарване на свободното време;
- Опазване на културното наследство и насърчаване на културния живот;
- Повишаване на енергийната ефективност.

VII. 2.2. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА ОБЩИНИТЕ БЯЛА СЛАТИНА, КОЗЛОДУЙ, МЕЗДРА И ОРЯХОВО

Центровете на общините **Бяла Слатина, Козлодуй, Мездра и Оряхово** са градове от 4-то ниво. Тези общини, използвайки специфични местни ресурси и традиции могат да се развиват успешно като центрове със значение за група общини и окажат влияние в укрепване развитието на периферните селски райони, като по този начин ще компенсират отсъствието на големи градове. Мерките, които следва да подкрепят развитието на тези общини включват:

- Стимулиране на предприемачеството и създаване на нови производства и бизнес структури, свързани с използване на специфичните местни потенциали;
- Привличане на инвестиции и подкрепа за развитие на промишленото производство и енергетиката/община Козлодуй/ и преработващата селскостопанска продукция промишленост;
- Повишаване на енергийната ефективност;
- Стимулира развитието на клъстери, насочени към възстановяване на бубарството и производството на естествена коприна – за община Бяла Слатина;
- Създаване на условията за туризъм и опазване и популяризиране на културно-историческото наследство;
- Създаване на възможности за спорт, отдих и прекарване на свободното време;
- Подобряване качеството на публичните услуги – транспорт, здравеопазване, образование, социални дейности.

Общините **Оряхово и Козлодуй** са част от т.нар. Дунавска ос на развитие, подкрепена от Приоритетна ос 18 на TEN-T (река Дунав). В рамките на тази инициатива е предвидено изграждането на мост при Оряхово-Бекет, който ще допринесе за засилване на трансграничните връзки и ролята на граничните градове като урбанизационни центрове от двете страни на реката.

За общините **Оряхово и Козлодуй** трябва да бъдат взети под внимание всички насоки за развитие на т.нар. дунавски общини и „отключване" потенциала на района чрез:

- Ефективно използване на възможностите на река Дунав, подобряване на достъпността, транспортните връзки и комуникации по и към Дунав и ефективното използване на енергийните ресурси;
- Подкрепа за доизграждането и модернизацията на крайдунавския крайбрежен път от Видин до Силистра (конкретно II-11 Козлодуй-Оряхово), включително и изграждане на велосипедна алея;
- Подобряване качеството на водите, опазване на богатото биоразнообразие, превенция и управление на риска;
- Изграждане на яхтено пристанище (порт) Козлодуй;
- Изграждане на ПСОВ;
- Популяризиране на културното наследство.

VII. 2.3. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА ОБЩИНИТЕ БОРОВАН, КРИВОДОЛ, МИЗИЯ, РОМАН И ХАЙРЕДИН

Общините **Бороване, Криводол, Мизия, Роман и Хайредин** са много малки административни единици със значение за територията на съответната община. Центровете им са градове и села от 5-то йерархично ниво и имат ключова роля за развитието и използването на потенциала им. Същевременно те се явяват център за предоставяне на публични услуги. Ето защо е необходимо да се подобрява връзката на населените места със съответния център, като в същото време се разширява спектъра и се подобряват предоставяните услуги. Тези общини могат да се възползват и от възможностите и перспективите на Дунавската стратегия.
Специфичните мерки включват:

- Повишаване качеството на публичните услуги – транспорт, здравеопазване, образование, социални дейности;
- Развитие на конкурентно селско стопанство. Разкриването на малки и средни предприятия, свързани със селскостопанското производство;
- Стимулиране на предприемачеството;
- Подобряване не териториалната свързаност град – село и връзките със съседните общини и по-големи градове;
- Ефективно и рационално използване на екологичните, ландшафтните и културни ценности за повишаване конкурентоспособността на общините. Опазване, рехабилитация и използване на културното и историческото наследство.

VIII. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Прилагането на механизъм за осъществяване на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност на изпълнението на Областната стратегия за периода 2014-2020 г. има съществено значение за привличане на

ангажирана обществена подкрепа и разбиране относно постигането на целите и приоритетите на устойчивото интегрирано регионално развитие.

При подготовката на стратегията разчитахме на институционалното взаимодействие и предоставяне на необходимата информация от компетентните регионални и местни власти, както и компетентните държавни органи, разполагащи с необходимата статистическа и аналитична информация. Не бе подценена възможността да получим обективна външна оценка върху наблюдаваните явления в развитието на региона чрез подготвените в периода 2007 – 2012 година анализи, оценки и прогнози на регионалното развитие от неправителствени и браншови организации.

Общините са ключов участник в разработването на документа и в механизма за неговата оценка чрез обратните връзки, които осъществиха в процеса на подготовка, и които ще осъществят в процеса на наблюдение на изпълнението.

Областна стратегия за развитие на област Враца 2014 - 2020 ще се предостави за обсъждане и съгласуване на общините от областта. Тя съдържа и конкретни указания за подготовка и оценка на собствените им планове за развитие.

С цел осигуряване на информация и публичност и информиране на гражданското общество, проекта на стратегията се публикува на сайта на Областна администрация Враца. Получените аргументирани предложения, бележки и становища се отразяват в окончателния документ преди неговото приемане.

Съгласно националната законодателна рамка за регионално развитие, действията на компетентните органи, свързани с разработването и изпълнението на областната стратегия за развитие, са публична информация. В тази връзка е предвидено чрез web-приложението на Единната информационна система за управление на регионалното развитие (ЕИСУРР) да се осигури публичен достъп до актуализирания документ за изпълнение на областната стратегия за развитие.

Приложение 1

СПИСЪК НА ПРОЕКТИ НА ОБЩИНИТЕ ОТ ОБЛАСТ ВРАЦА с местно и регионално значение 2014-2020 г.

Ключови Проекти, приложени към Областната стратегия за развитие

ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

- Изграждане мост на река Дунав при гр. Оряхово – Бекет, Румъния
- Автомагистрала „Хемус“
- Подобряване на транспортната инфраструктура в пограничната територия на р. Дунав в участъка Оряхово – Бекет
- Реконструкция ж.п. линия Видин- София
- Изграждане на ж.п. линия Враца-Оряхово -Бекет
- Модернизация на участък от път I-1 /Е-79/ Мездра-Ботевград/четирилентов/
- Рехабилитация на път I-1 Монтана-Враца-Мездра
- Път Враца-пещерата „Леденика“ /път III-1002/
- Рехабилитация и реконструкция на път II-13 Борован – Кнежа, Транзитни пътища V, Лот 18
- Обходен път Козлодуй
- Скоростен път Оряхово-Враца /четирилентов /
- Ново изграждане на североизточна дъга в гр. Враца
- Изграждане на околовръстен път и трета лента на гр. Мизия
- Рехабилитация и реконструкция на пътища III и IV клас
- Подобряване състоянието на общинската транспортна мрежа
- Изграждане на яхтено пристанище (порт) в Козлодуй
- Туристическо и търговско пристанище Козлодуй
- Изграждане на нов панорамен път „Козлодуй-Мизия-Оряхово“
- Ремонт на участъци от пътища от републиканската пътна мрежа на територията на Община Оряхово – II-11, II-15, III-306
- Строителство на път II-13 през село Девене, Община Враца

ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА – ВиК И ПРЕЧИСТВАТЕЛНИ СТАНЦИИ

- Интегриран проект за подобряване и развитие на инфраструктурата на питейни и отпадъчни води на гр. Мизия
- Изграждане на ВиК инфраструктура и ПСОВ на населените места от общините на област Враца

- Изграждане на Пречиствателна станция за питейни води в гр. Козлодуй
- Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на с. Бутан, с. Гложене и с. Хърлец, община Козлодуй, които са между 2 000 и 10 000 еквивалентни жители
- Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на гр. Козлодуй – втори етап
- Водоснабдяване на обекти в ПП „Врачански Балкан" – изграждане на захранващ водопровод от кв. Бистрец до Балкана
- Изграждане на нов водоем „Средна зона" в град Оряхово
- Изграждане на разделна канализационна инфраструктура, реконструкция на водопроводната мрежа и изграждане на ПСОВ –село Зверино-община Мездра
- Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на град Криводол
- Реконструкция и рехабилитация на водопроводната мрежа на с.Краводер, община Криводол
- Изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция за битови води в гр. Роман
- Канализация на гр. Роман – главен колектор 1. Довършване на главен колектор 1 от РШ 19 до включването му в р. Малък Искър

ЗЕМЕДЕЛИЕ

- Възстановяване и развитие на традиционни земеделски производства
- Изграждане на тържища за селскостопанска продукция със съпътстваща инфраструктура
- Развитие на професионалната образование в областта на земеделието и свързаните дейности
- Подкрепа за развитие на конкурентоспособна преработваща промишленост
- Възстановяване на бубарството
- Възстановяване и развитие на съоръженията на поливното земеделие

ЕНЕРГЕТИКА И ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

- Изграждане на нова ядрена мощност на площадката на АЕЦ "Козлодуй" ЕАД (VII-ми енергоблок)
- Енергийно обновяване на общински сгради – образователни, административни, социални, здравни, обществени и др.
- Модернизиране на болничен комплекс в гр.Враца
- Енергийно обновяване на многофамилни жилищни сгради в населените места на общините от област Враца

- Реконструкция на улично осветление в община Мизия
- Газификация на община Козлодуй
- Изграждане на два мини ВЕЦ-а на река Огоста
- Газификация на община Мизия
- Намаляване на вредните емисии и повишаване на енергийната ефективност на ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с. Камено поле, общ. Роман
- Саниране на сградите на Комплекс за социални услуги за деца и семейства и Комплекс за социални услуги за деца с увреждания в гр. Роман

ИНТЕГРИРАНИ ПЛАНОВЕ И МЕРКИ ЗА ГРАДСКО РАЗВИТИЕ

- Реализация на проектите, предвидени за изпълнение в ИПГВР, за градовете с одобрени ИПГВР
- Обновяване и модернизиране на централна пешеходна зона в гр. Враца
- Рехабилитация и цялостна реконструкция на уличната мрежа в гр. Враца
- Изграждане на покрит общински пазар във Враца
- Обществен парк "Руски" в ЦГЧ на гр. Враца
- Рехабилитация и реконструкция на уличната мрежа в Общините
- Изпълнение на проект за Интегриран градски транспорт на Враца
- Възстановяване на закритото военно поделение 52380 в гр.Враца – проектиране, СМР и организационни дейности
- Реконструкция на кръстовище в град Мездра
- Благоустрояване на улица и зелени площи „Александър Стамболийски“ град Мездра
- Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа в град Криводол
- Интегрирани мерки за развитие на градската среда в Община Бяла Слатина
- Парково пространство УПИ VII кв. 40 с. Камено поле, общ. Роман

УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

- Изграждане на Национално хранилище за Радиоактивни отпадъци
- Рекултивация на клетки 1.1 и 1.2 на РДБО Враца – Мездра
- Изграждане на инсталация за компостиране на РДБО Враца – Мездра
- Изграждане на клетка №2 на Регионално депо за неопасни отпадъци - регион Оряхово
- Закриване и рекултивация на депо за битови отпадъци –Криводол
- Рекултивация на депо за твърди битови отпадъци на гр. Мездра
- Изграждане на инсталация за третиране/рециклиране на строителни отпадъци и тяхната повторна употреба, Козлодуй

ИНДУСТРИАЛНИ И БИЗНЕС ПАРКОВЕ

- Изграждане на индустриален парк Враца със съпътстваща инфраструктура и логистичен център
- Инвестиционно проучване за създаване на високо-технологичен индустриален парк
- Изграждане на бизнес-мрежи и клъстери на регионално ниво
- Изграждане на система за разпространение и обмен на информация с фирмите в трансграничната зона Област Враца-Окръг Долж / разработване, издаване и разпространение на каталози на производители/
- Създаване на база данни за инвеститори / информация за терени, работна сила и др./
- Рехабилитация на инфраструктурата в хранително-вкусовата зона на гр. Враца
- Изграждане на индустриален парк Мизия със съпътстваща инфраструктура и логистичен център на територията на бившия "КЦХ-Мизия"

ЕЛЕКТРОННО УПРАВЛЕНИЕ

- Електронно управление в общините на Област Враца
- Развитие на електронни административни услуги за нуждите на местния бизнес в община Козлодуй

СПОРТ И ТУРИЗЪМ

- Панорамен път „Видин-Силистра-велоалея“
- Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови обекти за масов и професионален спорт в общините от област Враца
- Спортен комплекс „Христо Ботев“ в гр. Враца
- Туристически комплекс „Околчица”, връх Вола
- Развлекателен център за туристически атракции на територията на гр. Враца
- Създаването на "Европейски геопарк Врачански Балкан"
- Превръщане на Римската крепост „Аугуста“, община Козлодуй в туристическа дестинация
- Реконструкция, възстановяване, обновяване на зона за отдих и спорт в град Козлодуй
- Мемориален комплекс “Ботев парк” в гр. Козлодуй – историческо място за националното преклонение, прекрасен кът за спорт и отдих
- Реконструкция, възстановяване, обновяване и модернизация на паркове и градини в зона за отдих и спорт в град Козлодуй
- Изграждане на велосипедни алеи в общините от област Враца
- Създаване на промоционален център за трансграничен туризъм в гр. Враца
- Довършване на изграждането на Многофункционална спортна зала – Мездра

- Изграждане на спортен комплекс, гр. Роман.
- Многофункционално спортно игрище в ДДЛРГ "Н. Й. Вапцаров", гр. Роман

КУЛТУРА

- Обособяване на културно - атракционни зони в община Мизия
- Реконструкция и реставрация на църкви в община Мизия;
- Антично селище в местността „Градище" – прохода "Вратцата"
- Ранно неолитно селище край село Оходен, община Враца
- Археологически и туристически комплекс „Калето" Мездра –IIIти етап
- Фестивал „Хората и равнината" –община Бяла Слатина
- Изграждане на църква в гр. Роман. Изграждане на спортна зала в НУ "П. Р. Славейков", гр. Роман
- Фестивал на народното творчество и съхранение традициите сред българските общности в чужбина "България и Ботев нас ни свързват, Козлодуй
- Модернизиране и обновяване на РИМ-Враца, Драматично-куклен театър-Враца, Младежки дом-Враца, Театър Пионер-Враца.

СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА И СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ

- Създаване на център за настаняване и защитени жилища в община Мизия
- Изграждане на Социални жилища в кв. „Янтра", гр. Козлодуй
- Ремонт на общинска здравна инфраструктура: МБАЛ „Св. Иван Рилски" ЕООД, гр. Козлодуй
- Благоустрояване на открити пространства и изграждане на достъпна среда в община Мизия
- Изграждане на рибарски пристани и селища
- Деца и младежи в риск – Община Бяла Слатина
- Изграждане на центрове за настаняване от семеен тип за възрастни хора с деменция – 2 бр. по 15 места в с. Синьо бърдо - община Роман

ПРЕВЕНЦИЯ СРЕЩУ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ

- Превенция срещу свлачища в района на гр. Мизия и с. Сараево
- Строителство „Укрепване свлачище кв.Изток град Оряхово"
- Създаване на общи системи за защита, управление и оповестяване на бедствени ситуации
- Корекция на коритото на р. Скът в рамките на гр. Мизия
- Изграждане на предпазна дига на р. Скът в с. Крушовица
- Изграждане на защитно съоръжение в зоната на комплекс „Рай" до отоплителна централа гр. Козлодуй
- Укрепване свлачища с. Игнатица, Община Мездра